

Colecția «Personalități ale Marii Uniri»

MĂDĂLINA VIRGINIA ANTONESCU

**MIRON CRISTEA,
«Patriarhul României
reîntregite»**

MĂDĂLINA VIRGINIA ANTONESCU

MIRON CRISTEA
**«Patriarhul României
reîntregite»**

Copertă față: Patriarhul Miron Cristea

surse:

<http://www.7-zile.com/2010/11/04/ctitorul-moral-al-catedralei-%E2%80%9Einvierea-domnului%E2%80%9C/>;

<http://basilica.ro/anul-centenar-miron-cristea-in-episcopia-caransebesului>

Nota : Monografie realizată în cadrul temei de cercetare nr. 10 «Personalități ale Marii Uniri», 2017, Coord. Proiect Acad. Prof. Univ. Dr. Ion Scurtu, sub egida Academiei Oamenilor de Știință din România

Cuprins

1. *Principiul autodeterminării, ca principiu fundamental pentru schimbarea ordinii internaționale, la sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX*
2. *Viața și activitatea religioasă, științifică și cărturărească a lui Miron Cristea- câteva repere majore*
3. *Rolul lui Miron Cristea, ca Episcop de Caransebeș în pregătirea Unirii Transilvaniei cu România*
 - 3.1. *Reacții internaționale față de Actul Marii Uniri*
4. *Miron Cristea, promotor al românismului și ortodoxismului, în cadrul curentului naționalist al epocii sale*
 - 4.1. *Cultura românească și legătura strânsă dintre educația și tradițiile strămoșești și bisericești*
5. *Miron Cristea, Mitropolit primat al României reîntregite*
6. *Miron Cristea, despre rolul preoților și al Bisericii în înfăptuirea și consolidarea conștiinței de neam și de țară și a statului unitar român*
7. *Miron Cristea, apărător al drepturilor românilor din provinciile desrobite și al unității bisericești, etapă esențială în desăvârșirea unității de neam și de țară*
8. *Miron Cristea și contribuția sa ca Mitropolit Primat al României reîntregite, la viața societății civile; activități misionare, activități de caritate, cultul eroilor*
9. *Contribuții diplomatico-strategice civilizaționale ale lui Miron Cristea la construirea unei Axe răsăriteane a ortodoxiei*

10. Unirea administrativă a Bisericilor Ortodoxe Române din provinciile românești dezrobite, cu România

11. Înființarea Patriarhiei Române, efect al Marii Uniri politice. Miron Cristea, primul Patriarh al României reîntregite

12. În loc de concluzii

Anexe I, II, III

INTRODUCERE

Cu prilejul evenimentului «Centenarul Marii Uniri», este lăudabilă inițiativa unei colecții dedicate personalităților istorice care au contribuit la înfăptuirea acestui mare vis al românilor, de a fi laolaltă cetățeni ai unei României reîntregite și libere, într-un singur stat național, unitar, indivizibil și suveran. Încă de la început, trebuie spus că obiectul modestei noastre lucrări este unul de a prezenta doar *unele aspecte semnificative* din opera spirituală, religioasă, politică, a lui Miron Cristea, ca *episcop primat de Caransebeș*, în înfăptuirea Marii Uniri de la 1918, mai precis, contribuția sa la realizarea unirii politice a Transilvaniei cu România, precum și la unirea bisericilor românești din afara granițelor țării, cu patria mamă.

De asemenea, avem în vedere în cuprinsul lucrării noastre și evidențierea rolului istoric, diplomatic, religios, spiritual, politic și cultural, desfășurat de Miron Cristea și în calitatea sa de *Mitropolit Primat al României*.

Miron Cristea însă se remarcă a fi *inițiatorul proiectului Catedralei Mântuirii Neamului* (ca un simbol al conștiinței de neam și al identității cultural-spirituale peste milenii a neamului românesc, concept care depășește înțelesurile conceptului de «națiune») dar și ca *Primul Patriarh al României reîntregite*.

Lucrarea noastră este structurată pe capitole, începând cu prezentarea pe scurt a elementelor celor mai semnificative *din contextul internțional al vremii și cu definirea principiului* care a făcut posibile destrămarea imperiilor multinaționale și mișcările de eliberare naționale de sub asuprirea acestor imperii: *principiul auto-determinării popoarelor*.

Situând în acest context internțional dominat de mișcările de eliberare națională și de procesele de fărâmițare ale imperiilor, *viața și opera* desfășurată de Miron Cristea (în capitolul 2), cu o prezentare pe scurt a principalelor repere culturale, politice, diplomatice și ținând de evoluția carierei sale bisericești și politice, prin ocuparea mai multor funcții în ierarhia administrativ-bisericească, de-a lungul timpului, încercăm să arătăm apoi, în capitolele următoare, contribuția desfășurată de Miron Cristea nu doar *în contextul istoric al pregătirii Marii Uniri* ci și în *desfășurarea efectivă* a acestui unic eveniment.

De asemenea, am introdus capitole în care am considerat necesar să evidențiem principalele momente istorice din procesul de unificare administrativ-organizațional și canonic al *Bisericilor Ortodoxe românești din provinciile dezrobite cu Biserica Ortodoxă Română din Vechiul Regat*.

Am evidențiat în lucrare și faptul că, în cazul Marii Uniri, nu este vorba doar de unirea politică și teritorială a provinciilor românești dezrobite cu țara-mamă ci și de o unificare a aspectelor culturale, religioase și a modelelor de organizare, administrativ-bisericești între bisericile ortodoxe din aceste provincii cu Biserica Ortodoxă Română din Vechiul Regat. Având în vedere că existau destule deosebiri între tiparele de organizare administrativ-bisericești, chiar și sub aspect canonic, și că era nevoie de crearea unei instituții unitar-simbolice și de același rang cu patriarhatele din bisericile ortodoxe ale țărilor surori, s-a luat hotărârea înființării, în 1925, a Patriarhiei României, prin ridicarea scaunului de Mitropolit Primat (ocupat la acea vreme de Miron Cristea), la rangul de Patriarhie și constituirea unei singure Biserici Ortodoxe Române, unitare, ca biserică națională (după cum se arată în documentele vremii dar și în Constituția din 1923).

Lucrarea se încheie cu o secțiune de *Anexe*, prezentând fotografii de epocă privind evenimentul Marii Uniri, aspecte din viața lui Miron Cristea, ctitoriile lui mănăstirești și bisericești, aspecte din opera lui politică, culturală și religioasă dar și imagini despre modul în care a fost și este omagiat și receptat de contemporani (medalii, serii numismatice, filatelice, emise în cinstea lui; biserici unde este pictat drept ctitor sau personalitate a epocii sale, festivaluri și zile culturale închinare memoriei și personalității lui, festivaluri de muzică religioasă dedicată acestuia, distincții din ierarhia bisericească închinare lui, precum Ordinul Eparhial „Crucea Episcop Elie Miron Cristea”, clasa a II-a pentru clerici etc.).

În prag de Centenar al Marii Uniri, *este o obligație de onoare* să ne reamintim sacrificiul eroilor români pentru reîntregirea neamului dar și contribuția Bisericii Ortodoxe Române, prin ierarhi de frunte precum Miron Cristea și mulți alții, la făurirea statului român unitar național.

Cu prilejul Centenarului Marii Uniri de la 1918, ne alăturăm și noi celor care urează:

Mulți ani trăiască, României reîntregite, României tuturor românilor!

București, Noiembrie 2018

1.Principiul autodeterminării, ca principiu fundamental pentru schimbarea ordinii internaționale, la sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX

Secolul XIX și începutul secolului XX au fost marcate de *invocarea repetată a principiului naționalităților* (ca un *precursor* al principiului actual fundamental de drept internațional, *principiul autodeterminării popoarelor*), pentru a justifica lupta pentru eliberare națională de sub jugul imperial, pentru realizarea unității naționale și politice, pentru formarea statelor independente și suverane, pentru afirmarea conștiinței unitare de neam în granițele unui singur stat independent, de către popoarele din Europa Centrală și de Sud-Est¹. Este o luptă dusă de popoarele asuprite, contra imperiilor Austro-Ungar, Otoman și Țarist.

Principiul autodeterminării (cunoscut și sub numele de "*principiul naționalităților*"), își are originea în viziunea politică expusă de președintele american Woodrow Wilson, în "*Declarația Celor 14 puncte*" (din 8 ianuarie 1918)².

Ulterior, în 10 mai 1918, în scrisoarea adresată de secretarul de stat american, Lansing, președintelui Wilson, se aprecia că "*SUA trebuie să adopte o politică externă activă, de sprijinire a mișcării de eliberare națională a popoarelor din Imperiul Austro-Ungar*"³. După aprobarea acestei noi linii politice de către președintele american, Lansing proclama la 29 mai 1918, în mod oficial, noua poziție a SUA, care a avut și un puternic ecou internațional⁴. Efectul acestei noi poziții politice adoptate de SUA în problema naționalităților din cuprinsul Imperiului Austro-Ungar nu a întârziat, Lansing redactând și propunând spre aprobare președintelui Wilson, în 24 iunie 1918, un *Memorandum asupra politicii Statelor Unite față de naționalitățile din cadrul Imperiului Austro-Ungar*. În urma aprobării acestui memorandum, de către președintele SUA, în 27 iulie 1918, s-a recunoscut oficial de către o mare putere precum SUA, necesitatea destrămării Imperiului Austro-Ungar și necesitatea constituirii statelor naționale⁵.

Ca un rezultat al întrunirii de la New York (din 15 septembrie 1918) a peste 4000 de reprezentanți ai naționalităților din Imperiul Austro-Ungar, care au pledat deschis pentru

¹ Ion Diaconu, *Tratat de drept internațional public*, vol. 1, Ed. Lumina Lex, București, 2002, p. 306.

² Hermann Kinder, Werner Hilgemann, *Atlas de istorie mondială. De la Revoluția Franceză până în prezent*, vol. 2, Enciclopedia Rao, București, 2001, trad. Mihai Moroiu, p. 409.

³ Gheorghe Platon, coord., *Istoria Românilor*, vol. VII, tom II, *De la Independență la Marea Unire (1878-1918)*, Academia Română, Secția de Științe Istorice și Arheologie, Ed. Enciclopedică, București, 2003, p.478.

⁴ Idem, p. 478.

⁵ Ibidem, p. 478.

destrămarea imperiului, în 20 septembrie 1918, o delegație a ceho-slovacilor, polonezilor, românilor, sârbilor, au înmănat președintelui american Wilson, *moțiunea întrunirii*, poziție a naționalităților ce a fost aprobată și sprijinită foarte clar de SUA, președintele fiind de părere că «*Monarhia austro-ungară nu mai poate fi ținută în picioare*» și ca aspirațiile de eliberare ale naționalităților asuprite din cadrul Imperiului Austro-Ungar trebuie să fie susținute⁶. Din 5 noiembrie 1918, nu doar secretarul de stat american Lansing ci și ministrul de externe francez, S. Pichon, precum și Balfour, ministrul de externe al Marii Britanii, precum și ministrul de externe al Italiei, Sonnino, au recunoscut Comitetul Național al Unității Române ca fiind exponentul oficial al aspirațiilor tuturor românilor⁷. Activitatea acestui Consiliu a fost cea de a împiedica proiectele de federalizare pentru salvarea Imperiului Austro-Ungar muribund sau pe cele de menținere a Ungariei Mari⁸.

Anul 1918 s-a caracterizat *printr-o intensificare* a luptei de eliberare a naționalităților asuprite din Imperiul Austro-Ungar, care și-au concentrat eforturile *spre o nouă etapă politică, cea de constituire a statelor naționale suverane⁹ și libere¹⁰*.

Mai târziu, în sec. XX, principiul naționalităților va fi consacrat sub egida unei noi organizații internaționale (ONU), prin *Declarația asupra acordării independenței țărilor și popoarelor coloniale* (rezoluția 1514/XV din 1960)¹¹ cât și prin alte numeroase documente juridice de importanță majoră pentru dreptul internațional contemporan.

Conținutul acestui principiu de drept, în opinia specialiștilor, presupune azi dreptul fiecărui popor de a își stabili liber statutul său politic, fără niciun amestec din afară, un drept cu un caracter permanent, în care se recunoaște că intră și "dreptul fiecărui popor de a crea un stat

⁶ Ibidem, pp. 478-479.

⁷ Ibidem, p. 479.

⁸ Ibidem, p. 479.

⁹ Suveranitatea fiind înțeleasă « în termeni generali, ca putere de a decide în problemele interne și în cele externe, statele fiind purtătoare de suveranitate, deci singurele creatoare de norme juridice la nivelul țărilor și singurele subiecte de drept internațional, în numele țărilor ». A se vedea Constantin Vlad, *Relațiile internaționale în epoca modernă*, Ed. Fundației România de Măine, Univ. Spiru Haret, București, 2001, p. 31.

¹⁰ Gheorghe Platon, op. cit., p. 480.

¹¹ Cf. Rezoluția Adunării Generale ONU nr. 1514 (XV), adoptată în 14 decembrie 1960, unde la primul punct, se arată că: „supunerea popoarelor unei subjugații, dominații și exploatare străine constituie o negare a drepturilor fundamentale ale omului, este contrară Cartei Națiunilor Unite și o piedică în calea promovării păcii și cooperării mondiale”. La pct. 2 se prevede că: „toate popoarele au dreptul la autodeterminare; în virtutea acestui DREPT ele își decid, liber, statutul politic și urmăresc, în mod liber, dezvoltarea lor economică, socială și culturală”. În Adrian Năstase, *Documente fundamentale ale dreptului internațional și ale relațiilor internaționale*, 1a, ed. îngrijită de Roxana Frailich, Regia Autonomă Monitorul Oficial, ARED, București, 1997, pp. 298-299.

suveran și independent, precum și dreptul de a se asocia cu un stat independent sau de a se integra în acesta”¹².

Principiul naționalităților, așa cum a fost acesta afirmat, la sfârșitul sec. XIX și începutul sec. XX, pe scena europeană, a fost sprijinit și chiar derivat din doctrina politică a wilsonismului, caracterizată de specialiști ca ”o variantă americană a idealismului, viziune asupra lumii care a însoțit intrarea SUA în scena internațională în perioada precedând și în cea imediat următoare primului război mondial »¹³. Wilsonismul, care a garantat practic, legalitatea principiului naționalităților, în perioada istorică sus-menționată, cristalizează, în opinia doctrinei, « o mișcare de compromis între intervenționism și excepționalismul american », viziune construită de consilierii președintelui Wilson, Colonelul House și Walter Lippmann și prezentată ca ”o pace fără victorie”¹⁴, ”susceptibilă să facă lumea sigură pentru democrație”¹⁵.

Această nouă perspectivă, care conținea *legalizarea* principiului naționalităților, a fost însușită și citită de Wilson în Congresul American și se baza pe *idei-cheie* precum: construirea unei noi ordini internaționale fondate pe o diplomatie transparentă (renunțare la forma diplomatiei secrete), încurajarea angajamentelor transparente la care să se ajungă tot prin mijloace transparente; încurajarea liber-schimbului (în locul protecționismului economic); o dezarmare generalizată; libertatea navigației pe mări ; cooperarea internațională economică ; organizarea păcii și dreptul popoarelor¹⁶; renunțarea la sferele de interese dintre marile puteri (prin proclamarea și susținerea activă a principiului naționalităților), renunțarea la concertul marilor puteri, care va fi înlocuit cu o Asociație Generală a Națiunilor, atașată respectării dreptului internațional¹⁷.

Trebuie însă să distingem între *principiul naționalităților*, ca *principiu politic* (enunțat de președintele SUA W. Wilson, într-o *declarație politică*, citită în fața Congresului American, în 1918) și *dreptul la autodeterminare al popoarelor*, care a fost consacrat (ca *normă juridică internațională*) mult mai târziu, *abia sub egida ONU*, în contextul mișcărilor anti-coloniale de la sfârșitul anilor 1940, până la mijlocul anilor 1960¹⁸.

¹² Ion Diaconu, op. cit., p. 307.

¹³ Marie Claude-Smouts, Dario Battistella, Pascal Vennesson, *Dictionnaire des relations internationales. Approches, Concepts, Doctrines*, Dalloz, Paris, 2006, pp. 544-545.

¹⁴ Marie-Claude Smouts et alii, op. cit., p. 544. După cum spunea Președintele W. Wilson, la sfârșitul războiului mondial 1914-1918, adresându-se Președintelui Franței, Raymond Poincaré, ”va fi mai dificil de realizat pacea decât războiul”. Cf. Constantin Bușe, *Din istoria relațiilor internaționale*, cap. *De la Versailles la Locarno. Între iluzii și speranțe*, Ed. Enciclopedică, București, 2009, pp. 210-211.

¹⁵ Marie-Claude Smouts et alii, op. cit., p. 544.

¹⁶ Constantin Bușe, Nicolae Dascălu, *Diplomație în vreme de război*, Ed. Universității București, București, 1995, pp. 5-6.

¹⁷ Marie-Claude Smouts, op. cit., p. 544.

¹⁸ Ibidem, p. 162.

Wilsonismul își are originea, în concepția doctrinei, în ideea de «*exceptionalism american*», de «destin evident»¹⁹, de «mesianism American», chiar. Născut într-un context politic american *dominat de izolaționiști*, acest nou curent de gândire («doctrina wilsonistă», putem să o numim chiar), își propune să așeze *diplomația deschisă și morala* într-o poziție-cheie. Specialiștii însă, avertizează *să nu confundăm această doctrină politică (wilsonismul) cu politica externă desfășurată concret de președintele Wilson între anii 1913-1921*, acesta autorizând intervenția și folosirea forței în Haiti (1915) și în Mexic (1916) pentru consolidarea prezenței americane în regiune²⁰.

Declarația Celor 14 Puncte (viziune politică majoră pentru noua ordine internațională și pentru câteva decenii de politică americană)²¹, este inspirată de lucrările unei echipe de experți (*The Inquiry/Cercetarea*), creată în septembrie 1917 și care pledează, la primul punct, pentru o pace *negociată* (în defavoarea unei păci *impuse* de învingători)²², strâns legată de conceptul de «diplomație transparentă», aceștia *optând pentru o viziune care denunță sistemele de alianțe și modul de a face diplomație de până atunci (alianțe cu tratate secrete)*. În acest sens, intrând în război, la 6 aprilie 1917²³, SUA vor să arate (prin simpla asociere –nu prin alianță– cu țările Antantei), că denunță diplomația secretă și că nu vor să fie legate de tratatele secrete încheiate de Antantă²⁴. Pentru SUA, denunțarea sistemului de înțelegeri și a diplomației secrete practicate până atunci (privite de America drept «cauza principală a războiului»), se impune ca o *condiție necesară* pentru crearea unei noi ordini internaționale și a unui nou mod de a înțelege și de a face politică internațională (una bazată pe diplomația deschisă)²⁵.

Dreptul popoarelor de a își hotărî singure soarta este privit, într-o opinie, ca exprimând «o doctrină diplomatică de tip idealist, însuflețită de un spirit de cruciadă pentru democrație și independența națiunilor, pentru pace universală»²⁶. Germania se va baza pe *Declarația Celor 14 puncte*, enunțată de președintele american Wilson, când va cere armistițiu în octombrie 1918. Este vorba de un context politic în care destrămarea Imperiului Austro-Ungar și crearea unor noi

¹⁹ Coord. Maurice Vaisse, *Dicționar de relații internaționale, Secolul XX*, trad. Marius Roman, Ed. Polirom, Iași, 2008, p. 356.

²⁰ Idem, p. 356. A se vedea și Graham Evans, Jeffrey Newnham, *Dicționar de relații internaționale*, trad. Anca Irina Ionescu, Ed. Universal Dalsi, București, 2001, p. 192.

²¹ Ioan Scurtu, *Unitatea, caracteristică fundamentală a evoluției istorice a poporului român*, în antologia «O viață în slujba istoriei. Ioan Scurtu la 75 de ani», vol. editat de Corneliu-Mihail Lungu și Mihai Nicolae, cap. «Din contribuțiile istoriografice ale profesorului Ioan Scurtu», Ed. Ștefadina, București, 2015, p. 530.

²² Maurice Vaisse, coord., op. cit., p. 357.

²³ *Atlas de istorie mondială*, op. cit., p. 407.

²⁴ Maurice Vaisse, op. cit., pp. 356-357.

²⁵ Ibidem, p. 357.

²⁶ Ibidem, pp. 356-358. Graham Evans, Jeffrey Newnham, op. cit., pp. 192-193. Marie-Claude Smouts et alii, op. cit., pp. 544-545.

state, între 1919-1921 (Cehoslovacia, Ungaria, Polonia, Regatul sârbilor, croaților și slovenilor) *sunt considerate ilustrări ale wilsonismului*²⁷.

În doctrină, *auto-determinarea* reprezintă "dreptul sau aspirația unui grup care consideră că are o identitate separată și distinctă, să se guverneze singur, și să își determine teritoriul politic și legal pe care-l ocupă"²⁸. *În istorie a dat naștere unui curent de gândire politică și juridică (ulterior), asociat destul de strâns cu naționalismul și chiar cu liberalismul, axându-se pe conceptul de stat-națiune*²⁹.

În sens politic, general, conform specialiștilor, "*auto-determinarea* se referă la dreptul *popoarelor* de a își hotărî liber soarta, așa cum își doresc, fără nicio intervenție din afară"³⁰. Ideea de *independență a popoarelor*, promovată de W. Wilson prin *Declarația celor 14 Puncte*, devine asociată cu ideea de autodeterminare și a fost consacrată în Convenția Ligii Națiunilor iar ulterior, în Carta ONU³¹.

Contextul sfârșitului de sec. XIX și începutului de sec. XX și al anului 1918 este deci, unul marcat de ascensiunea curentului politic naționalist (favorabil constituirii statelor-națiune libere și suverane) și implicit, de avântul principiului autodeterminării, care își face loc în cuvântările reprezentanților națiunilor asuprite ce își doresc cu ferveare câștigarea libertății și recunoașterea identității lor de popor liber, alăturat procesului de formare a noilor state independente și suverane, rezultate din fărâmițarea imperiilor.

Așa cum se recunoaște azi în doctrina de drept internațional (și cum apare consacrat într-un document nou, anume în *Carta drepturilor și îndatoririlor economice ale statelor*, din 1974, adoptată sub egida ONU)³², principiul autodeterminării (devenit, din a doua jumătate a sec. XX, unul din principiile fundamentale de drept internațional, consacrat în Carta ONU) presupune *caracterul legal* al luptei de eliberare a *popoarelor și națiunilor asuprite*³³. *Având recunoscut din punct de vedere politic și juridic, caracterul legal*, rezultă că, potrivit esenței principiului autodeterminării (un principiu fundamental al doctrinei statului-națiune) *trebuie să fie recunoscut și sprijinit* (obligație activă, de a face), *de toate statele*.

²⁷ Maurice Vaisse, *Ibidem*, pp. 109-110.

²⁸ Cf. Graham Evans, Jeffrey Newnham, op. cit., pp. 508-509. A se vedea și Martin Griffiths, ed., *Encyclopedia of international relations and global politics*, Routledge, London and New York, 2005, USA, pp. 755-756.

²⁹ *Idem*, pp. 598-509.

³⁰ *Ibidem*, pp. 508-509.

³¹ *Ibidem*, pp. 508-509.

³² United Nations, General Assembly, Resolutions adopted by the General Assembly, 3281 (XXIX), *Charter of Economic Rights and Duties of States*, <http://www.un-documents.net-29r3281.htm>

³³ A se vedea, Ludovic Takacs, Marțian I. Niciu, *Drept internațional public*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1976, p.44.

Astfel, se recunoaște în prezent că, potrivit principiului autodeterminării, ”în lupta lor pentru libertate și emancipare națională, pentru formarea unui stat suveran unitar, reîntregit, și a unei *națiuni* libere și demne, *popoarele asuprite* pot recurge la forță dacă statul asupritor se opune cu forță realizării acestui drept al popoarelor de a își hotărî singure soarta»³⁴.

2. Viața și activitatea religioasă, științifică și cărturărească a lui Miron Cristea - câteva repere majore

Născut în data de 18 iulie 1868, în Toplița, jud. Harghita, Miron Cristea (cu numele de botez Ilie) a fost primul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române și primul Patriarh al României Mari. El a murit în 6 martie 1939, la Cannes, în Franța³⁵ și a fost înmormântat în București, în Catedrala Patriarhală, având pe piatra tombală o inscripție simplă: »Aici doarme-n Domnul, așteptând Învierea, întâiul Patriarh al României, Miron, fiu de țărani din Toplița de pe Mureș, 18 iulie 1868 - 6 martie 1939 »)³⁶.

Din 1879 până în 1883, a urmat cursurile Gimnaziului săsesc din Bistrița iar apoi, între anii 1883-1887, a fost elev al Gimnaziului grăniceresc din Năsăud. În perioada 1887-1890 a învățat în cadrul Institutului Teologic din Sibiu iar în 1891-1895 s-a dus la Budapesta, unde a fost student al Facultății de Litere și Filozofie și și-a dat doctoratul cu o teză despre viața și opera lui Mihai Eminescu (1895, teză tipărită în limba maghiară)³⁷.

Evoluția sa în cadrul ierarhiei bisericești române din Ardeal a început cu perioada anilor 1890-1891, când a activat ca director al Școlii Confesionale Românești din Orăștie, pentru ca apoi,

³⁴ Idem, p. 44.

³⁵ <http://www.condeiulardelean.ro>

³⁶ <http://www.patriarh.ro/Miron/repere.php>. <http://www.condeiulardelean.ro>

³⁷ <http://www.patriarh.ro/Miron/repere.php>

între anii 1895-1902, să își exercite funcția de secretar în cadrul Arhiepiscopiei Sibiului³⁸. Între anii 1902-1909 apare în scriptele vremii în funcția de consilier (asesor) al Arhiepiscopiei Sibiului³⁹. Este hirotonit diacon necăsătorit, în 30 ianuarie 1900 și apoi devine arhidiacon, în 8 septembrie 1901 iar în 1902 s-a călugărit la Mănăstirea Hodoș-Bodog, de lângă Arad, sub numele Miron⁴⁰. La data de 1 iunie 1908, Miron Cristea urcă scara ierarhiei bisericești în demnitatea de protosinghel, pentru ca la 21 noiembrie/3 decembrie 1909 să fie ales Episcop al Caransebeșului și înscăunat în 25 aprilie/8 mai 1910, calitate în care exercitat o activă influență de apărător al valorilor românismului, identității de neam și credinței ortodoxe în Transilvania flată sub jugul imperial austro-ungar⁴¹. El a apărut dreptul școlilor confesionale românești din Banat față de încercările de maghiarizare forțată ale guvernului de la Budapesta care mergeau până la desființarea acestor școli⁴².

Dar Miron Cristea a mai desfășurat și o activitate jurnalistică, politică, de implicare entuziastă în viața politică a vremii sale, făcându-se apărător al conștiinței de neam românesc și al credinței ortodoxe în Transilvania. Între 1898-1900, desfășoară o intensă activitate publicistică din funcția de redactor al ziarului Telegraful român. În 1905 devine președinte al Departamentului Sibiu al Astrei⁴³. A avut colaborări la ziarele⁴⁴: Telegraful Român/Sibiu, Tribuna/Sibiu, Familia/Oradea, Gazeta Transilvania/Brașov, Libertatea/Orăștie, Drapelul/Lugoj, Luceafărul/Budapesta, Românul/Arad, Țara noastră/ Sibiu, Foaia Diecezană/Caransebeș.

Miron Cristea, ca Episcop de Caransebeș, este delegat al românilor din Transilvania al Marele Eveniment al Unirii, participând la Marea Adunare Națională, de pe câmpul lui Horea, la

³⁸ <http://www.patriarh.ro/Miron/repere.php>

³⁹ <http://www.condeiuardelean.ro> . A se vedea și cap. *Intelectuali români din Arcul intracarpatic în viața publică bănățeană și ardelenă*, în antologia lui Ioan Lăcătușu, Vasile Stancu, *Contribuții documentare privind istoria românilor transilvăneni*, Ed. Eurocarpatica, Sfântu Gheorghe, 2016, p. 181.

⁴⁰ <http://www.condeiuardelean.ro>

⁴¹ Cf. cap. *Intelectuali români din Arcul intracarpatic în viața publică bănățeană și ardelenă*, în antologia lui Ioan Lăcătușu, Vasile Stancu, *Contribuții documentare privind istoria românilor transilvăneni*, Ed. Eurocarpatica, Sfântu Gheorghe, 2016, pp. 182-183.

⁴² <http://www.patriarh.ro/Miron/repere.php>

⁴³ <http://www.patriarh.ro/Miron/repere.php>

⁴⁴ <http://www.patriarh.ro/Miron/actpublicistica.php>

Alba-Iulia, ținută la data de 1 decembrie 1918. Este membru la delegației românilor din Transilvania care s-a dus la București spre a prezenta regelui și guvernului României, Actul unirii Transilvaniei cu țara-mamă⁴⁵.

Este ales de Academia Română, la data de 7 iunie 1919, ca membru de onoare⁴⁶.

Miron Cristea accede la cele mai înalte demnități din ierarhia bisericească, fiind ales în 18 decembrie 1918, Mitropolit Primat al României reîntregite și fiind înscăunat și investit de monarh, la data de 19 decembrie 1919⁴⁷.

În 4 februarie 1925 devine primul Patriarh al României reîntregite, prin ridicarea scaunului mitropolitan-primațial la rangul de Patriarhie a României și este investit în această demnitate supremă la data de 1 noiembrie 1925⁴⁸.

În plan politic, menționăm că a făcut parte din Regență (în perioada 20 iulie 1927- 8 iunie 1930) și că a exercitat funcția de prim-ministru (între 10 februarie 1938- 6 martie 1939)⁴⁹.

Dintre reperele activității sale pastoral-misionare⁵⁰, remarcăm: contribuția sa la realizarea unificării organizațional-administrative și canonice a Bisericii Ortodoxe Române în România unită și organizarea BOR ca Patriarhie. În 1925, el a făcut posibilă inițierea și adoptarea statutului de organizare și funcționare al BOR. Sub egida lui, s-a produs o re-apariție a revistei "Biserica Ortodoxă Română" iar în 1921 s-a inițiat apariția revistei « Apostolul », ca organ de publicitate al Arhiepiscopiei Bucureștilor/1924. Sub patronajul său s-au tradus și tipărit Biblia Sinodală/1936 și

⁴⁵ <http://www.patriarh.ro/Miron/repere.php>

⁴⁶ <http://www.condeiulardelean.ro>

⁴⁷ <http://www.patriarh.ro/Miron/repere.php>

⁴⁸ <http://www.patriarh.ro/Miron/repere.php>

⁴⁹ <http://www.patriarh.ro/Miron/repere.php>. <http://www.condeiulardelean.ro>

⁵⁰ <http://www.patriarh.ro/Miron/actmisionara.php>

alte ediții din Noul Testament și s-au tipărit cărți teologice în cadrul Editurii Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române⁵¹.

Tot Miron Cristea a fost cel care a înființat Seminarul Teologic «Miron Patriarhul» din Câmpulung/ 1922 pentru orfanii de război și Academia de muzică religioasă de la București/1927⁵².

Miron Cristea a fost cel care a ridicat actualul Palat Patriarhal și a repictat Catedrala Patriarhală și tot el este ctitorul schitului de lemn de la Toplița, locul său natal (jud. Harghita)⁵³.

Aflăm date despre Miron Cristea și din documente ale vremii dar mai ales, din propria sa corespondență, care este ilustrativă pentru recunoașterea personalității sale, de apărător al românismului și ortodoxismului, pentru românii din Transilvania și pentru toți românii statului unitar național, după 1918, cât și pentru contactele sale constante cu elitele românești ale vremii.

Astfel, din documentele sale de corespondență, așa cum le-a găsit și le-a îngrijit dr. Antonie Plămădeală, aflăm că, în 12-25 iunie 1908 Elie Miron Cristea este înălțat de arhiepiscopul Ioan Mețianu, la rangul de protosincel⁵⁴.

În altă scrisoare, din 1909, Miron Cristea, pe atunci protosincel, asesor conz., este încunoștiințat de președintele Băncii Culturale « Lumina », Nicolae Ivan, asupra alegerii sale de către fondatorii Băncii, în ședința din 8 februarie 1909, ca membru și președinte al Băncii Culturale, *pentru a promova și apăra puternic "înaintarea poporului român în toate direcțiile"*⁵⁵.

⁵¹ <http://www.patriarh.ro/Miron/actmisionara.php>

⁵² <http://www.patriarh.ro/Miron/despre.php>

⁵³ <http://www.patriarh.ro/Miron/despre.php>

⁵⁴ În Dr. Antonie Plămădeală, *Elie Miron Cristea, Corespondență*, Ed. Arhiepiscopiei Ortodoxe Române, Sibiu, 2005, p. 63.

⁵⁵ Nicolae Ivan, în Dr. Antonie Plămădeală, op. cit., p. 44.

În 4 decembrie 1909, Miron Cristea este felicitat de Ioan Lapedatu, directorul executiv al « Ardeleana, Institutul de Credit și Economii, Societate pe Acții », asupra *”înălțării sale de către Sinodul de Caransebeș⁵⁶, la demnitatea de episcop”⁵⁷.*

În 1910, Miron Cristea *este felicitat de o seamă de personalități culturale* (printre care și Axentie Baci, devenit în 1934, senator, cu lucrări de critică literară și istorie a literaturii) care i se adresează cu *”stimate prietine”, urându-i ”ca întărirea -lui Miron Cristea, n.n.- în scaunul episcopesc să însemneze era renașterii vieții noastre sufletești, era reîntronării încrederii neclintite -acum cu desăvârșire zdruncinată- în căpeteniile și forurile noastre bisericești, micul ciment trainic al zidului de care se vor frânge toate încercările de a se mai micșora și bruma de drepturi ce biet le mai avem în cadrul vieții noastre bisericești și școlare”⁵⁸.*

În 1911, într-o scrisoare adresată lui Ioan Mețianu, Arhiepiscopul de la Sibiu, Miron Cristea (ajuns acum Episcop de Caransebeș) se arăta interesat și cerea binecuvântarea (*”spre a nu pierde cu totul urmele modestelor dar pentru trecutul nostru, importantelor biserițe de lemn”*) să reconstruiască în Toplița *”vechea bisericuță de lemn din Meșterhaza, așa cum i-au predat-o cei de acolo”, unde intenționa să așeze mormintele părinților săi⁵⁹.*

În 1912, Societatea Românilor Meseriași de la Blaj îl proclamă, în semn de *”întălmă și venerațiune, ce vi-o datorăm, pentru zelul și abnegația cu care serviți interesele mari ale bisericii și neamului”,* pe Miron Cristea, *”membru onorar”,* în Adunarea Generală din 25 februarie, pentru *”a eterniza momentul înfrățirii marilor noștri arhierei de ambele confesiuni, de la serbările culturale de la Blaj”⁶⁰.*

În 1914, aflăm dintr-o adresă emisă de N. Dumitran, directorul executiv al Băncii Culturale « Lumina » (înființată în data de 1 mai 1909, de către mai mulți intelectuali ardeleni și ierarhi ai bisericii transilvănene, printre care și Miron Cristea), adresă din 12 aprilie 1914, către Episcopul de

⁵⁶ După alte lucrări, este avansată data de 21 nov. 2010, când Miron Cristea a fost ales cu majoritatea voturilor Sinodului Eparhial, Episcop de Caransebeș și a fost confirmat de împărat la data de 16/29 aprilie 1920 și hirotonit în Catedrala Mitropolitană de la Sibiu, în 3 mai 1920. A se vedea cap. *Episcopul Caransebeșului Miron Cristea- Apărător al unității Banatului (1918-1920)*, pp. 182, din antologia Ioan Lăcătușu, Vasile Stancu, *Contribuții documentare privind istoria românilor transilvăneni*, Colecția «Centenarul Marii Uniri (1918-2108)», Ed. Eurocarpatia, Sfântu Gheorghe, 2016.

⁵⁷ Ioan Lapedatu, Orăștie, 4 dec. 1909, în Dr. Antonie Plămădeală, op. cit., p. 47.

⁵⁸ Axentie Baci, Brașov, 4/IV v.1910, în Dr. Antonie Plămădeală, op. cit., p. 16-17.

⁵⁹ Miron Ep., Caransebeș, 28 sept. 1911, în Dr. Antonie Plămădeală, op. cit., pp. 64-65.

⁶⁰ Președinte G. Precup, Blaj, 27 Febr. 1912, în Dr. Antonie Plămădeală, op. cit., pp. 92-93.

Caransebeș, de sprijinul moral și material dat de Miron Cristea pentru înființarea *Institutului « Lumina »*⁶¹.

În 1934, în calitate de Patriarh al României și de Efor al Așezămintelor Brâncovenești, Miron Cristea primea o adresă din partea principelui Basarab Brâncoveanu și lui N. Mavrocordat, Epitropi ai Așezămintelor Brâncovenești, care îi solicitau aprobarea cu privire la fixarea zilei de întrunire a *Adunării Generale a Așezămintelor Brâncovenești*⁶².

După cum observăm, rolul lui Miron Cristea, ca Episcop de Caransebeș dar și ulterior (ca Mitropolit Primat și ca Patriarh al României), în sprijinirea diferitelor așezăminte culturale, filantropice, misionar-religioase, a fundațiilor și asociațiilor sprijinind pe românii din Transilvania și implicit, servind la consolidarea și păstrarea identității neamului românesc, este unul continuu, și el apare pregnant din toate aceste fragmente de corespondență.

3. Rolul lui Miron Cristea, ca Episcop de Caransebeș în pregătirea Unirii Transilvaniei cu România

În procesul unirii politice a Transilvaniei cu România, în special începând cu toamna lui 1918, Biserica Ortodoxă, precum și cea Greco-catolică din Transilvania, prin reprezentanții săi, au jucat un rol hotărâtor. Astfel, în data de 12 octombrie 1918 este întrunit un organ executiv decizional, al Partidului Național Român din Transilvania și Ungaria, denumit *Comitetul Executiv al PNR*, la Oradea⁶³, având ca sarcină să ia în discuție situația românilor din afara granițelor României, precum și modalitățile de unire ale acestora cu țara-mamă⁶⁴.

Din scaunul de Episcop de Caransebeș, alături de alți înalți ierarhi ai Ardealului, Miron Cristea participă activ la sprijinirea luptei pentru autodeterminare a națiunii române din

⁶¹ N. Dumitran, director executiv al Luminei, Banca Culturală Sibiu, Banca Culturală, Institut de Credit și Economii, Societate pe Acții în Sibiu, în Dr. Antonie Plămădeală, op. cit., pp. 33-34.

⁶² Basarab Brâncoveanu, Epitropia Așezămintelor Brâncovenești, no. 1367, București I, 11 Aprilie 1938, în Dr. Antonie Plămădeală, op. cit., pp. 18-19.

⁶³ Adrian Ignat, *Aportul Bisericii la Marea Unire de la 1 decembrie 1918*, Ed. Universitară, București, 2011, pp. 261-263.

⁶⁴ Idem, pp. 261-262.

Transilvania, asuprite de jugul imperial habsburgic. Încă din 3 noiembrie 1918, când s-a ținut prima adunare populară la Lugoj, de sprijinire a unirii românilor din Imperiu cu Vechiul Regat, manifestare la care au participat mai multe mii de persoane, s-au mai ținut și alte asemenea adunări (de pildă, cea de la Caransebeș, din 7 noiembrie 1918, prezidată de protopopul orașului, Andrei Ghidiu, sub patronajul Episcopului Miron Cristea care devine membru al Consiliului Național local)⁶⁵. După cum se arată în doctrină, după înființarea CNRC (Consiliului Național Român Central) la data de 30 octombrie 1918, la Budapesta, ca organism reprezentativ al românilor din Transilvania, Ion I. Papp, Episcopul Aradului cere tuturor episcopilor români ortodocși din Transilvania și Banat să își precizeze atitudinea față de CNRC⁶⁶.

Miron Cristea, ca Episcop de Caransebeș, la data de 1 noiembrie 1918, se raliază la această solicitare, declarându-și deschis sprijinul său pentru CNRC, recunoscându-l ca « organ reprezentativ și conducător politic al națiunii române din Ungaria », invocând principiul naționalităților (« *orice popor are dreptul la liberă dispunere asupra sorții sale* »)⁶⁷.

Într-o adresă comună, laolaltă cu toți episcopii ortodocși și greco-catolici din Transilvania, care au semnat Actul de adeziune la 21 noiembrie 1918, Miron Cristea și Ion I. Papp al Aradului, în calitate de conducători ai Bisericii române din Transilvania recunosc CNRC ca « *for conducător al luptei de eliberare națională* » și declară că « *vor colabora din toate puterile la întruparea aspirațiilor noastre naționale* »⁶⁸.

Ca *un alt eveniment-cheie* în derularea procesului unirii Transilvaniei cu România, menționăm o veritabilă declarație de independență, citită de *deputatul Alexandru Vaida-Voievod* în 5/18 octombrie 1918⁶⁹, cu mandatul Comitetului Național Român Central, în Camera Deputaților din Budapesta, în numele poporului român⁷⁰, în care acesta invoca “*dreptul firesc prin care fiecare națiune poate dispune, hotărî singură și liber soarta sa*” (o enunțare clară a dreptului la auto-

⁶⁵ Cf. Cristian Vasile Petcu, *Guvernarea Miron Cristea*, Ed. Enciclopedică, București, 2009, pp. 124-126.

⁶⁶ Ibidem, pp. 125-126.

⁶⁷ Ibidem, pp. 126-127.

⁶⁸ Ibidem, pp. 126-127.

⁶⁹ Ioan Scurtu, op. cit., pp. 532-533.

⁷⁰ Cf. Adrian Ignat, op. cit., p.262.

determinare, transformat mai târziu, într-un veritabil principiu de drept internațional, care va fi înscris în Carta ONU)⁷¹.

În Declarația sa, Alexandru Vaida-Voevod face referire directă la *"națiunea română din Ungaria și Ardeal"* și la dreptul acesteia *«de a reclama în consecință și pentru ea, dreptul ca, liberă de orice înrăurire străină, să hotărască singură așezarea ei printre națiunile libere»*⁷².

Practic, *Declarația de la Oradea* proclamă dreptul națiunii române din Transilvania și Ungaria la autodeterminare, trimițând și la *ideea consultării populare* (sub forma organizării unei *Adunări Naționale*), acest document marcând, în opinia istoricilor, "intrarea mișcării de eliberare națională a românilor în faza sa decisivă"⁷³.

În urma citirii sale de către deputatul Alexandru Vaida Voievod în parlamentul de la Budapesta, la două zile după ce Împăratul Carol al Imperiului Austro-Ungar lansase manifestul *«Către popoarele mele credincioase»*⁷⁴, s-a adus deci, la cunoștința conducerii Ungariei, în mod oficial, hotărârea românilor de a se uni cu țara lor mamă. Declarația a fost tipărită și sub formă de manifest și a fost primită cu entuziasm de toți românii⁷⁵.

Prin discursul său, Vaida Voievod *a acuzat în mod oficial politica imperială de oprimare a naționalităților, de lipsirea de drepturi –inclusiv culturale, ca drept la afirmarea identității lor naționale proprii- pentru românii din cuprinsul imperiului, și a denunțat măsurile drastice de maghiarizare luate de guvernul contelui Tisza Istvan*⁷⁶. După cum avertiza deputatul român, *"nu se poate pune problema înfăptuirii democrației autentice, înainte de a se rezolva chestiunile*

⁷¹ *Carta ONU*, din 1945, consacră în mod expres principiul auto-determinării popoarelor dar și principiul egalității în drepturi între toate națiunile, principii de drept internațional care au fost formulate și invocate și anterior adoptării Cartei, în raporturile dintre naționalități și imperii, inclusiv în 1918 și care au și dus la destrămarea formelor imperiale ale timpului. Cf. cap. 1, art. 1, art. 2, alin. 1/Carta ONU. Cf. *Charter of United Nations, and the Statute of the International Court of Justice*, United Nations, New York, Department of Public Information, 100017, 2008.

⁷² Gheorghe Platon, coord., *Istoria Românilor*, vol. VII, tom II, *De la Independență la Marea Unire (1878-1918)*, Academia Română, Secția de Științe Istorice și Arheologie, Ed. Enciclopedică, București, 2003, p. 508.

⁷³ Idem, p.508.

⁷⁴ Ioan Scurtu, op. cit., p. 532.

⁷⁵ Idem, p. 532-533.

⁷⁶ Gheorghe Platon, op.cit., p. 508.

naționale”⁷⁷, «pentru că numai pe baze naționale și în cadre naționale e cu putință o dezvoltare în direcție normală a acestei consolidări»⁷⁸.

În conținutul discursului său, Alex. Vaida Voievod arată că «românii din Ungaria și Transilvania nu recunosc parlamentului și guvernului maghiar dreptul de a reprezenta interesele națiunii române la Congresul general de pace, apărarea acestor interese putând fi încredințată numai unor factori desemnați de propria lor adunare națională, deci de Comitetul Executiv al PNR»⁷⁹.

Exact în ziua de 18 noiembrie 1918, când Alexandru Vaida Voievod citea în Parlamentul de la Budapesta Declarația sa⁸⁰, SUA s-au delimitat de dreptul monarhiei austro-ungare de a mai reprezenta naționalitățile din imperiu la Congresul de Pace⁸¹.

Ecolul acestui discurs s-a făcut imediat simțit, diaspora românească de la Paris, prin organul său (ziarul „*La Roumanie*”) ⁸² preluând imediat ideea de bază a Declarației de la Oradea (pe care se bazase discursul lui Vaida Voievod), anume afirmarea principiului naționalităților și denunțarea orânduirii injuste, de exploatare și asuprire, de tip imperial, cu totul nepotrivită pentru epoca de efervescentă naționalistă, de afirmare a statelor-națiune libere și suverane, care deja se manifesta. Ziarul arăta clar că: »românii nu sunt o naționalitate ci o națiune. Monarhia Austro-Ungară este totdeauna în urmă: astăzi, timpul discuțiilor a trecut. Dreptul națiunilor nemaghiare de a se organiza liber este o chestiune internațională și o chestiune de onoare pentru toată umanitatea»⁸³.

Alături de pregătirile făcute de organul reprezentativ al românilor, Consiliul Național Român Central, pentru convocarea Adunării de confirmare (prin modalitatea plebiscitară) a voinței de unire cu România, a românilor din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș, Marele Sfat Național a lansat și manifestul « *Către popoarele lumii* »⁸⁴. În acest document de importanță

⁷⁷ Ioan Scurtu, op.cit., p. 532.

⁷⁸ Gheorghe Platon, op. cit. , p. 508.

⁷⁹ Ilie Șandru, Valentin Borda și alți colaboratori (Dorel Marc, Ioan Lăcătușu), *Un nume pentru istorie- Patriarhul Elie Miron Cristea*, Casa de Editură Petru Maior, Târgu-Mureș, 1998, carte tipărită sub egida Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei, pp. 105-106.

⁸⁰ Ioan Scurtu, op. cit., pp. 531-532.

⁸¹ Ilie Șandru et alii, op. cit., p. 106.

⁸² Ioan Scurtu, op. cit., pp. 530-531.

⁸³ Gheorghe Platon, op. cit., pp. 508-509.

⁸⁴ Ibidem, p. 516. Ioan Scurtu, op. cit., p. 538.

majoră pentru etapa imediat premergătoare a înfăptuirii Marii Uniri, se arată clar că *»națiunea română din Ungaria și Transilvania nu dorește să stăpânească asupra altor neamuri«*.

La data de 26 octombrie 1918, are loc la Caransebeș ședința de constituire a Consiliului Național Român local, **al cărui inițiator a fost și episcopul Miron Cristea**⁸⁵. Acesta a îndemnat participanții la ședință să recunoască autoritatea CNR ca organ reprezentativ pentru toți românii din Transilvania și a emis o *Circulară*, în aceeași zi, către credincioșii eparhiei sale, în care arăta majora importanță a principiului naționalităților (proclamat de președintele Wilson)⁸⁶ în lupta de eliberare a popoarelor asuprite, de sub jugul Imperiului austro-ungar:

*« Astăzi, toată lumea recunoaște fiecărui popor dreptul de a dispune asupra sa. În consecința acestui principiu fundamental pentru viitoarea dezvoltare a poporului nostru, Comitetul Partidului Național Român, ales la marea conferință națională, este recunoscut din partea tuturor factorilor competenți drept conducătorul și reprezentantul legal al neamului nostru (...). El este în aceste timpuri de prefacere cea mai înaltă autoritate națională a poporului român care și în munca din viitor imploră mereu ajutorul lui Dumnezeu»*⁸⁷.

Mai trebuie remarcată și inițiativa lui Miron Cristea, din 8 noiembrie 1918, de a nu mai pomeni la Sfânta Liturghie pe Împăratul Austriei și în locul său, preoțimea să pomenească și să se roage pentru «*Înalta noastră stăpânire națională*» și pentru «*Marele Sfat al Națiunii Române*»⁸⁸.

Circulara emisă de Miron Cristea, în calitate de Episcop al Caransebeșului, către eparhia sa, a fost adoptată în 10 noiembrie 1918 de Sinodul Ortodox întrunit la Arad, "sub prezidența episcopului Ioan I Pap, locțiitor de mitropolit"⁸⁹. La fel, Mitropolia greco-catolică a hotărât ca «*numele împăraților habsburgici, pentru care preoții români fuseseră obligați să se roage timp de peste 200 de ani, să fie înlăturat pentru totdeauna din bisericile românești*»⁹⁰.

Convocarea Adunării Naționale de la Alba Iulia, lansată de Marele Sfat Național la 7/20 noiembrie 1918, pentru data de 18 noiembrie/1 decembrie 1918, pornea de la invocarea principiului naționalităților și îi acorda o valoare de opozabilitate *erga omnes*, ca principiu invocat

⁸⁵ Ilie Șandru, op.cit., pp.106-107.

⁸⁶ Ibidem, pp. 106-107.

⁸⁷ Ibidem, p. 107.

⁸⁸ Ibidem, p. 109.

⁸⁹ Cf. Vasile Netea, *O zi din istoria Transilvaniei*, București, 1970, citat în Ilie Șandru, op. cit., p. 109

⁹⁰ Idem, p. 109.

valabil de o națiune liberă și suverană în relație cu lumea întreagă: »*În numele dreptății eterne și al principiului liberei dispozițiuni a națiunilor, principiu consacrat acum prin evoluțiunea istoriei, națiunea română din Ungaria și Transilvania are să-și spună cuvântul său hotărâtor asupra sorții sale și acest cuvânt va fi respectat de lumea întreagă*»⁹¹.

Îl regăsim pe Miron Cristea, în acest context politic de efervescentă pregătire a Marii Adunări Naționale, alături de alți ierarhi transilvăneni (Iuliu Hossu, Valeriu Traian Frențiu, Demetriu Radu, reprezentând Biserica Greco-Catolică și alături de Ioan Papp, reprezentând Biserica Ortodoxă),⁹² susținând activ, în *Cuvântul arhierilor români*, »*înfăptuirea dreptului națiunii române de a dispune de soarta sa*» și recunoscând »*Marele Consiliu Național Român ca reprezentantul și conducătorul politic al națiunii române din Ungaria și Transilvania*»⁹³.

În ziua de 18 noiembrie/1 decembrie 1918, după oficierea *Te Deum*-urilor în cele două biserici românești, adunați în Sala Cazinoului (numită ulterior, Sala Unirii), delegații oficiali au ascultat cuvântul de deschidere rostit de președintele CNRC, Ștefan Cicio-Pop, urmat de citirea discursului solemn cu privire la Unire, de către Vasile Goldiș⁹⁴.

Acesta a supus aprobării **rezoluția Unirii**, care, la punctul 1, prevedea:

»*Adunarea Națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba Iulia, în ziua de 18 noiembrie/1 decembrie 1918, decretează unirea acestor români și a tuturor teritoriilor locuite de dânsii cu România. Adunarea Națională proclamă îndeosebi dreptul inalienabil al națiunii române la întreg Banatul, cuprins între râurile Mureș, Tisa și Dunăre* ». Era amintită totodată, în rezoluția Unirii, jertfa eroilor români la înfăptuirea idealului de veacuri al Marii Uniri, Adunarea cinstind memoria »*acelor bravi români care în acest război și-au vărsat sângele pentru înfăptuirea idealului nostru, murind pentru libertatea și unitatea națiunii române*»⁹⁵.

Episcopul Miron Cristea, alături de alți delegați, au rostit în fața Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia cuvântări entuziaste privind înfăptuirea Marii Uniri. Din *Cuvântarea sa*, după citirea rezoluției de Unire, și aprobarea sa, se desprinde însuflețirea și bucuria uriașă a reîntregirii unui

⁹¹ Gheorghe Platon, op. cit., p. 516.

⁹² Gheorghe Platon, op. cit., p. 516.

⁹³ Ibidem, p. 516.

⁹⁴ Ibidem, pp. 520-521.

⁹⁵ Ibidem, pp. 520-521.

neam, binecuvântată de ierarhii bisericilor românești: »*Ceasul deschiderii a sosit. Nu putem și nici n-avem lipsă să retezăm Carpații, căci ei sunt și trebuie să rămână și în viitor inima românismului dar simțesc și astăzi, prin glasul unanim al mulțimei celei mari, vom deschide iar și pentru totdeauna porțile Carpaților ca să poată pulsa prin arterele lor cea mai caldă viață românească și ca prin aceasta să ni se înfăptuiască « acel vis neîmplinit, copil al suferinții/de dorul ei ne-au răposat și moșii și părinții ».* Am ferma convingere că glasul vostru unanim și prin voi glasul întregii națiuni se va concentra asupra singurei dorințe, pe care o pot exprima în trei cuvinte: »*Până la Tisa!* » *Amin!*»⁹⁶.

Iată cum, în acele vremuri de schimbări geopolitice extraordinare (prăbușirea imperiilor, eliberarea naționalităților asuprite și exploatate din Europa Centrală și de Est), preoții Bisericilor românești știu să ia atitudine, să își spună cuvântul, să contribuie la înfăptuirea unui act politic major pentru destinul națiunii române. *Cuvântarea* lui Elie Miron Cristea, cu ocazia Marii Uniri este un elogiu al măreției nației românești, peste veacuri⁹⁷ și al credinței în înfăptuirea și în recunoașterea unirii tuturor românilor într-un singur stat suveran și liber, o unitate de neam, amintind de "Doina" lui Eminescu ("...*De la Nistru până la Tisa...*")⁹⁸.

Miron Cristea amintește în *Cuvântarea* sa, de personalități politice care au pledat pentru ideea de libertate a popoarelor și de sfărâmare a jugului tiraniei, opresiunii și nedreptății, precum Ionel Brătianu, Nicolae Bălcescu și președintele Wilson: »...*căci adevăr cuprind cuvintele înсуflețitului Nicolae Bălcescu: »Dumnezeu a lăsat libertatea pentru popoare; și cine se luptă pentru libertate, se luptă pentru Dumnezeu».* "După 52 luni de uriașe jertfe și de mult sânge românesc vărsat în lupte crâncene, a biruit sfânta și mântuitoarea poruncă din solia puternicului Wilson: »*Tot poporul trebuie să aibă libertatea de a fi stăpân pe sine și a-și croi însuși viitorul și soarta*». *Ca să ne folosim și noi românii din Ungaria și Transilvania de dreptul cuprins în acest*

⁹⁶ Ilie Șandru, op. cit., pp. 115-117. A se vedea și Miron Cristea, *Cuvântare, rostită în fața celor 100.000 de români adunați la Alba-Iulia, unde s-a decis unirea politică cu Regatul României*. 18 Noembrie/1 decembrie 1918, în culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală, Cuvântări ținute de Înalt Preasfinția sa dr. Miron Cristea, Mitropolit Primat al României*, București, Ed. Cartea Românească SA, 1923, p. 7-8.

⁹⁷ Ilie Șandru, op. cit., p. 117.

⁹⁸ Idem, pp. 116-117.

*evangelic principiu, am venit în această istorică și mare Adunare Națională din stravechea Alba Iulia....»*⁹⁹.

Atitudinea activă a ierarhilor Bisericii (Ortodoxe, Greco-catolice) din Transilvania și Ungaria, care își asumă poziția de reprezentanți ai vrerii românilor din aceste ținuturi de a se uni cu România, printr-o diversitate de acțiuni (de la *Cuvântări* în fața mulțimii, la *Circulare* emise către eparhiile lor, la discursuri solemne ținute în adunări politice ale reprezentanților politici ai românilor din provinciile istorice, la tipărirea de jurnale bisericești și laice dedicate special luării unei poziții civice și politice active în chestiunea sprijinirii obiectivului politic de reîntregire națională etc.) demonstrează clar că, fără contribuția ierarhilor și a preoților din bisericile românești din afara Vechiului Regat, Actul Unirii, ca act politic, nu se putea realiza atât de rapid și pe o cale atât de entuziastă (și nici răspândirea ideilor Unirii în rândul maselor populare, entuziasmul cu care acestea au răspuns chemării bisericilor românești de a își da sprijinul la Actul politic al Unirii, metoda plebiscitară prin care s-au legitimat voințele concordante de unire ale provinciilor românești cu țara, formarea națiunii române într-un unic stat nu erau posibile fără aportul ierarhilor bisericilor românești).

În *Rugă de mulțumire* înălțată de Episcopul Caransebeșului, în dimineața zilei de 1 decembrie 1918, după săvârșirea Sfintei Liturghii în ambele biserici, ortodoxă și unită, Miron Cristea a impresionat profund pe cei adunați la acele *Te Deum-uri*¹⁰⁰: «*Doamne, Dumnezeuul nostru, Tu ești Părintele nostru, Tu ai văzut strâmtoarea părinților noștri și ai auzit strigarea lor, căci se făcuseră ei ca floarea de brumă și plecat spre pulbere era sufletul lor, și trupul lor lipit de pământ. Tu ai împlinit și cu noi ceea ce ai făgăduit de demult: sfărma-voi jugul de pe tine și voi rupe legăturile tale, lărgi-voi hotarele tale, aduna-vă-voi dintre popoare și vă voi strânge din țările unde sunteți împrăștiți, restatornici-voiu judecătorii tăi ca mai înainte și sfetnicii tăi ca la început*»¹⁰¹.

⁹⁹ Miron Cristea, *Cuvântare, rostită în fața celor 100.000 de români adunați la Alba-Iulia, unde s-a decis unirea politică cu Regatul României*. 18 Noemvrie/1 decembrie 1918, în culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală. Cuvântări ținute de Înalt Preasfinția Sa D.D. Dr. Miron Cristea*, Ed. Cartea Românească S.A., București, 1923, pp. 4-5.

¹⁰⁰ Ile Șandru, Valentin Borda, *Un nume pentru istorie- Patriarhul Elie Miron Cristea*, Casa de Ed. Petru Maior, Târgu-Mureș, 1998, pp. 111-112.

¹⁰¹ Idem, p. 111.

Odată cu înființarea, în 17/30 octombrie 1918, a *Consiliului Național Român*, cu sediul la Arad, având ca misiune să contribuie la realizarea unității Transilvaniei cu România prin sprijinirea maselor populare dar și prin cel al Bisericii românești din această regiune, Episcopii români din Transilvania sunt invitați de Episcopul Aradului, Ioan I. Papp și de Vasile Goldiș (în calitate de secretar al Consistoriului Eparhiei Ortodoxe Române a Aradului), să colaboreze cu noul organ reprezentativ al românilor¹⁰². Împreună cu alți înalți ierarhi români din Transilvania (Iuliu Hossu, Dimitrie Radu, Ioan I. Papp, Valeriu Frențiu), Episcopul de Caransebeș Miron Cristea semnează un act de adeziune din 21 noiembrie 1918, adoptând o poziție fermă în favoarea sprijinirii și colaborării cu Consiliul Național Român «pentru a realiza aspirațiile naționale»¹⁰³.

Împreună cu alți mulți clerici români din Transilvania (viitorul Episcop Andrei, Aurelian Magieru, protopopi, profesori de liceu, profesori de teologie, vicari, secretari eparhiali etc.), Episcopul Caransebeșului Miron Cristea a contribuit și *la constituirea gărzilor naționale românești din Transilvania*, organizate pe teritoriul întregii provincii pentru asigurarea ordinii publice și apărarea împotriva celor care ar încerca să împiedice unirea Transilvaniei cu România, *cât și la constituirea adunărilor populare*, organizate și ținute în orașele și satele din Transilvania, în care se cerea înfăptuirea unirii Transilvaniei cu România¹⁰⁴.

O altă contribuție a lui Miron Cristea *la realizarea unui curent de gândire și de însuflețire populară în favoarea Unirii* s-a făcut prin cuvântările și articolele sale din ziarele locale (*Foaia Diecezană*, din Caransebeș¹⁰⁵ și alte periodice ale Bisericii românești¹⁰⁶). De exemplu, în această publicație a Eparhiei Ortodoxe Române a Caransebeșului, *Foaia Diecezană*, nr. 1-2, anul XXXV, din 5 ianuarie 1920, apare *Cuvântarea* lui Miron Cristea la sărbătorirea istoricului Nicolae Iorga, în care personalitatea complexă a istoricului este evidențiată de înaltul ierarh transilvănean din perspectiva contribuției lui Iorga *la promovarea curentului românismului*, «a sufletului românesc»..., marele istoric reprezentând, în viziunea lui Miron Cristea, «un simbol al dragostei ce

¹⁰² Cf. Cristian Vasile Petcu, op. cit., pp. 125-127.

¹⁰³ Adrian Ignat, op. cit., pp. 262-263. Cristian Vasile Petcu, op. cit., p. 126.

¹⁰⁴ Adrian Ignat, op. cit., p. 263.

¹⁰⁵ Ibidem, p. 263.

¹⁰⁶ Ibidem, p. 263.

trebuie să o avem toți față de tradițiile noastre naționale și de credința strămoșească a Bisericii Ortodoxe, și expresia cea mai marcantă a geniului neamului românesc»¹⁰⁷.

Clerului din Transilvania i s-a trimis o adresă specială, semnată de Episcopul Caransebeșului, Miron Cristea, împreună cu Episcopul Ioan Papp al Aradului, cerându-le acestora *sprijinirea activității Consiliului Național Român Central*, care a avut ca rezultat concret, o mișcare de solidarizare cu CNRC și de raliere entuziastă la obiectivul realizării unirii depline a tuturor românilor, promovată de acesta¹⁰⁸.

Într-o altă adresă scrisă către Consiliul Național Român Central, datând din 19 octombrie/1 noiembrie 1918¹⁰⁹, Episcopul Miron Cristea enunța cu claritate importanța principiului naționalităților, născut din războiul mondial (care «*a scos la iveală principiul social atât de creștinesc că fiecare popor are pe viitor dreptul de a dispune liber asupra sorții sale. Noi, episcopii Bisericii Ortodoxe Românești, Greco-Catolice Romane, ca fii credincioși ai națiunii noastre, avem ferma convingere că interesele de viață ale neamului românesc, ai cărui păstori sufletești suntem, pretind ca un categoric imperativ înfăptuirea acestui drept de liberă dispozițiune și față de neamul nostru. Dreptul acesta se va putea realiza numai dacă națiunea română va fi guvernată de fiii ei. În consecință, declarăm că recunoaștem marele Consiliu Național Român drept reprezentantul și emanatorul politic al națiunii române din Transilvania, ne supunem întru toate hotărârilor acestui Consiliu*»¹¹⁰.

Pe data de 7/20 noiembrie 1918, Consiliul Național Român a adoptat hotărârea de a convoca la Alba Iulia, pentru data de 18 noiembrie /1 decembrie 1918, o Mare Adunare Națională a românilor transilvăneni, prin care să se proclame solemn dreptul la autodeterminare al poporului român, eliberarea românilor din Transilvania de sub jugul imperial austro-ungar, voința de auto-guvernare a poporului român din Transilvania¹¹¹.

În textul *Convocării*, adoptate de Marele Sfat Național (CNRC) este trecut cu claritate obiectivul politic major al înfăptuirii unirii tuturor românilor și se realiza conexiunea cu principiul

¹⁰⁷ Cf. Petre Țurlea, *Nicolae Iorga*, Ed. Enciclopedică, București, 2016, p. 203.

¹⁰⁸ Adrian Ignat, op.cit., p. 265.

¹⁰⁹ Arhiva Mitropoliei Timișoara, fond. Episcopia Caransebeș, act.14, citat în Adrian Ignat, op.cit., p. 264.

¹¹⁰ Text original al adresei, reprodus în Adrian Ignat, op. cit., p. 264.

¹¹¹ Idem, p. 268.

autodeterminării popoarelor, principiu politic și juridic lansat și susținut de SUA¹¹²: « *În numele dreptății eterne și al principiului liberei dispozițiuni a națiunilor, principiu consacrat acum prin evoluțiunea istoriei, națiunea română din Ungaria și Transilvania are să-și spună cuvântul său hotărâtor asupra sorții sale și acest cuvânt va fi respectat de lumea întreagă* »¹¹³. Textul a fost ulterior publicat în ziarul *Românul*, în tiraj de 12.000 de exemplare, în 21 noiembrie 1918¹¹⁴.

Îl regăsim în această desfășurare de evenimente imediat pregătitoare ale Actului Marii Uniri, pe Miron Cristea, alături de alți înalți ierarhi ai Bisericii Ortodoxe și Greco-Catolice, precum Ioan I. Papp, Valeriu Frențiu și Iuliu Hossu, în luări de poziție publicate în *Cuvântul arhierilor români*, aceștia recunoscând Marele Consiliu Național Român ca fiind « *reprezentantul și conducătorul politic al națiunii române din Ungaria și Transilvania* » și subliniind importanța principiului auto-determinării popoarelor, necesar asigurării supraviețuirii, unificării și propășirii neamului românesc¹¹⁵.

Marea Adunare Națională era proiectată ca fiind una de largă cuprindere (*"toate instituțiile bisericești, școlare, culturale, economice, asociațiile studențești, organizațiile muncitorești, gărzile naționale, reuniunile de femei, meseriași, învățători, toate categoriile sociale"*)¹¹⁶.

Participarea Bisericii Ortodoxe Române la înfăptuirea Marii Uniri, prin reprezentanții săi, printre care și Episcopul Caransebeșului, Miron Cristea, transpare și din cuprinsul Hotărârii tipărite în foi volante, de către CNRC, din 2/15 noiembrie 1918, având titlul « *Dela Consiliul Central Național Român* » și adresată ierarhilor Bisericii¹¹⁷. Astfel, « *Consiliul a decis să invite la Marea Adunare Națională Română, care se va convoca în cel mai scurt timp, pe toți arhierii noștri* »¹¹⁸ precum și pe alți reprezentanți ai Bisericii românești.

¹¹² Cf. coord. Gh. Platon, *Istoria Românilor*, vol. VII, tom II, *De la Independență la Marea Unire (1878-1918)*, Academia Română, Secția de Științe Istorice și Arheologice, Ed. Enciclopedică, București, 2003, p. 516.

¹¹³ Ibidem, p. 516.

¹¹⁴ Ibidem, p. 516.

¹¹⁵ Ibidem, p. 516.

¹¹⁶ Adrian Ignat, op. cit., pp. 268-269.

¹¹⁷ Idem, p. 272.

¹¹⁸ Cf. Arhiva Cancelariei Sf. Sinod, București, Fondul Miron, 1918, fila 63. În Adrian Ignat, op. cit., pp. 272-273.

Concomitent cu decizia de către CNRC, a Convocării Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia pentru 1 decembrie 1918, a fost tipărit și adresat în limbile română, franceză și engleză, și răspândit în capitalele europene, «**Manifestul către popoarele lumii**»¹¹⁹. Acest document aducea în atenția Europei situația de opresiune și persecuțiile la care erau supuși românii din Transilvania, refuzul guvernului maghiar de a recunoaște poporului român dreptul la autodeterminare și, aspect foarte important, făcea cunoscută întregii Europe, în mod foarte ferm, poziția românilor¹²⁰: »*națiunea română din Ungaria și Transilvania nu dorește să stăpânească asupra altor neamuri; lipsită cu desăvârșire de orice clasă stăpânitoare, națiunea română prin ființa sa însăși este întruparea democrației celei mai desăvârșite. Pe teritoriul său strămoșesc, națiunea română este gata a asigura oricărui popor deplina libertate națională și organizarea sa în stat liber și independent o va întocmi pe temeiurile democrației, care va asigura tuturor indivizilor aflători pe teritoriul său egalitatea condițiilor de viață, unicul mijloc al desăvârșirii omenești*»¹²¹.

Ziua de 1 decembrie 1918 a devenit Ziua Națională a României, în semn de rememorare a unirii Transilvaniei cu patria-mamă, prin întrunirea Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia și afirmarea *voinței unitare a poporului român*, nu a unor clase sau categorii sociale ori a unor anumiți politicieni, ci a *întregului popor român*, de a săvârși re-întregirea politică a neamului românesc în granițele sale firești¹²².

Marea Unire a românilor a fost recunoscută de minoritățile de altă etnie din cuprinsul țării reîntregite, de polonezi, de germanii din Bucovina, de sașii din Transilvania. Putem aminti aici și Memoriul șvabilor din Banat, trimis Conferinței de Pace de la Paris, prin care își exprimau dorința de a fi uniți cu poporul român sau Conferința generală a tuturor germanilor din România, din iunie 1919, unde s-a proclamat *Declarația de sprijinire a hotărârii de la Alba Iulia*¹²³.

Numeroși scriitori, personalități științifice, politice și culturale din Europa au sprijinit Marea Unire, amintind persecuțiile seculare ale românilor din Transilvania sub stăpâniri străine, politica de subjugare a Transilvaniei depusă de Ungaria și politica de teroare sub care s-a urmărit

¹¹⁹ A se vedea Ioan Scurtu, op. cit., p. 532. Titu Georgescu, *România în istoria Europei*, Ed. Holding Reporter, ed. Graziela Bârlă, s.l., 1997, p. 85.

¹²⁰ Gheroghe Platon, op. cit., p. 516.

¹²¹ Ibidem, p. 516.

¹²² Titu Georgescu, op. cit., p. 85.

¹²³ Idem, p. 85.

deznaționalizarea comunităților de români din Transilvania¹²⁴: scriitori precum S. Dragomir, N. Densușianu, G. Moroianu, V. Păcățian, G. Popa Lisseanu, A. Plămădeală sau J. Diner-Denes, K. Hitchins, M. Lehrer au adus în atenția Europei, prin scrierile lor, condiția înrobitoare, persecuțiile suportate de românii din Transilvania sub ocupația maghiară cât și caracterul de pământ românesc al Ardealului¹²⁵.

În concepția secretarului de stat britanic, Horne Worth, *“regatul Ungariei s-a descompus într-o mare măsură, în părțile componente, încă înainte de începerea Conferinței de Pace, deoarece regatul Ungariei nu a fost decât un conglomerat artificial de neamuri diferite și în multe cazuri, ostile”*¹²⁶.

Marea Adunare Națională de la Alba-Iulia a fost o manifestare cu un caracter larg reprezentativ, bazată pe dreptul popoarelor la autodeterminare, o adevărată voință a poporului român¹²⁷ și, după cum se arăta în ziarul *Mișcarea*, cuvântul acestei Adunări istorice unde s-a hotărât unirea Transilvaniei cu România *«va fi vrednic să rămână pe vecie înscris în cartea neamurilor, fiindcă va fi rostit cu toată greutatea cuvenită și cu toată energia morală a unui neam conștient»*¹²⁸.

Este important de menționat faptul că Marea Adunare de la Alba-Iulia s-a ținut într-un teritoriu liber, în contextul în care gărzile naționale române și consiliile române asigurau ordinea în întreaga Transilvanie¹²⁹.

La această manifestare au participat peste 1.200 de delegați/deputați, de drept sau aleși și peste 100.000 de români veniți din toate ținuturile transilvănene, bănățene, maramureșene, ungurene, împreună cu personalități politice, religioase, culturale, care au sprijinit Actul Marii Uniri și lupta de reîntregire națională¹³⁰.

În discursul solemn din Sala Cazinoului (ulterior, numită « Sala Unirii »), din dimineața zilei de 18 noiembrie/1 decembrie 1918, după oficierea a două slujbe în cele două biserici românești,

¹²⁴ Ibidem, p. 85.

¹²⁵ Ibidem, pp. 85-86.

¹²⁶ Ibidem, p. 86.

¹²⁷ Gh. Platon, op. cit., p. 518.

¹²⁸ Ziarul *Mișcarea*, 15 noiembrie 1918, *La Alba Iulia. Adunarea Națională a românilor din Transilvania*, citat în Gh. Platon, op.cit., p. 518.

¹²⁹ Gh. Platon, op. cit., pp. 518-519.

¹³⁰ Idem, p. 519.

după alegerea Biroului Adunării și după Cuvântul Președintelui Biroului Adunării, Gh. Pop de Băsești, Vasile Goldiș a afirmat necesitatea «*desăvârșirii libertății individuale și a libertății naționale*»¹³¹. Astfel, «*libertatea națiunii române înseamnă reîntregirea politică a neamului românesc, unirea tuturor provinciilor desrobite cu țara mamă iar această unire va fi garantată prin asigurarea tuturor neamurilor și tuturor indivizilor conlocuitori pe pământul românesc a acelorași drepturi și acelorași îndatoriri*»¹³².

Rezoluția Unirii a fost supusă aprobării și a fost votată în unanimitate de către Adunarea Națională pe care Iuliu Maniu o rugase să o voteze «*pentru a întemeia pe vecie România unită și mare și a înstăpâni pentru totdeauna o adevărată democrație și deplină dreptate socială*»¹³³.

Adunarea Națională a aprobat, în urma propunerii lui Al. Vaida-Voievod, componența Marelui Sfat Național, având atribuții legislative, în care intrau reprezentanți din diferite categorii sociale și profesii.

Îl regăsim pe Miron Cristea, ca Episcop de Caransebeș, în vârtoarea evenimentelor de aprobare a Rezoluției Unirii de către Marea Adunare Națională, pe Câmpul lui Horea, alături de peste 100.000 de participanți, alături de alți înalți ierarhi, cu toții copleșiți de entuziasmul general. Împreună cu Iuliu Hossu, Aurel Vlad, Silviu Dragomir, Aurel Lazăr, Miron Cristea a luat cuvântul în fața celor prezenți, într-o atmosferă unică, de «*entuziasm național, sincer, spontan, irezistibil, organic, masiv*», după cum mărturisește Lucian Blaga¹³⁴.

Miron Cristea, alături de Iuliu Hossu, Teodor Mihali și Andrei Bârseanu, devin Vice-Președinți ai Marelui Sfat Național, organism avându-l ca Președinte pe Gheorghe Pop de Băsești¹³⁵. Întrunit a doua zi, acest organ legislativ a hotărât înființarea unui guvern provizoriu (Consiliul Dirigent), condus de Iuliu Maniu¹³⁶.

¹³¹ Ibidem, pp. 519-520.

¹³² Ibidem, p. 520.

¹³³ Ibidem, p. 521-522.

¹³⁴ Ibidem, pp. 522-523.

¹³⁵ Ibidem, p. 523.

¹³⁶ Gh. Platon, op. cit., p. 523.

În aceeași zi în care se adopta Actul Unirii Transilvaniei cu țara-mamă, armata română și trupele aliate, victorioase, intrau în București, care redevenea capitala statului român, a României reîntregite¹³⁷.

Miron Cristea face parte din delegația sosită la București, alături de Al. Vaida-Voievod, Vasile Goldiș, Iuliu Hossu, pentru a îi înmâna regelui și guvernului Actul Marii Uniri¹³⁸.

Unirea tuturor românilor a fost ulterior, consfințită prin Decretul-lege nr. 3631 din 11 decembrie 1918, publicat în Monitorul Oficial nr. 212 din 13 decembrie 1918¹³⁹.

3.1. Reacții internaționale față de Actul Marii Uniri

Reacțiile imediate din partea altor state, cu privire la Actul Marii Uniri a tuturor românilor și fondarea României Mari, au surprins și ele importanța istorică a realizării unui stat reîntregit: putem aminti aici telegrama lui W. Wilson, în care exprima bucuria poporului și dorința guvernului american de a acorda sprijin României (*“poporul și guvernul American au considerat și vor considera întotdeauna un privilegiu să facă tot ce este posibil pentru a acorda un ajutor prietenesc poporului României”*)¹⁴⁰.

Într-un fragment din 1 decembrie 1918, dintr-un raport al lui I. Lambert către M.F.F. Wiellemans se semnalează crearea Consiliului Național al Românilor din Austro-Ungaria¹⁴¹. Într-o telegramă din Budapesta, din 2 decembrie/19 noiembrie 1918, a Consulatului general german pentru Ungaria, către Biroul de expediție Dammert din Berlin, despre Adunarea Națională de la Alba-Iulia, se arată cum a decurs această manifestație istorică dar există și referiri la textul

¹³⁷ Ibidem, p. 524.

¹³⁸ Ibidem, p. 525.

¹³⁹ Ibidem, p. 525.

¹⁴⁰ Telegrama din 19 noiembrie/2 decembrie 1918, Washington, microf. SUA, r. 633, c.763, The Library of Congress, Presidential papers, Woodrow Wilson Papers, Roll 345, series 4, no. 3183, în culegerea *“1918 la români. Desăvârșirea unității național-statale a poporului român”*, Direcția Generală a Arhivelor Statului, *Documente externe 1916-1918*, vol. II, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1983, pp. 1250-1251.

¹⁴¹ Microf. Belgia, r.20, c.502, Ministerul Afacerilor Externe și al Comerțului Exterior, Bruxelles, Corespondență Generală, Dos. 10943, în culegerea *“1918 la români. Desăvârșirea unității național-statale a poporului român”*, Direcția Generală a Arhivelor Statului, op. cit., p. 1245.

Rezoluției adoptate de Adunarea Națională. Se precizează totodată, și înființarea Marelui Consiliu Național de către Adunarea Națională, considerat în telegramă ca fiind organismul care «*va ține în mâini puterea de stat în fața străinătății și a celorlalte națiuni, până la hotărârea Constituantei*» și se mai arăta că «*Ungaria nu va fi niciodată de acord cu această hotărâre. Se naște un nou pericol pentru pace, iredenta*», se avertiza în telegrama sus-menționată¹⁴².

În raportul ministrului Spaniei la București, Manuel Multedo, către ministrul de externe al Spaniei, Garcia Prieto, din 22 noiembrie 1918, referitor la convocarea Marii Adunări de la Alba Iulia și la semnificația ei pentru istoria României, se arăta că: «*ceea ce s-a mai petrecut o singură dată și pe o perioadă mică de timp, cât a durat domnia principelui român Mihai Viteazul în anul 1600, anume faptul că tot neamul românesc s-a aflat unit în hotarele vechii Dacii a lui Traian, se pare că se va realiza din nou și nu prin forța armelor ci prin voința liberă a provinciilor ce alcătuiesc această țară*»¹⁴³.

În telegrama transmisă de ministrul Franței în Suedia, Louis-Charles-Marie-Delavaud, din partea ministrului plenipotențiar al României în Suedia, G. Derussi, Consiliului Național Român, cu privire la ocuparea Transilvaniei în perfectă ordine de armata română, fapt arătat și de presa ungară, din 23 noiembrie/6 decembrie 1918, se evidenția «*caracterul grandios al pregătirilor pentru Adunarea Națională de la Alba Iulia, entuziasmul populației române, trenurile speciale care, în permanență, transportau populația română, estimată la 100.000 de oameni care aclamau România Mare*»¹⁴⁴ iar în scrisoarea din 25 noiembrie 1918/ 8 decembrie, de la Roma, trimisă ministrului Angliei la Roma, de sir J. Rennel Rodd, către A. J. Balfour, se confirma recunoașterea de către Ministerul Afacerilor Externe al Italiei, a înființării Consiliului Național al Unității Române, cât și «*simpatia constantă și profundă a guvernului italian față de aspirațiile drepte și legitime ale poporului român... Guvernul italian va da întregul său sprijin pentru dobândirea și garantarea tuturor drepturilor politice și teritoriale ale poporului și națiunii române, însuflețit de legăturile*

¹⁴² Xerogr. R.F.G., pach. XVII/5, p. 46-48, Politisches Archiv des Auswartigen Amts, Bonn, Oesterreich, no. 104, Bd. 16, în culegerea "1918 la romani. Desăvârșirea unitatii national-statale a poporului roman", Direcția Generală a Arhivelor Statului, op. cit., pp. 1247-1250.

¹⁴³ Microf. Spania, r.8, c. 422-427, Ministerio de Asuntos Exteriores, seria Politica, Rumania, legajo 2647, nr.66. În culegerea "1918 la români. Desăvârșirea unității național-statale a poporului român", Direcția Generală a Arhivelor Statului, op. cit., pp. 1253-1254.

¹⁴⁴ În culegerea "1918 la români. Desăvârșirea unității național-statale a poporului român", Direcția Generală a Arhivelor Statului, op. cit., p.1256.

istorice care au unit întotdeauna cele două popoare și de comunitatea de interese ale concetățenilor fiecăruia dintre noi, care au fost supuși aceleiași dominații străine. Guvernul italian este prin urmare, bucuros să recunoască Consiliul Național al Unității Române și să stabilească relații cu acesta, asigurându-l de întreaga sa simpatie».

Într-un Aide-Mémoire al Legației României în Franța privind intrarea României în război alături de Puterile Antantei, din 25 noiembrie 1918/ 8 decembrie 1918, se arată că *«România a intrat în război împotriva Puterilor Centrale pentru a elibera pe românii din Ungaria și Bucovina de un jug odios»*¹⁴⁵, poziția României fiind aceea de anulare a tratatului de la București care *«nu a fost niciodată recunoscut de aliați și nu a fost niciodată acceptat de bunăvoie de români. Anularea sa a fost acceptată de cei ce l-au impus»*, se arată în acest document.

În telegrama din 26 noiembrie/ 9 decembrie 1918, trimisă de L. Delavaud, din partea lui G. Derussi, Consiliului Național Român, cu privire la Adunarea de la Alba-Iulia, se arată punctele principale ale proiectului de rezoluție citat în fața Adunării Naționale de Vasile Goldiș și supus aprobării Adunării Naționale. Este menționat în telegramă și episcopul Miron Cristea, care a comunicat hotărârile Adunării Naționale mulțimii *«în această zi istorică, marcată de un entuziasm de nedescris și de o atmosferă de demnitate pe care presa maghiară a fost obligată să le constate»*¹⁴⁶.

În raportul ambadorului britanic la Berna, Horace Rumbold, prin care trimite lordului A.J. Balfour, un aide-mémoire al delegaților români ai Adunării Naționale din Transilvania, pentru a fi adus la cunoștința Conferinței de Pace, document din 26 noiembrie/ 9 decembrie 1918, de la Berna, se menționează *«hotărârea luată de delegațiile din provinciile românești din Transilvania de a se uni cu România»*¹⁴⁷ cât și faptul că, prin realizarea Marii Uniri de la 1 decembrie 1918, *«niciodată poporul român nu cunoscut o bucurie mai mare»*¹⁴⁸.

¹⁴⁵ În culegerea *“1918 la români. Desăvârșirea unității național-statale a poporului român”*, Direcția Generală a Arhivelor Statului, op. cit., pp.1258-1264.

¹⁴⁶ În culegerea *“1918 la români. Desăvârșirea unității național-statale a poporului român”*, Direcția Generală a Arhivelor Statului, op. cit., pp.1264-1266.

¹⁴⁷ În culegerea *“1918 la români. Desăvârșirea unității național-statale a poporului român”*, Direcția Generală a Arhivelor Statului, op. cit., pp.1266-1268.

¹⁴⁸ Idem, p. 1268.

Anexe I

TREI ANI DE PROPOVĂDUIRE PASTORALĂ

CUVÂNTĂRI

ȚINUTE DE

INALTPREASFINȚIA SA DOMNUL DOMN

DR. MIRON CRISTEA

MITROPOLIT PRIMAT AL ROMÂNIEI

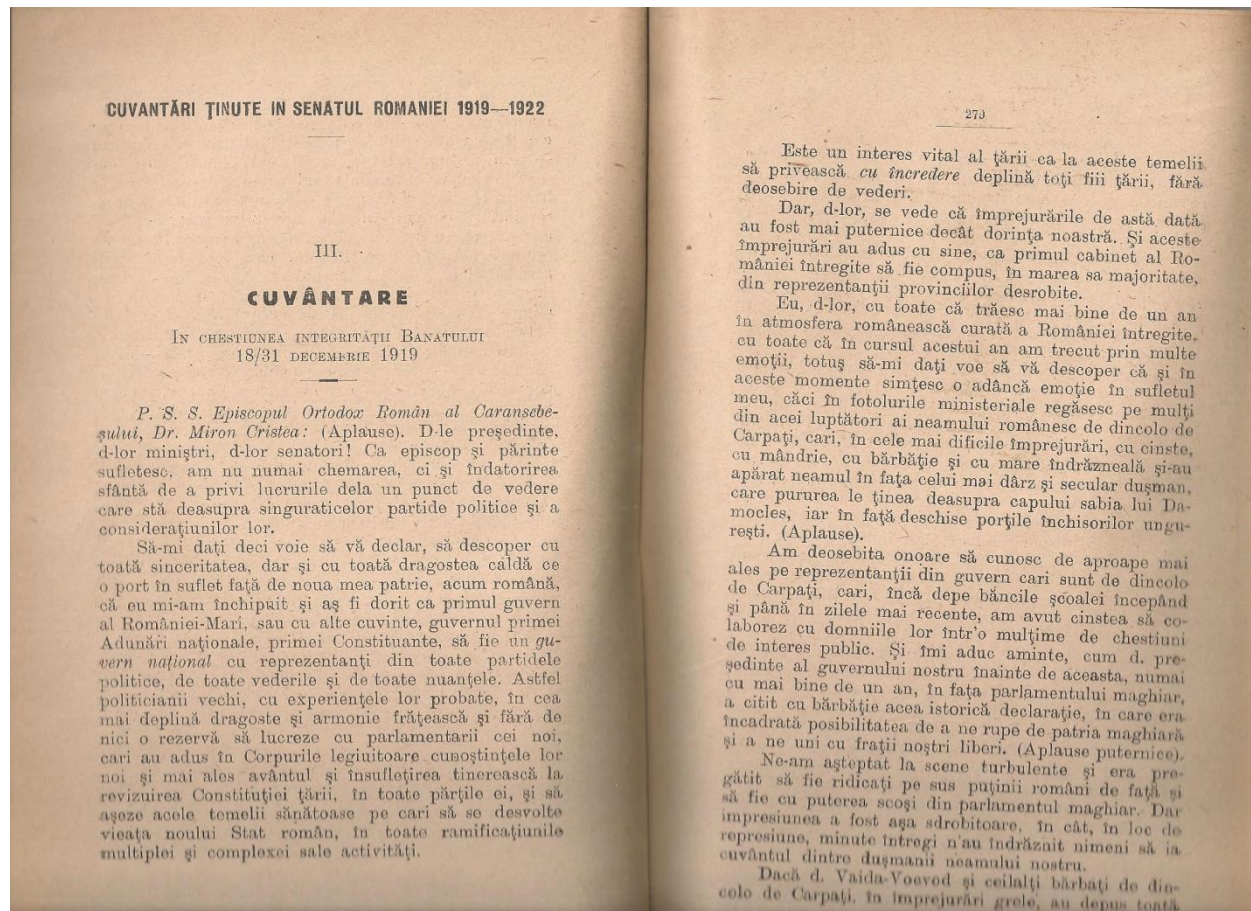
BUCUREȘTI

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCĂ”, S. A.

Coperta din față a ediției din 1923, Ed. Cartea Românească S.A., a culegerii de *Cuvântări* a lui Miron Cristea, cu titlul *"Trei ani de propovăduire pastorală. Cuvântări ținute de Înalt Preasfinția Sa D.D. Dr. Miron Cristea, Mitropolit Primat al României"*

Sursa: arhivă personală

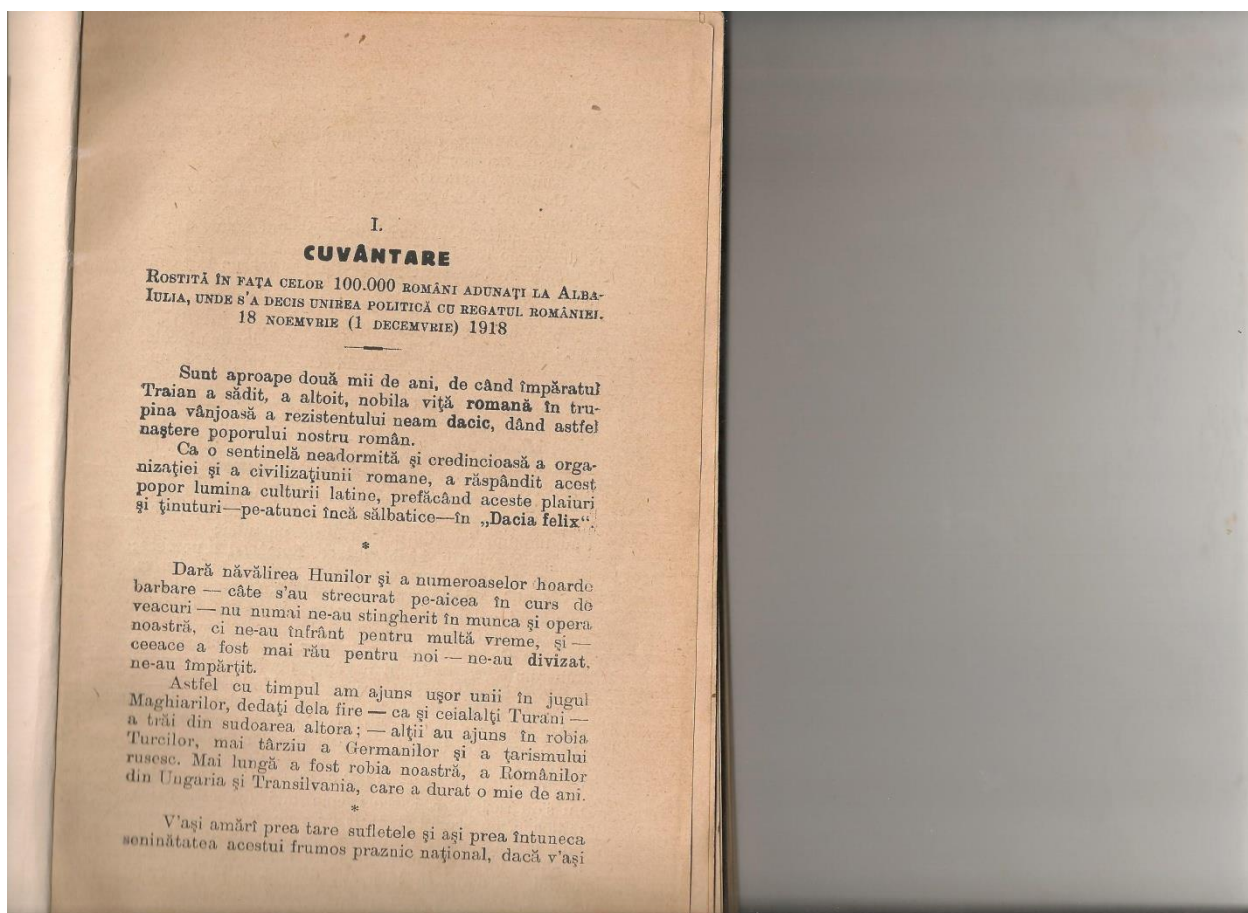
Xxxxxx

Pagini conținând *Cuvântări* ale lui Miron Cristea rostite în Senatul României (1919-1922). În lucrarea cu titlul *"Trei ani de propovăduire pastorală. Cuvântări ținute de Înalt Preasfinția Sa D.D. Dr. Miron Cristea, Mitropolit Primat al României"*

Sursa: arhivă personală

Xxxx

Pagină din *Cuvântările* lui Miron Cristea. Aici, Cuvântarea rostită la Alba-Iulia, cu ocazia Marii Uniri de la 1 decembrie 1918. În culegerea cu titlul *"Trei ani de propovăduire pastorală. Cuvântări ținute de Înalt Preasfinția Sa D.D. Dr. Miron Cristea, Mitropolit Primat al României"*

Sursa: arhivă personală

Xxxxxx

Fotografură

D. E. C. C. C. C.
mitropol. primat al României

Cartea Românească

Fotogravură inedită a lui Miron Cristea, ca Mitropolit Primat, însoțită de autograful său, la cartea cu titlul *"Trei ani de propovăduire pastorală. Cuvântări ținute de Înalt Preasfinția Sa D.D. Dr. Miron Cristea, Mitropolit Primat al României"*

Sursa: arhivă personală

Xxxxx

ABONAMENTUL:

Pe an . . . 80— Cor.
Pe jumătate an . . . 40—
Pe 3 luni . . . 20—
Pe o lună . . . 7—
Pentru Românii în
străinătate:
Pe an . . . 100 franci
Telefon
pe oraș și în suburbii
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi Nr. 1 a.

—
INSERȚIUNILE
se primesc la administrație.
Măștișile publice și Loc
dăria coasă și al Cor.
Manuscrisurile nu se în-
ăpăoasă.

CONVOCARE.

Istoria ne cheamă la fapte. Mersul irezistibil al civilizației omenești a scos și neamul nostru românesc din întunericul roblei la lumina cunoștinței de sine. Ne-am trezit din somnul de moarte și vrem să trăim alături de celelalte națiuni ale lumii, liberi și independenți. În numele dreptății eterne și a principiului liberei dispozițiuni a națiunilor, principiu consacrat acum prin evoluțiunea istoriei, națiunea română din Ungaria și Transilvania vrea să-și hotărască însași soarta sa de-acum înainte. Toate neamurile din preajma noastră și-au determinat viitorul prin rezoluțiuni în conformitate cu sufletul lor național. E rândul nostru acum. Națiunea română din Ungaria și Transilvania are să-și spună cuvântul său hotărâtor asupra sorții sale și acest cuvânt va fi respectat de lumea întreagă, el este chiar așteptat, pentru că la gurile Dunării și pe drumul larg, unde comunică pulsul vieții economice între Apus și Răsărit, să se poată înfăptui ordinea, și neamurilor prejmuitoare să li-se procure tigna trebuitoare la munca binecuvântată spre desăvârșirea umană.

În scopul acestei convocări

Adunarea Națională

a națiunii române din Ungaria și Transilvania la Alba-Julia, cetatea istorică a neamului nostru, pe ziua de Duminică în 10 Noieembrie v. (1 Decembrie s. n.) a. c. la ora 10 a. m.

La adunare vor lua parte: 1. Episcopii români din Ungaria și Transilvania, — 2. toți protopopii în funcțiune ai celor două confesiuni românești, — 3. câte un exmis al fiecărui Consistor și Capitu, — 4. câte 2 exmiși ai societăților culturale (Asociațiune, Fondul de teatru, Asociațiunea Arădană, etc.), — 5. câte 2 exmise din partea fiecărei reuniuni femeiești, — 6. dela fiecare școală medie (gimnasiu, școală reală), apoi dela fiecare Institut teologic, pedagogic și școală civilă câte 1 reprezentant al colegiului profesoral, — 7. câte doi delegați dela fiecare reuniune învățătoarească, — 8. garda națională va fi reprezentată prin câte 1 ofițer și 1 soldat din fiecare secțiune comitatensisă, — 9. câte 2 delegați dela fiecare reuniune de meseriași, — 10. delegații partidului social-democrat român, ca reprezentanți ai muncitorilor organizate, — 11. Tinerimea universitară prin câte 2 exmiși ai săi și în fine — 12. fiecare cerc electoral, în care locuiesc românii, va trimite câte 5 reprezentanți (delegați).

Suntem convinși, că afară de cei, cari vor reprezenta în chipul arătat mai sus toate păturile sociale ale națiunii noastre la această istorică adunare, unde se va hotări soarta neamului nostru poate pentru vece, se va prezenta însuși poporul românesc în număr vrednic de cauza mare și sfântă. Se vor lua îngrâjiri, ca toți cei veniți să fie adăpostiți și să fie părtași la consacrarea celor ce se vor hotări.

Biroul Consiliului Național a făcut toate pregătirile de lipsă pentru reușita adunării, iar frați Români de pretutindeni sunt rugați să dea și ei tot ajutorul.

Înainte de începerea adunării se vor face rugăciuni în cele două biserici din Alba-Julia, cea ortodoxă răsăriteană și cea greco-catolică.

Toate informațiunile mai departe se dau din partea biroului Consiliului Central Național Român din Arad. Fii tare neam românesc, în credința ta, căci iată se apropie ceasul mântuirii tale.

Amin și Doamne ajută!

Arad, 7/20 Noembrie 1918.

MARELE SFAT AL NAȚIUNII ROMÂNE DIN UNGARIA ȘI TRANSILVANIA.

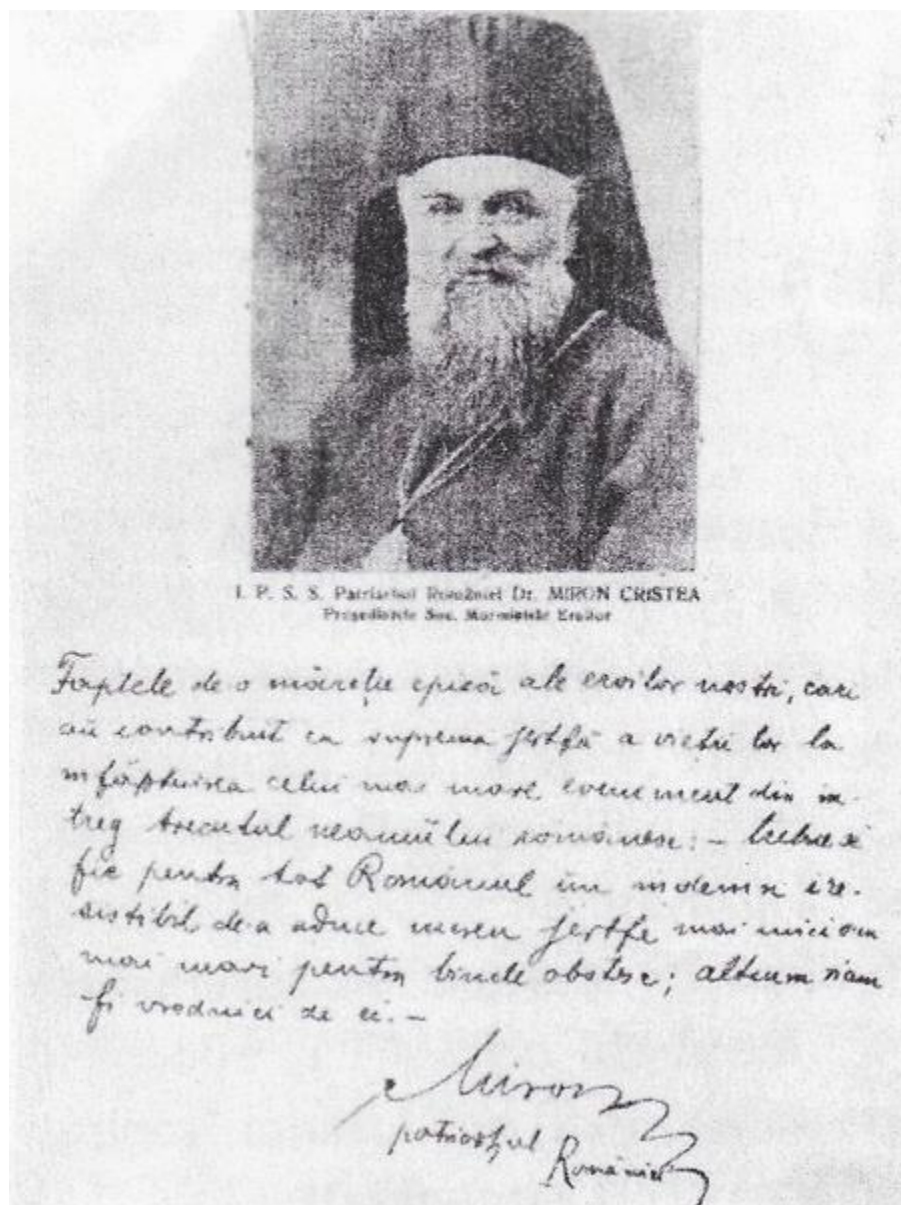
Dr. Gheorghe Crișan
secretar.

Dr. Ștefan C. Pop
prezident.

Pagină din ziarul Românul, de la Arad, din 8 noiembrie 1918- Convocarea Marii Adunări Naționale la Alba Iulia, în data de 1 decembrie 1918, prin Marele Sfat al Națiunii Române din Transilvania și Ungaria (CNR Central)

Sursa: <http://www.dacoromania-alba.ro/nr33/romanul.htm>

XXXX

Pagină purtând scrisul și semnătura lui Miron Cristea, ca patriarh al României. Sursa: <http://www.7-zile.com/ftp/nr136/gif/patriarh.jpg.gif>

ANUL I.

Caransebeș, 1/14 Noemvrie 1918

 Nr. 43.

LUMINA

FOAIE RELIGIOASĂ-CULTURALĂ PENTRU POPOR

ABONAMENTUL: Pe an: 12 coroane Pe 6 luni: 6 " Pe 3 luni: 3 " Un număr 24 bani	APARE JOIA REDACTOR: Dr CORNEL CORNEAN	REDACȚIA ȘI ADMINISTR: Strada Timișorii Nr. 59. TELEFON Nr. 30. INSERTIUNILE SE SOCOTESC AMĂSURAT TARIFEI MANUSCRISELE NU SE ÎNAPĂOIAZĂ
--	--	--

O zi istorică în Caransebeș

„Iubită nație românească!”

Lanțurile tiraniei maghiare au căzut de pe trupurile noastre. Le-au rupt sângele jertfit de frații noștri din regatul liber; le-au rupt surorile noastre latine: Franța și Italia; le-au rupt puternica Anglie; le-a rupt înțeleptul Wilson.

Începând dela regele Bela III și până azi, poporul român din Transilvania și Ungaria a suferit cele mai mari nedreptăți și împilări, cele mai grozave prigoniri și chinuri trupești și sufletești.

Sufletul nostru românesc ne-a fost încâtușat de veacuri, căci pietrii grele ca de moară apăsau pieptul nostru. Preste tot nu există în lume popor, care să fi suferit mai mult, ca noi. Sate și ținuturi întregi sunt istovite de foame și sărăcie, pe când toate lichelele și veniturile, ca niște lipitori flămânde, ne-au supt sângele și și-au adunat de pe spatele noastre averi de sute de mii și chiar de milioane, sub ocrotirea și cu sprijinul sistemului de guvernare, care le-a trimis și octroat pe capul nostru.

diavolesc niște renegați au faurit nu de mult, chiar deținerea și destituirea mea. Și acestea pentru ce? Pentru că și în cele mai grele momente mi-am apărât, cum am știut mai bine, — cu demnitate și hotărâre — neamul și așezămintele lui.

Dară duhul dumnezeesc din puternicele principii de libertate, propovăduite de Wilson și de ententă, a prăbușit guvernul mizerabil cu pe toți «eroii» sistemului vechiu în întunecul reacțiunii, din care s'au născut; și la lumina zilei s'au ridicat și la putere au ajuns elementele cinstite și democratice ale neamului maghiar, cari promit dreptate și deplină libertate și pentru celelalte națiuni din țară.

Ca oameni și creștini ne bucurăm din tot sufletul de succesul națiunii maghiare și îi dorim tot binele în viitor; dară noi — Românii — vrem să ne conducem înșine și să fim stăpâni pre noi și toate ale noastre.

Iubiți fii!

Cu toate că se mai află «viteji» răsleți, cari — ca la Borlova — sub pretext de-a restabili ordinea, dar

cumpăt. — așa nici mai ales acum să nu ne pierdem răbdarea, ci să păstreze toți ordinea, buna liniște și să cruțe vieața și avutul de-aproapelui, chiar și a acelor străini, cari ne-au fost rădăvoitori, căci numai ca element de ordine vom da dooezi la lume, că suntem vrednici de deplină libertate, de acea libertate, ce se cuvine națiunilor celor mai civilizate. Destrăbălările anarhice, ce le-au văzut ai noștri prin Rusia și aiurea, nu iertat să ni le însușim. Poporul român să rămână cum a fost totdeauna, nobil; deci să nu ne compromitem nobleța sufletului prin nesocotință și ușurătate; și mai ales frumoasele zori ale libertății — ar fi păcat — să le întunecăm cu porniri de vandalism copiat. Dincontră să iertăm tuturor — toate, și celor ce ne-au asuprit, pentru bucuria reînvierii neamului.

Iară, — ca să putem ajunge acest scop măreț — vă sfătuiesc, ca tot natul — cu mic cu mare dela vladică până la opincă — să fie supus neclătit și neînfrânt al partidului național român.

Toți ridică mâinile strigând: »Jurăm credință!»

Porunca consiliului central sau a marelui sfat național—român trebuie să fie sfântă tuturor, și atunci cu ajutorul lui Dumnezeu în curând

Pagină din publicația *Lumina*, din Caransebeș, 1/14 noiembrie 1918

Sursa: <http://decenei.com/mass-media-la-romanii-din-voivodina-620/>

4. Miron Cristea, promotor al românismului și ortodoxismului, în cadrul curentului naționalist al epocii sale

Biserica Ortodoxă Română, prin preoții săi și înalții ierarhi precum Episcopul Miron Cristea, a recunoscut rolul major jucat de personalități reprezentative ale neamului românesc, precum Nicolae Iorga, în înfăptuirea Marii Uniri **și în promovarea curentului naționalist (de făurire a statelor-naționale libere și suverane, ieșite din rămășițele imperiilor multinaționale), mai precis, a românismului.** Astfel, în calitate de președinte de onoare al Congresului preoților ortodocși, Episcopul de Caransebeș Miron Cristea telegrafia, de la Sibiu, în 6/19 martie 1919, cu ocazia manifestărilor organizate în anul 1919, în cinstea istoricului Nicolae Iorga și a recunoașterii contribuției sale la realizarea Marii Uniri: *»preoțimea ortodoxă din cuprinsul Mitropoliei românilor ardeleni, în clipa aceasta de sărbătoare a sufletului, cu emoție adâncă și vie recunoaștință, își aduc aminte de neobositul luptător și făuritor cu condeiul al aspirațiilor noastre naționale, care a dat glas pe pagini măiestre de istorie zbuciumărilor și durerilor atâtor generații de slujitori ai altarului românesc»*¹⁴⁹. La fel, Miron Cristea s-a numărat printre donatorii care i-au dăruit istoricului o casă în București, în decembrie 1919, tot în semn de prețuire a meritelor sale la înfăptuirea Marii Uniri, dar făcut într-un cadru solemn (în clădirea Senatului) și însoțită de omagierea istoricului, ca **promotor al sămănătorismului, formă de naționalism, "sfătuitor al neamului românesc în momente de restriște istorică, făuritor al României mari"**¹⁵⁰.

Ca promotor al românismului, poziție desprinsă din numeroasele sale Cuvântări în diferite evenimente relevante pentru destinul poporului român, la care a asistat, Miron Cristea arată că: *«în fața asupririlor și a nedreptăților, pe cari nu le puteam opri, ne-am retras rezignați la vetrele familiilor și la altarele bisericuțelor noastre; și acolo am străjuit cu neadormită grijă și am salvat scumpele comori ale sufletului: legea, limba, datinile strămoșești și toată moștenirea ființei naționale etnice de români. Dar asupririle acestea -desi ne-au împrestrițat cu străini pământul strămoșesc prin colonisări și cu toată forța mijloacelor de guvernământ, ne-au înstrăinat orașele, ne-au ținut în neștiință, împiedicând aproape orice progres; - totuși, nu ne-au putut istovi, ci ne-au*

¹⁴⁹ Petre Țurlea, op. cit., p. 226.

¹⁵⁰ Petre Țurlea, op. cit., pp. 228-229.

făcut mai rezistenți, ne-au întărit, ne-au încheșat. Iară țara fraților din regatul liber a devenit pentru noi steaua strălucitoare a nădejilor noastre de mai bine », spune Episcopul de Caransebeș, cu ocazia Cuvântării sale de la Marea Unire (18 noiembrie /1 decembrie 1918)¹⁵¹.

În altă Cuvântare a sa, rostită la Gara de Nord, la Sosirea Celor 4 Soli Ardeleni, Miron Cristea ridică Bucureștiul la dimensiunea simbolică a unei "capitale a neamului românesc": «când am fost pe aci ultima dată, nici unul dintre noi, nici măcar a visa n-a îndrăsnit, că venirea noastră viitoare în capitala românismului va avea misiunea epocală de a închina întreg pământul nostru strămoșesc -Ardealul, Banatul, Crișana și Maramureșul-, patriei-mame, adică scumpei României. Și iată că în zilele acestea, cel mai îndrăzneț vis se înfăptuiește»¹⁵².

Dar contribuția lui Miron Cristea la consolidarea identității de neam și de țară, la făurirea României Mari dar și la făurirea prestigiului țării unite ca stat modern, industrializat și în plin avânt tehnologic și științific al epocii sale, transpare și din corespondența sa. De la Hotel Continental Szalloda, Budapesta, în 17/30 ianuarie 1914, i se scria lui Miron Cristea, în calitate de Episcop de Caransebeș, de către Episcopul Vasile, ca informare, asupra demersurilor *"pentru găsirea unui aranjament în scopul înlăturării adâncilor neînțelegeri dintre politica de guvernământ și poporul român din Ungaria"*, Miron Cristea fiind invitat să participe la întrunirea tuturor arhierilor români, la Budapesta și la întâlnirea cu delegația Comitetului Național, pentru a stabili o atitudine comună *"pe care vom găsi-o cea mai potrivită pentru interesele neamului și bisericilor noastre"*¹⁵³.

În 1918, este emisă o adresă către Miron Cristea prin care delegația preoților ardeleni este rugată, din partea Comitetului de Inițiativă, să ia parte la slujba pentru pomenirea lui Nicolae Filipescu și la procesiunea la mormântul acestuia, în cadrul « **cultului eroilor români ce s-au jertfit pentru înfăptuirea unirii tuturor românilor** »¹⁵⁴.

¹⁵¹ Cuvântare rostită în fața celor 100.000 români adunați la Alba-Iulia, unde s-a decis unirea politică cu regatul României. 18 noiembrie (1 decembrie) 1918, în culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, Cuvântări ținute de Înalț Preasfinția sa dr. Miron Cristea, Mitropolit Primat al României, București, Ed. Cartea Românească SA, 1923, p. 5.

¹⁵² Cuvântare, rostită la Gara de Nord, la sosirea celor 4 soli ardeleni cari au închinat Ardealul, Banatul, Crișana și Maramureșul Regelui României, cu care s'a unit pe vecie, în culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p.9.

¹⁵³ În Dr. Antonie Plămădeală, op. cit., p. 56.

¹⁵⁴ Comitetul de Inițiativă, 4/XII/1918, în Dr. Antonie Plămădeală, op. cit., p. 35.

În 16 iunie 1919, aflăm dintr-o adresă emisă de Academia Română, și semnată de președintele Academiei, Ion Al. Brătescu-Voinești și de secretarul general al Academiei, I. C. Negruzzi, către Miron Cristea, Episcop de Caransebeș, că Academia Română l-a proclamat în ședința din 7 iunie 1919, membru de onoare, în semn de apreciere pentru «*activitatea desfășurată... pentru înălțarea culturii neamului și întreținerea sentimentului național*»¹⁵⁵. Conform documentației găsite de dr. A. Plămădeală, în mesajul de răspuns trimis Academiei, Miron Cristea menționează că «*a desfășurat o activitate bisericească, socială și culturală, în timpul luptelor pentru existența noastră*» și că «*și-a adus aportul la deșteptarea și întărirea conștiinței naționale și pentru propagarea și întărirea culturii românești prin toate mijloacele posibile*»¹⁵⁶.

În 1922, prietenul lui Miron Cristea, Ioan Moța, într-o scrisoare adresată acestuia de la redacția Libertatea, îi cere acestuia o fotografie nouă a sa, pentru Calendarul Național, făcând referire la o fotografie din *Ilustrația*, **prezentându-l pe Miron Cristea la sfințirea primelor zece avioane fabricate în țară**¹⁵⁷. În altă scrisoare (Orăștie, 23.IX.1922), Ioan Moța îl roagă să îi trimită "*albumul cu vederi de la sfințirea avioanelor*", pentru a publica de acolo două fotografii, deoarece "*foile merg și în Regatul vechi, la toate parohiile*"¹⁵⁸.

Miron Cristea a luat întotdeauna poziție fermă, deschisă, pentru apărarea proiectului unității neamului românesc în granițele sale firești, pentru preservarea identității spiritual-religioase a românilor din provinciile românești istorice și a dreptului lor de se uni cu țara-mamă; a invocat în repetate rânduri principiul auto-determinării popoarelor și a denunțat imperialismul ca formă de asuprire și exploatare a națiunilor.

La Statuia lui Mihai Viteazul, sosind cu solia ardeleană și având mandatul Marelui Sfat al Națiunii Române din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș, Miron Cristea, prin *Cuvântarea* rostită cu acest prilej, face referire la «*înțeleptul protector al popoarelor asuprite Wilson*», care a sprijinit mișcarea de eliberare a românilor asupriți din cadrul imperiului Austro-Ungar («*am putut rupe lanțurile robiei de pe trupurile noastre. Și îndată ce ne-a fost dată puțința a ne sfătui în deplină*

¹⁵⁵ Academia Română, nr. 1242, București, 16 iunie 1919, în Dr. Antonie Plămădeală, *Elie Miron Cristea. Corespondență*, Ed. Arhiepiscopiei Ortodoxe Române, Sibiu, 2005, p. 9.

¹⁵⁶ În Dr. Antonie Plămădeală, op. cit., p.9.

¹⁵⁷ Redacția Libertatea, Pr. I. Moța, Orăștie, 12 IX 1922, în Dr. Antonie Plămădeală, op. cit., pp. 79-80.

¹⁵⁸ Pr. Ioan Moța, 23 sept. 1922, Orăștie, în Dr. Antonie Plămădeală, op. cit., p. 81.

*libertate sufletească asupra viitorului nostru -într-un elan de însuflețire până aci necunoscută la noi- am luat în Marea Adunare Națională dela Alba Iulia -cetatea lui Mihai Vodă Viteazul- la 18 octombrie 1918 unanima hotărâre: "Vrem unirea pe vecie a întregului nostru pământ strămoșesc cu patria mamă, cu scumpa noastră Românie»"*¹⁵⁹.

Legătura dintre identitatea națională și biserică este revelată de Miron Cristea în Cuvântarea sa rostită la Congresul preoților de la Sibiu, din 1919, eveniment în cadrul căruia face referire la *«duhul desrobirii și al libertății, duhul învierii noastre naționale și bisericești»; »căci alătura de neamul nostru, mai ales biserica -ortodoxă română – cea mai de frunte și mai istorică instituțiune a lui- a trebuit să îndure împreună cu clerul ei în cursul veacurilor de urgie cele mai grozave atacuri și prigoniri. Dușmanii noștri știau, că această biserică este fortăreața nu numai divină ci și națională, care prin credința și ritul ei răsăritean a izolat și închegat poporul român într'un întreg din cele mai rezistente și l-a ferit de infiltrarea spiritului, care tindea a-l distruge. Tocmai de aceea vedeau dușmanii noștri în biserica ortodoxă-română, din punctul lor de vedere, cel mai mare pericol»*¹⁶⁰.

*«În anii din urmă», amintea Miron Cristea confrăților săi, "atacurile urmau cu vehemență rară. În ziua Sf. Prooroc Ilie 1918 pentru ultima dată am fost amenințați noi episcopii, citați telegrafic la guvern "că dacă nu declarăm a preda de bună voie cele mai multe și mai bune școale primare române statului ungar, spre a le maghiariza, vor aduce legi ca să ne sdrobească. Am răspuns:"Faceți în fața lumii legi cât mai aspre, însă de bună voie, nu dăm nimic". Dar n'au mai apucat a vota legile proiectate căci i'a prăbușit Prea-Dreptul Judecător»*¹⁶¹.

Miron Cristea adaugă, în Cuvântarea, că atât el cât și generația sa își cunosc datoria față de neam și au conștiința unei misiuni istorice îndeplinite : *"Deci, dela culmea realizării idealului nostru național putem declara în fața României noi sus și tare: "Ori câte greșeli s-ar găsi și la noi,*

¹⁵⁹ Miron Cristea, *Cuvântare ținută la statuia lui Mihai Viteazul în prezența unei imense mulțimi de cetățeni ai Capitalei*. În culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p. 11.

¹⁶⁰ Miron Cristea, *Cuvântare, rostită la Congresul preoților ținut în Sibiu, 6 martie 1919*, în culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p.14.

¹⁶¹ Miron Cristea, *Cuvântare, rostită la Congresul preoților ținut în Sibiu, 6 martie 1919*, în culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp.14-15.

ca la toți oamenii muritori, avem conștiința împăcată, că în împrejurări excepțional de grele ne-am împlinit datoria. Și toate le-am făcut nu pentru răsplată materială, ci din iubire de neam”¹⁶².

Evidențiind permanent legătura intrinsecă dintre Biserică și neamul românesc, neam născut creștin, Miron Cristea arăta necesitatea ca: “...Biserica noastră -ocrotitoare bimilenară a neamului român- și până la deplina întărire a propriilor sale forțe și mijloace, să poată desvolta acea binefăcătoare și salutară activitate pentru țara și poporul ei, pe care lumea o așteaptă de la ea. Nu există în hotarele României nouă instituțiune națională față de care noul stat român să aibă mai multe îndatoriri, ca față de biserica ortodoxă română dela noi, care până acum a fost cea mai desconsiderată... »¹⁶³.

Miron Cristea, având în vedere rolul Bisericii Ortodoxe Române în construirea, prezervarea unității de conștiință și de neam a românilor, în istoria lor, recunoaște și îndeamnă statul român să asigure Bisericii Ortodoxe Române o calitate juridică și politică, dincolo de cea simbolic-religioasă de biserică a neamului românesc, adică el cere să i se confere la nivel constituțional, statutul de biserică națională: « Doar acum când biserica ortodoxă română, din cenușotca disprețuită, neîndreptățită și prigonită de mai înainte a devenit biserica covârșitoarei majorități a cetățenilor României nouă, când a devenit biserica dominantă a statului român.... »¹⁶⁴.

În 1919, Miron Cristea contribuie activ și la activități caritabile și de organizare socială după război, sprijinind inițiativele elitei românești a vremii în acest sens (înființarea Societății Ocrotirea orfanilor din război). Este vorba de o problemă majoră, consecință directă a primului război mondial, când «pe întreg cuprinsul României se află sute și mii, chiar zeci de mii de orfani flămânzi și goi, fără adăpost, ajunși în urma războiului -vorba lui Goga-, copiii nimănui », spune Miron Cristea în Cuvântarea sa, apreciind implicarea femeilor din înalta societate la «estinderea acțiunii pentru ocrotirea orfanilor de război și asupra Ardealului, Banatului și a părților românești din fosta Ungarie», alături de ajutorul oferit de guvern¹⁶⁵.

¹⁶² Idem, p.16.

¹⁶³ Idem, pp. 17-18.

¹⁶⁴ Ibidem, p. 18.

¹⁶⁵ Miron Cristea, Cuvântarea dela înființarea regiunii Sibiu a Societății “Ocrotirea orfanilor din război”, Duminica Floriilor, 1919, în Miron Cristea, culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 27-28.

Poziția lui Miron Cristea față de respectul datorat eroilor neamului este unul asumat în repetate rânduri, în discursurile și cuvântările sale. În *Cuvântarea sa de la Turnu-Severin, din 1919, la parastasul pentru eroii neamului*, Miron Cristea îndeamnă românii a îi cinși și pomeni în veci : «A cultiva prin toate mijloacele amintirea acestor eroi și a le asigura veșnica pomenire, este pentru noi urmașii lor, una din cele mai sfinte și mai de frunte îndatoriri atât de creștinești cât și patriotice»¹⁶⁶.

Miron Cristea vede în crearea statului național român unitar, o expresie principiului auto-determinării popoarelor, pe care îl invocă adesea, ca bază politică, legală și simbolică a Marii Uniri: «S-a împlinit o jumătate de an, de când toate provinciile române înstreinate – în temeiul dreptului de autodeterminațiune ce ni l-am câștigat cu uriașe jertfe în temeiul dreptului de a ne croi și hotări noi înșine soarta și viitorul- s-a încheiat cu țara mamă într-un stat unitar român, într-o patrie comună: România întregită»¹⁶⁷.

La sosirea armatei franceze în Caransebeș-Banat, în vara lui 1919, Miron Cristea, întâmpinând militarii francezi, își exprima încrederea că «...astfel, în lunile viitoare, tot din Paris – capitala lumii- va naște Congresul de pace, noua evanghelie a democrației, dreptății și a libertății pentru toate națiunile și țările, capabile a înțelege legile firești ale evoluțiunii politice și sociale»¹⁶⁸ și recunoștea aportul Franței la îndeplinirea acestui ideal al românilor, de unitate națională: «Iară –cât ne privește pe noi, Românii- noi știm cât de mult a lucrat Franța încă prin Napoleon al III-lea pentru întemeierea României vechi, -pentru unirea Principatelor Moldova cu Muntenia, -și că Franța de azi ne-a dat cel mai valoros concurs la realizarea supremului nostru ideal: **unitatea noastră națională**, în cadrele căreia vrem ca și celalalte popoare să fie libere și mulțumite»¹⁶⁹.

Atitudinea lui Miron Cristea față de armata română, ca ierarh al Bisericii ortodoxe române, este de promovare activă a românismului și a respectului pentru instituția de bază făuritoare, alături de biserică, a statului român reîntregit (armata română): »aci praznuim azi- în

¹⁶⁶ Miron Cristea, *Cuvântarea la parastasul oficiat la Turnu-Severin pentru eroii neamului*, 30 iunie 1919, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp.30-31.

¹⁶⁷ Miron Cristea, *Cuvântarea la parastasul oficiat la Turnu-Severin pentru eroii neamului*, 30 iunie 1919, în *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 30-33.

¹⁶⁸ Miron Cristea, *Cuvântare ținută la sosirea armatei franceze în Caransebeș-Banat, vara 1919*, în *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 34-35.

¹⁶⁹ Idem., p. 35.

fața voastră, iubiți ostași, cari pentru întâia dată pășiți pe pământul mândrului și mănolului nostru Banat, învierea noastră națională și mântuirea noastră de sub jugul unui dușman hain și al atâtor venetici de tot soiul (...) în acest colț de Banat este leagănul românismului întreg.... »¹⁷⁰,

Miron Cristea evidențiază jertfa de sânge a ostașilor români care au făurit România Mare, îndeplinind visul secular al tuturor românilor :

*"Astfel, ostașul român, dorobanțul român va rămâne pentru toate timpurile fala și mândria neamului, căci el a înfăptuit cea mai măreață faptă din istoria națiunii române. Unirea tuturor românilor!"¹⁷¹ ; «**Întreg Banatul este pământul nostru strămoșesc, pe care nu-l putem împărți cu nimenea, -să găsim împreună cu toți factorii hotărâtori, calea și mijloacele cari- precum au așezat straja neadormită a dorobanțului român dealungul Nistrului și a Tisei, așa să știe așeza sentinela neclintită a aceluiași dorobanți și în cotul dintre Dunăre și gurile Tisei, - ca astfel, tot petecul de pământ românesc să se alipească la patria mamă! Trăiască disciplinata armata română!**»¹⁷².*

4.1. Cultura românească și legătura strânsă dintre educația și tradițiile strămoșești și bisericești

Între făurirea identității de neam, spirituale și politice, între cultura românească și educație, tradițiile neamului românesc și religie, există conexiuni strânse, după cum arată Miron Cristea în numeroase discursuri și cuvântări ale sale legate de acest subiect.

În 1898, prietenul lui Miron Cristea, Ioan Moța, jurnalist, îi mărturisește: *"tu știi, la întărirea sentimentelor mele credincioase bisericii a contribuit mult și corespondența cu tine, care de atâtea ori îmi arătai că un ideal sublim pentru noi este de a ne servi biserica cu toată puterea, cu jaluzie chiar, căci trebuie să ne fie mai scumpă ca oricare altă biserică românească"*¹⁷³.

¹⁷⁰ Miron Cristea, *Cuvântare la sosirea armatei române în Caransebeș-Banat*, 28 iulie 1919, în Miron Cristea, culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 36-38.

¹⁷¹ Miron Cristea, *Cuvântare la sosirea armatei române în Caransebeș-Banat*, 28 iulie 1919, în Miron Cristea, culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p.37.

¹⁷² Idem, pp. 37-38.

¹⁷³ Ioan Moța, Orăștie, 23 mai 1898, în Dr. Antonie Plămădeală, op. cit., pp. 78-79.

Aceeași idee a legăturii milenare și intrinseci dintre biserică, credința strămoșească, cultura românească și educație este din nou arătată de Miron Cristea în Cuvântările sale: «Ministrul de culte din guvernul central dela București, generalul Lupescu, -repetând vorba poetului Vlahuță - a zis deunăzi la un congres că **«spada și crucea au creat România Mare** »¹⁷⁴. Așa este! Iară eu -întregind această idee- constat că numai cultura românească în semnul crucii strămoșești, poate face ca această Românie mare, să devină cât mai curând și o Românie tare!». Adresându-se corpului profesoral, Miron Cristea îi îndeamnă să urmărească a crește în generațiile tinere, iubirea de tradițiile românești și sentimentul național: «iară voi, iubiți membri ai corpului profesoral, cari aveți fericirea a instrui și a crește aceste și multe alte generații de tineri români și între cari vă aflați șapte clerici ai bisericii noastre, creșteți aceste generații în duhul tradițiilor noastre naționale și bisericești. Nu uitați, cultura românească a izvorât din truda bisericuțelor noastre, căci numai pe această bază, de-veacuri probată, vom întări pe vecie neamul românesc și patria sa, acum reîntregită»¹⁷⁵.

Cu ocazia Marii Adunări Naționale de la Alba-Iulia, din noiembrie 1919, în cinstea primei aniversări a Marii Uniri, **Miron Cristea evidențiază sacrificiul extraordinar al armatei române în înlăptuirea reîntregirii României și a neamului românesc adunat într-un stat unitar:** »Ce era de noi dacă armata română nu s'ar fi putut reconstitui – ca număr și echipament- ca să poată nu numai apăra Nistrul și Tisa, ci să mai facă cuceriri noi? Astfel, dorobanțul român va rămânea pentru vecie mândria istoriei noastre, va rămânea simbolul mântuirii și al unirii neamului românesc »¹⁷⁶. Miron Cristea îndemna la încetarea « vehemenței vrășmășiilor noastre politice», căci «astăzi », considera el, «cea mai patriotică îndatorire a tuturor este a contribui la încheierea rândurilor pe toată linia și la cimentarea celei mai puternice solidarități interne, căci în afară vom fi considerați atâta, cât vom putea impune prin vredniciile noastre proprii și demnitatea noastră națională numai prin tăria solidarității noastre o vom putea apăra și salva»¹⁷⁷.

¹⁷⁴ Miron Cristea, *Cuvântare la inaugurarea liceului de stat Caransebeș*, noemvrie 1919, în Miron Cristea, culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p.43.

¹⁷⁵ Miron Cristea, *Cuvântare la inaugurarea liceului de stat Caransebeș*, noemvrie 1919, în Miron Cristea, culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 43-44.

¹⁷⁶ Miron Cristea, *Cuvântare la prima aniversare a Adunării Naționale dela Alba-Iulia în Aula Universității din București*, 18 Noiembrie (1 decemvrie) 1919, în Miron Cristea, culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p. 49.

¹⁷⁷ Idem, pp.48-50.

Miron Cristea își exprima încrederea că dezvoltarea și modernizarea statului român sunt consecințe ale înfăpturii unității sale naționale: «...de la sine se înțelege că această epocă de nouă viață și dezvoltare a națiunii române trebuie să fie o evoluție firească a trecutului nostru aproape bimilenar și cu un caracter pronunțat național... »¹⁷⁸.

În *Cuvântarea sa la prăznuirea lui Nicolae Iorga*, în decembrie 1919, Miron Cristea recunoștea importanța istorică de excepție a acestei personalități care și-a dat aportul său la înfăptuirea Marii Uniri: »*Nicolae Iorga este o apariție fenomenală pe orizontul vieții noastre culturale, sociale și chiar politice*», arătând că «doar d-nia sa în persoană a cutreierat **toate unghiurile românismului**, răspândind lumină și avânt, încât sufletul românesc- așa cum este astăzi- cuprinde o puternică scântee din sufletul mare al sărbătoritului nostru»¹⁷⁹.

5. Miron Cristea, Mitropolit Primat al României reîntregite

În data de 18/31 decembrie 1919, Miron Cristea a fost înscăunat Mitropolit Primat al României¹⁸⁰. Ca președinte al Camerei, Nicolae Iorga a convocat, după cum arată Miron Cristea, în *Însemnările personale...*, „marele colegiu electoral și în trei zile am fost ales, și a doua zi instalat și investit”¹⁸¹. Din totalul celor 447 de voturi exprimate, 435 au fost voturi în favoarea alegerii lui Miron Cristea în această înaltă demnitate, personalitatea acestuia fiind receptată de români ca un simbol al românismului și al „unității neamului românesc”, alegerea sa reprezentând, după cum se arată în doctrină, „consfințirea unității politice a Transilvaniei cu România”¹⁸².

¹⁷⁸ Ibidem, p. 51.

¹⁷⁹ Miron Cristea, *Cuvântare la prăznuirea marelui învățat al neamului Nicolae Iorga*, Decembrie 1919, în Miron Cristea, în Miron Cristea, culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p. 53.

¹⁸⁰ A se vedea data avansată de Ioan Lăcătușu, Vasile Stancu, op. cit., p. 185. După memorialistica lăsată de Patriarh, vedem că alegerea lui Miron Cristea ca Mitropolit Primat a avut loc la data de 1 februarie 1920. Cf. Dr. Elie Miron Cristea, *Patriarhul României, Note ascunse, însemnări personale (1895-1937)*, Ed. Dacia, Cluj Napoca, 1999, p. 21.

¹⁸¹ Cf. Ilie Șandru, op. cit., p. 125.

¹⁸² Idem, p. 130.

Nicolae Iorga se adresează lui Miron Cristea, în calitate de președinte al uneia dintre Adunările care *"l-au ales pe Înalt Preasfinția Sa ca mitropolit primat al României unite"* și mărturisește că *"a simțit nevoia de a ridica biserica la treapta de civilizație a epocii noastre"*, exprimându-și speranța că așteaptă de la Miron Cristea *«operă grea dar mare, a reintegrării Bisericii noastre»*, deoarece, consideră Iorga, *«Biserica și-a pierdut multe din drepturile ei, fiindcă a părăsit atâtea din chemările care-i revin. Le-a trecut Statului, dar acesta, dat fiind caracterul său, nu le poate îndeplini»*¹⁸³.

În Cuvântarea sa la alegerea ca Mitropolit Primat al țării (18/31 decembrie 1919) de către Marele Colegiu Electoral, Miron Cristea mulțumește acestuia pentru *«că a fost învrednicit a fi după multe veacuri cel dintâiu Mitropolit al Ungro-Vlahiei purtând acest titlu nu ca un nume istoric ci cu titlu de drept și de fapt, reînviind astfel nu numai vechile legături duhovnicești ale patriei mame cu românii din Ardeal, Banat și părțile ungurene, ci desăvârșind unitatea bisericii ortodoxe-răsăritene cu românii de pretutindeni»*¹⁸⁴.

În decembrie 1919, în Cuvântarea de rămas-bun adresată credincioșilor din Caransebeș, unde a păstorit 10 ani ca Episcop al eparhiei Caransebeșului, Miron Cristea își aduce aminte că *«....și în timpul recentei mele petreceri la București m-am silit a crea o platformă de apropiere pașnică a luptelor politice adeseori atâta de înverșunate și această ținută a mea – pot afirma că nu puțin a contribuit la unanimitatea alegerii mele de mitropolit primat, împlinindu-se prin aceasta, cuvântul Psalmistului, când zice «Omul păcii are viitor»*”¹⁸⁵.

În Pastorală de rămas-bun de la credincioșii eparhiei Caransebeșului, 26 decembrie 1919, st.v., Miron Cristea, făcând referire la alegerea sa ca Episcop al Caransebeșului de către Sinodul eparhial al diecezei Caransebeșului, în 21 noiembrie 1909, privește retrospectiv cei zece ani de păstorie din scaunul episcopal, în care a creat mai multe fonduri noi, *«cel pentru înființarea unui seminar episcopesc, cel pentru orfanii din războiu, cel pentru Tipografia și Librăria*

¹⁸³ Cuvântarea d-lui Nicolae Iorga dela instalare 19 decembrie 1919- 1 ianuarie 1920, în Miron Cristea, culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 63-64.

¹⁸⁴ Miron Cristea, Cuvântarea dela alegerea de mitropolit primat al țării, 18/31 decembrie 1919, în Miron Cristea, culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 54-55.

¹⁸⁵ Miron Cristea, Cuvântare de rămas-bun dela credincioșii din Caransebeș, rostită în Biserică, 25 decembrie 1919 st.v., în Miron Cristea, culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 65-67.

Diecezană, a sporit fondul văduvelor și orfanilor de preoți». De asemenea, Miron Cristea, cu acest prilej, mai amintește și alte proiecte ale sale spre care s-a aplecat, ca Episcop: «mult mi-a zăcut la inimă întărirea instituțiilor culturale ale Diecezei, ameliorarea stării preoțimii și învățătorimii, și în legătură cu acestea ridicarea unui internat teologic corespunzător exigențelor timpului. Bazele fondului necesar le-am pus. Asemenea m-am îngrijit de ușurarea administrației centrale... Am cerut stricteță în manipularea averilor pe toată linia -centru și parohii. Școalele, cultura poporului, le-am îngrijit cu toată luarea-aminte»¹⁸⁶.

În *Întâia Pastorală către obștea credincioșilor din întreaga Românie*, no. 1461/1920, Miron Cristea ca Mitropolit Primat al României Mărite, avertiza că: «această conștiință a responsabilității și a prăpastiei, ce ar putea veni și asupra neamului din întrelăsările noastre, trebuie să împintene astăzi mai mult- decât oricând altă dată- pe fiecare, ca să fie la înălțimea chemării sale»¹⁸⁷. Totodată, el avertiza asupra «celor care nu văd cu ochi buni înălțarea neamului românesc și întărirea țării noastre», cei «care atacă legea și biserica părinților și strămoșilor noștri și pe slujitorii ei, știind bine, că credința acestei biserici, propovăduită de preoții noștri, a fost anghira corabiei, care ne-a mântuit în cursul veacurilor de valurile timpurilor viforoase, ce de atâtea ori amenințau a ne înghiți-... deci nimicind credința strămoșească - voesc să scoată cea mai puternică bârnă din temelia casei noastre, ca apoi ea să se poată prăbuși la cel mai mic vânt, precum același soiu de prooroci falși au prăbușit împărății odinioară mari și tari»¹⁸⁸. Atitudinea lui Miron Cristea, de la înălțimea rangului său de Mitropolit Primat al României, față de cei ce contestă românismul și vor surparea neamului românesc este de condamnare fermă și necruțătoare: «alții din ei găsesc că totul a fost și e rău în țara noastră și deci toată ordinea socială și așezămintele ei vechi trebuiesc răsturnate și înlocuite cu altele, după chipul și asemănarea lor... ». În fața acestor « prooroci mincinoși », spune Mitropolitul Primat, cu toată fermitatea, «nouă - celor ce suntem adevărații moșteni și

¹⁸⁶ *Pastorală de rămas-bun de la credincioșii eparhiei Caransebeșului*, 26 decembrie 1919, în Miron Cristea, culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 72-76.

¹⁸⁷ *Întâia Pastorală către Obștea Credincioșilor din Întreaga Românie*, no. 1461/1920, Miron, Mitropolit Primat, București, din reședința sfintei noastre Mitropolii în ziua Învierii Domnului 1920, în Miron Cristea, culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p.79.

¹⁸⁸ Ibidem, pp. 80-82.

fii ai acestei țări și ai neamului românesc - ne e scump inimii noastre tot ce-a fost și ce este pe pământul nostru»¹⁸⁹.

Îndemnul Mitropolitului Primat către poporul român, în Cuvântările sale, este unul emoționant și răsună peste veacuri, până la noi, ca o mărturie a unei generații ce și-a închinat viața idealului înfăptuirii și consolidării unității naționale: *«Iară Tu- iubit popor Român de pretutindeni- nu te lua după agenți nămiți de străini și din străinătate, ca să producă zânzanie și să împiedice închegarea noastră într-un neam puternic și într-o țară tare și respectată de toți, ci ascultă de apostolul neamurilor, care ne zice tuturor: "Nu vă lăsați amăgiți în nicio privință și nici într-un chip...". « Deci, iubiți fii sufletești, vă recomand tuturor: Credință și Muncă și cu timpul toate celelalte se vor adăuga vouă. Prin aceste cuvinte - vestind cu prilejul praznicului Sf. Paști clerului și poporului suirea pe scaunul de Mitropolit Primat al României reîntregite - trimitem tuturor doririle de bine»¹⁹⁰.*

Stilul Cuvântarilor lui Miron Cristea este în mod natural, unul ferm, deschis, fără ocolișuri, impregnat de dragostea autentică de neam și țară, fără compromisuri făcute din perspectiva a ceea ce numim azi «corectitudine politică», este un stil aparținând unei generații de înalți ierarhi trecuți prin valurile unui război mondial și prin lupta de înfăptuire a Marii Uniri, o generație a Bisericii Luptătoare în adevăratul sens al cuvântului.

La data de 1 ianuarie 1920, a doua zi după alegerea sa ca Mitropolit Primat al României, are loc la Palatul Regal ceremonia învestiturii lui Miron Cristea în demnitatea sus-menționată, și, în același timp cu el, după cum arată istoricii, au mai fost învestiți, ca Mitropolit al Bucovinei, I.P.S.S. Vladimir de Repta și P.S.S. Ion I. Papp, ca Episcop al Aradului¹⁹¹. Cu acest prilej, Miron Cristea și-a exprimat dorința ca Biserica Ortodoxă Română să se concentreze pe recâștigarea strălucirii de odinioară, să devină « mângâietoarea celor în nevoie și ajutătoarea celor săraci, lipsiți și bolnavi» (accentuare a rolului caritabil, misionar și social al bisericii), « să fie maica bună a fiilor poporului român și far de lumină și de învățături în spiritul Evangheliei »¹⁹².

¹⁸⁹ Ibidem, p. 81

¹⁹⁰ Ibidem, pp.83-84.

¹⁹¹ Ilie Șandru, op. cit., pp. 132-133.

¹⁹² Idem, pp. 132-133.

6. Miron Cristea, despre rolul preoților și al Bisericii în înfăptuirea și consolidarea conștiinței de neam și a statului unitar român

Despre preoții români, considera Miron Cristea, în *Cuvântarea ținută elevilor de la "Seminarul Nifon"*, din ianuarie 1920, "aceștia nu numai trebuie să întărească poporul în credința bisericii, să cultive în sufletul lui Evanghelia lui Hristos în astfel de măsură, încât toate faptele lui, toată viața poporului, să fie expresiunea convingerilor creștine; pe de altă parte preoții trebuie să combată și învățăturile rătăcite și să curețe acolo unde se ivesc, aceste buruiene din holda vieții sufletești a poporului. Nefăcând aceasta cu succes, va slăbi biserica și fără învățăturile ei ajunge țara la dezordine și anarhie, cum s'a întâmplat în alte părți. Fără o asemenea activitate pastorală nu se poate consolida România Mare; și atunci ce folos, că s'au lărgit hotarele ei. Vedeți dar, ce rol important –și sfânt și național- vă așteaptă ca viitori preoți. **Cine va consolida țara, va fi al doilea al ei întemeietor**»¹⁹³.

Miron Cristea, în *Cuvântarea ținută la biserica Radu-Vodă*, îndemna preoțimea română spre însușirea unei culturi solide și a unor cunoștințe la nivelul veacului lor: « să vă înarmați cu tot felul de cunoștințe folositoare, ca să fiți superiori tuturor parohienilor voștri. Biserica nu se mai poate mărgini numai la o activitate rituală, ci în zilele de azi trebuie să desvolte o activitate intensă și de biserică învățătoare. Și cum vei putea învăța de exemplu pe credincioșii din orașe și capitale, dacă nu vei fi încins cu armele cunoștințelor celor mai superioare?»; "....fără o temeinică cultură teologică și enciclopedică, astăzi nu poți fi preot bun, mai ales la orașe»¹⁹⁴.

În *Cuvântarea intitulată «Sfaturi către Popor»*, din 1920, Mitropolitul Primat al României reîntregite atenționa asupra celor care bârfesc și voiesc răul neamului românesc, numindu-i «cui stăin»: «în fața tuturor celor veniți și pripășiți la noi din alte părți, cari nu văd la noi decât numai

¹⁹³ Miron Cristea, *Cuvântare, ținută elevilor dela Seminarul Nifon*, ianuarie 1920, în Miron Cristea, culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p. 93.

¹⁹⁴ Miron Cristea, *Cuvântare ținută în Biserica Radu-Vodă dela Internatul Facultății de Teologie din București*, în ziua hramului Sf. Grigorie 25/I/1920, p. 96-97.

rău, trebuie să opunem iubirea noastră de ordine, întemeiată pe creștinească răbdare și pe o dreaptă judecată a cauzelor din cari au provenit multele greutăți zilnice. Iară -ca aceste necazuri și greutăți să înceteze sau să se reducă -avem, fiecare cetățean cu dragoste de neam și de moșie și de țară, sfântă datorință a contribui fiecare cu ceea ce e în stare la îmbunătățirea situațiunii. Cu aceea, că ne vom văieta mereu și unii și alții, n'am ajutat nimic. Astfel- dacă carul s'a înămolit- trebuie toți să punem umărul ca să-l scoatem la liman»¹⁹⁵.

Miron Cristea arăta că este o datorie de onoare a contemporanilor săi și a urmașilor războiului mondial de a ține vie flacăra recunoștiinței față de eroii neamului: *«Da, apărarea moșiei părintești, întărirea și mărirea țării și întregirea neamului, au fost stelele călăuzitoare ale înaintașilor noștri»* iar pe invalizii și răniții de război îi îndeamnă să povestească urmașilor *«scene din război, despre mizeriile și ostenelele îndurate și fiți siguri că cuvintele voastre vor intra adânc în sufletul primitor al tineretului și vor fi ca sămânța, care produce cele mai prețioase roade, determinându-i ca în vreme de primejdie să fie aceiași viteji apărători ai țării, câștigate cu scump sângele și cu jertfele strămoșilor lor»¹⁹⁶.*

În Cuvântarea de la deschiderea sesiunii de primăvară a Consistoriului Superior Bisericesc, din 5 mai 1920, Miron Cristea insista asupra necesității *«Consistoriului Superior Bisericesc de a se preocupa»* în viitorul apropiat, cu privire la *”pregătirea proiectului pentru unificarea organizațiunii bisericii ortodoxe române din întreg cuprinsul României întregite »¹⁹⁷.*

Miron Cristea subliniază mereu caracterul **unitar și național** al bisericii strămoșești: *«ea n-a prea cunoscut granițele politice”; “...conștiința unității religioase a românismului de pretutindenea... factorul principal la formarea și întărirea unității noastre culturale, devenind astfel premergătoarea în frunte cu crucea românească, a unității noastre politice și naționale»¹⁹⁸.*

« Deci, biserica noastră națională», arată Miron Cristea în 1920 (înainte de înființarea Patriarhiei române ca simbol al caracterului unic și național al Bisericii ortodoxe române), *«acest înger ocrotitor al neamului românesc în cursul veacurilor întunecoase, trebuie să rămâie*

¹⁹⁵ Miron Cristea, *Cuvântare, Sfaturi către popor*, 7/20 martie 1920, în Miron Cristea, culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 102-103.

¹⁹⁶ Idem, pp. 106-107.

¹⁹⁷ Miron Cristea, *Cuvântare, la deschiderea sesiunii de primăvară a Consistoriului Superior Bisericesc*, 5 mai 1920, în Miron Cristea, culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p. 127-128.

¹⁹⁸ Idem, p. 128.

credincioasă vechilor ei tradiții naționale și să contribuie și acum mai mult decât ori care așezământ al țării la închegarea sufletului românesc și prin aceasta la cimentarea pământului românesc până acum firimițat în mai multe provincii, foste în robie străină»¹⁹⁹.

Miron Cristea dă expresie în această Adunare (a Consistoriului Superior Bisericesc), dorinței sale ca «*biserica din întreaga Românie să fie așezată –în cadrele unei autonomii cuminiț-pe baze constituționale ca astfel toți fiii bisericii, clerici și mireni- cu respectarea autorității și a principiilor ierarhice din biserica ortodoxă a Răsăritului- să poată lua parte la conducerea afacerilor ei, încât această biserică și în viitor, precum în trecut, nu ca privilegiu, ci pentru uriașa sa contribuție la formarea și îndrumarea sufletului românesc, să-și păstreze caracterul de biserică dominantă a neamului românesc și a țării sale»²⁰⁰.*

La deschiderea sesiunii de primăvară a Sf. Sinod, în 14 mai 1920, adresându-se Sinodului Arhieresc, Miron Cristea se referea la contextul politic al vremii, favorabil schimbărilor politice majore care au determinat înfăptuirea idealului național de stat unitar român: «*în mijlocul acestor frământări, un rol important revine bisericii ortodoxe naționale, conlucrând din toate puterile ca noile temelii, ce se vor așeza să fie solide și tari, ceea ce se va întâmpla numai atunci, dacă vom păstra caracterul lor tradițional creștin și național »²⁰¹ și își asumă rolul de inițiator al «desăvârșirii unificării bisericii din provinciile alipite cu biserica mumă»²⁰².*

Totodată, ierarhul insista asupra continuării și amplificării rolului social dar și politic, pentru implicarea activă în viața statului român, a Bisericii Ortodoxe Române: «*Marile interese de existență atât ale bisericii, cât și ale țării și neamului, pretind ca biserica noastră strămoșească să-și înțeleagă chemarea sa, atât internă, cât și socială, luând parte cu pricepere la nouile alcătuiri sociale și la rezolvarea tuturor problemelor politice»²⁰³.*

În altă Cuvântare a sa, la deschiderea Ședinței festive a Sf. Sinod, 10/23 mai 1920, Miron Cristea amintea și de proiectul constituirii unei **Catedrale a neamului românesc**, numită de el «*Biserica Mântuirii neamului »*, care «*trebuie să se ridice cu ajutorul îmbelșugat al țării întregi și cu*

¹⁹⁹ Ibidem, pp. 128-129.

²⁰⁰ Idem, p. 129.

²⁰¹ Miron Cristea, *Cuvântare la deschiderea sesiunii de primăvară a Sf. Sinod*, 14 mai 1920, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp.130-131.

²⁰² Ibidem, p. 131.

²⁰³ Ibidem, p. 132.

obolul darnic al fiecărui cetățean și fiu al bisericii noastre strămoșești»²⁰⁴. «Catedrala Mânturii neamului să dovedească», își dorea Mitropolitul Primat «și prin concursul personal al fiecăruia, că este simbolul văzut al unității noastre de lege și credință, de care să ne lege și amintirea plăcută, că am contribuit cu tot ce am putut la înălțarea ei»²⁰⁵.

În Cuvântarea rostită la sosirea în Sibiu, cu prilejul Hirotoniei întru Arhiereu a Mitropolitului Ardealului, în 29 mai 1920, Miron Cristea evoca iar momentele istorice ale fragmentării Bisericii Ortodoxe Române, pronunțându-se pentru rolul crescut social, politic și identitar-românesc al unei biserici unite, arătând că «în veacurile trecute, în împrejurări grele, când biserica strămoșească era împărțită în patru biserici provinciale...este prea firesc ca unindu-se duhovnicește într-o singură biserică puternică, vom putea contribui în o măsură cu mult mai mare la consolidarea iubitei noastre patrii, la întărirea neamului»²⁰⁶. După cum arată înaltul ierarh, «... este istorică clipa aceasta, când reprezentanții bisericii mume din vechiul regat al României în frunte cu mitropolitul țării, descalecă pentru întâiașidată în cetatea de reședință a Mitropoliei bisericii ortodoxe române din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș»²⁰⁷.

*În Cuvântarea la sfințirea întru Arhiereu a Mitropolitului dr. Nicolae Bălan, din 30 mai 1920, rostită de Miron Cristea în calitate sa de Mitropolit Primat al României, el se adresează înalților ierarhi ai Ardealului: »... Și iată, acum vin ca urmaș al vestitului și preavrednicului mitropolit al Ungro-Vlahiei Theodosie din Veștem, ca după 222 ani, să-mi dați seama despre modul cum ați condus în vremuri de grele furtuni naia **ortodoxismului român** și cum ați lucrat pentru salvarea lui și prin el pentru neamul românesc»²⁰⁸. Amintind de actul unirii cu Roma, și de ruperea legăturilor de unitate sufletească cu biserica mamă, făcute în trecut de Mitropolia ardeleană, sub influența Habsburgică, Miron Cristea laudă efortul reînvierii Bisericii Ortodoxe Române depus de reprezentanții ei din Ardeal: »...totuși din cenușa morții așa zicând ați reînviat, v-ați știut reculege,*

²⁰⁴ Miron Cristea, *Cuvântare, la deschiderea ședinței festive a Sf. Sinod*, 10/23 mai 1920, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 134-135.

²⁰⁵ Idem, p. 136.

²⁰⁶ Miron Cristea, *Cuvântare, la sosirea în Sibiu cu prilejul hirotoniei întru Arhiereu a Mitropolitului Ardealului*, 29 mai 1920, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 143-144.

²⁰⁷ Idem, p. 143.

²⁰⁸ Miron Cristea, *Cuvântare, la sfințirea întru arhiereu a Mitropolitului dr. Nicolae Bălan*, 30 mai 1920, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 144-145.

v'ați știut întări și astfel nu numai ați salvat **românismul ortodox sau ortodoxismul românesc**, ci cu ajutorul macedo-românului Șaguna și al tuturor preavrednicilor ierarhi și fruntași ai bisericii de aci, ne prezentați astăzi o biserică conștientă de tăria credinței sale și bine organizată», mai arătând că: «*puternica conștiință națională a ambelor biserici surori ne îndreptățește a nădăjdui că geniul națiunii noastre va pregăti sufletele și împrejurările...până când **ne vom închea și sufletește în aceeași unitate de lege și de credință***»²⁰⁹.

Pomenindu-l pe mitropolitul Andrei Șaguna, la Rășinari, în 31 mai 1920, Miron Cristea îi recunoaște **deosebitele merite pentru realizarea conștiinței naționale a poporului român**: »...depun prinosul de recunoștință al vechiului regat pe mormântul lui pentru munca uriașă ce a desvoltat-o întru salvarea bisericii ortodoxe și întru lățirea culturii și apărarea interesului neamului întreg și preste tot pentru tot ceea ce a făcut în folosul acestui neam»²¹⁰.

La Congresul preoților, ținut la Iași, în 6 octombrie 1920, Miron Cristea **evidenția rolul hotărâtor jucat de Biserică și de cler în înfăptuirea Marii Uniri**: »din această unitate a credinței au izvorât unitatea limbii, a acelei limbi pe care au propovăduit-o cărțile rituale și bisericești, ieșite din tiparnițele monastirilor muntene și mai ales, moldovenești. Iară din unitatea limbii a ieșit unitatea culturală. Această întreită unitate, această Sf. Treime de credință, de limbă și de cultură a fost premergătoare Unirii celei mari»²¹¹ și, mai spunea el, «această vitejie de arme însă n-ar fi trainică dacă nu ar exista chiagul sufletesc care să birue toate curențele dușmănoase existenței noastre, ce mereu își ridică capetele amenințătoare». «La plămădirea acestui chiag, biserica strămoșească a avut în trecut și trebuie să aibă și în viitor rostul ei cel mare, desvoltând o forță covârșitoare întru plămădirea sufletului întregii suflări românești»²¹², considera ierarhul.

²⁰⁹ Idem, p. 146-147.

²¹⁰ Miron Cristea, *Cuvântare la parastasul oficiat de mine, împreună cu mitropolitul Nicolae al Ardealului, Ioan Episcopul Aradului, Nicodim Episcopul Hușilor, Vartolomeu Locțiitor de Episcop la Râmnicu Vâlcea și Evghenie Locțiitor de Episcop la Argeș, la Mormântul Mitropolitului Andrei Șaguna în Rășinari*, 31 mai 1920, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 150-151.

²¹¹ Miron Cristea, *Cuvântare, la Congresul preoților, ținut la Iași*, 6 octombrie 1920, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 172-173.

²¹² Idem, p. 173.

Despre **relația dintre biserică și stat**, Miron Cristea, în *Cuvântarea sus-amintită*, are în vedere mai multe aspecte de întărire a acestei relații, ca bază a statului național unitar și a unității spirituale a neamului românesc:

- *“toate acțiunile indivizilor și corporațiunilor să fie conduse de principiile lui Hristos, căci numai atunci biserica își va fi îndeplinit toată datoria»²¹³.*
- *”Se cer ... organizația din nou a administrației în biserică, fără a schimba însă temeliile sale divine, dogmatice, apostolice și canonice”²¹⁴*
- *„salvarea intereselor bisericii nu se poate face fără a pune această organizație pe bază de autonomie... adică biserica însăși prin organele sale să-și conducă afacerile sale interne fără amestecul intereselor lătrualnice de tot soiul și fără să rupă acolo unde trebuie legătura cu ceilalți factori, cu statul și organele lui”²¹⁵*
- *„însistăm cu toată hotărârea ca biserica noastră să fie biserica națională a statului român, sau acesta să-și păstreze confesionalitatea sa, fiind stat ortodox român”²¹⁶*
- *„**chiar dacă ar avea cineva greșita intenție de a rupe total biserica de stat, lucrul acesta n’ar fi cu putință în fondul lui**, căci poporul nostru, când vorbește de religia sa o numește *”lege românească”* fiind atâta de contopite interesele credinței sale cu firea, cu interesele și aspirațiunile sale naționale”²¹⁷.*
- *„ne trebuie o preoțime bine instruită și educată, care să lucreze cu mai multă putere și numai pentru biserică...”²¹⁸*
- *„ne trebuie o preoțime bine pregătită, cu o aleasă cultură atât universală, filosofică chiar, cât și teologică, căci mai ales la orașe, numai astfel va putea stăpâni și masa cultă a credincioșilor, cu pretenții mai mari ca în trecut”²¹⁹.*

În *Cuvântarea la deschiderea Constituanței bisericești*, din octombrie 1920, Miron Cristea, în calitate de Mitropolit Primat al României întregite, referitor la **liantul trainic dintre națiunea**

²¹³ Miron Cristea, *Cuvântare, la Congresul preoților, ținut la Iași, 6 octombrie 1920*, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 173-174.

²¹⁴ Idem, pp. 173-175.

²¹⁵ Ibidem, pp. 174-175.

²¹⁶ Ibidem, pp. 174-175.

²¹⁷ Idem, p. 175.

²¹⁸ Ibidem, p. 177.

²¹⁹ Ibidem, p. 178.

română și biserica ortodoxă, spune, citându-l pe Vasile Ureche într-o scrisoare trimisă Mitropolitului Primat Calinic Miclescu: *”Națiunea română amintindu-și cu iubire, că biserica a fost cimentul reînchegător al României, - știe, că biserica a conservat în juru-i poporul, când era risipit politicește, că multe veacuri n’a despărțit sortile sale de cele ale bisericii, ci – fie zi de bucurie, zi de soare, fie zi de păs și de doliu, - românul le-a împărțit cu marii prelați ai legii sale sfinte”*²²⁰. Și iar, Miron Cristea citează pe Dimitrie Sturza, într-o cuvântare în Senat (1893) când s-a votat legea clerului, că *„...de aceea vă spun drept, - chiar dacă n’aș fi creștin și creștin ortodox din convicțiune- totuș aș apăra biserica ortodoxă ca o instituțiune națională din punct de vedere politic, ca om de stat”*²²¹.

Miron Cristea evidențiază dublul caracter, național-creștin al poporului român, ca un element specific al genezei și continuității sale în istorie: *„...Și când vorbim de biserica ortodoxă română, să nu uităm, că la nici un un popor din lume n’a avut biserica acel rol preponderent ca la poporul român, care din amalgamul dacic și roman s’a plăsmuit astfel, încât s’a născut deodată și român, și creștin. De aceea în întreaga ființă și în sufletul poporului român aceste două elemente sunt în mod organic atât de concrescute, încât nu se pot despărți. Iar în cursul trecutului nostru sbuciumat de aproape două mii de ani, această sinteză româno-creștină a stat la baza tuturor acțiunilor întregului neam, care formează tot atâtea tradiții scumpe și nepieritoare...”*²²².

Totodată, Miron Cristea pledează pentru înfăptuirea unificării modelului organizațional și canonic al bisericilor ortodoxe române din provinciile istorice românești acum unite cu țara: *„...Am redactat principiile fundamentale pentru organizarea unitară a bisericii ortodoxe române din întregul regat român, în 18 puncte”*²²³, *„iar cât privește bisericile din cele patru provincii românești acum contopite în hotarele României întregite, pe reprezentanții lor aici de față și pe toți fiii lor de acasă, cari privesc spre noi: sunt convins că vom fi toți călăuziți de sfatul*

²²⁰ Miron Cristea, *Cuvântare la deschiderea așa numitei »Constituante bisericești «*, 14 octombrie 1920, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p. 181.

²²¹ Idem, p. 181.

²²² Ibidem, pp. 180-181.

²²³ Ibidem, p. 182.

marelui român C. A. Rosetti, când zice: *"A ne uni -spre a putea fi- este credința noastră. A ne uni și a ne înfrăți, este religia noastră"* (Ziarul Românul S. ps.1857)"²²⁴.

În *Gramata sinodală*, dată de Miron Cristea, ca Mitropolit Primat al României pentru Primul Arhiepiscop Român al Basarabiei, aflăm că în data de 27 aprilie 1921, Gurie Grosu Botoșeneanu este numit Arhiepiscop al Chișinăului și Hotinului, în ședința Preasfințitului Sinod Episcopesc al Bisericii Autocefale Ortodoxe Române din România întregită, - ca supremă autoritate bisericească din țară-, precizându-se în Gramată că *„distingându-se prin tăria lui în credința ortodoxă și în legea sfintei noastre biserici române.... s'a îndeletnicit în zile grele pentru poporul român din Basarabia cu lucrări de cultură românească"*²²⁵.

În *Cuvântarea* de la instalarea lui Gurie Grosu ca Prim Arhiepiscop național în scaunul din Chișinău (Basarabia), Miron Cristea se referă din nou la principiul naționalităților și la dreptul națiunii române de a își hotărî liber destinul său: *"Mica Românie...fiind preocupată de marele ideal al unirii naționale (...) a trebuit să intre în luptă alături de popoarele cari luptau pentru idelauri omonimei și pentru unitatea națională a popoarelor robite"*²²⁶, îndemnând la continuarea eforturilor de preservare a identității culturale, spirituale și a tradițiilor poporului român: *„...să făgăduim cu inimă curată că vom fi și pe viitor buni credincioși ai bisericii sale pravoslavnice, crescând în acelaș duh pe fiii noștri și lăsând credința, legea și limba românească cu limbă de moarte, scumpă moștenire nepoților noștri, fiind adânc convinși de adevărul cuprins în cuvintele Psalmistului: "În mormânt se vor întoarce nelegiuții, toate popoarele cari uită pe Dumnezeu 8, 17"*²²⁷.

²²⁴ Ibidem, pp. 180-181.

²²⁵ Miron Cristea, *Gramata Sinodală pentru Primul Arhiepiscop Român al Basarabiei*, 27 aprilie 1921, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp.205-206.

²²⁶ Miron Cristea, *Cuvântare dela instalarea primului arhiepiscop național Gurie Grosu în scaunul din Chișinău (Basarabia)*, 2/15 Mai 1921, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 208-209.

²²⁷ Idem, p. 209.

7. Miron Cristea, apărător al drepturilor românilor din provinciile desrobite și al unității bisericești, etapă esențială în desăvârșirea unității de neam și de țară

Într-un *Protocol* găsit în arhiva lui Miron Cristea, scris de Emanoil Ungurianu (avocat, filantrop și apărător al drepturilor românilor, al limbii naționale, școlilor și bisericii)²²⁸, denumit ***”Proiectul postulatelor referitoare la drepturile politice și culturale a românilor din Ungaria”***, nedatat, este important de reținut *punctul 1* (cităm integral): *”recunoașterea poporului român de unitate politică națională română și de parte constitutivă a statului, ca atare îndreptățită a se constitui în partida politică națională română - de a folosi limba sa în comună și în municipiu, în vorbă și în scris; numai acei funcționari comunali, municipali și de stat de toate categoriile inclusive și judecătoriale, pot fi aplicați pe teritoriul locuit de români, cari posed limba română (ideea fundamentală a programului național)”*²²⁹. În acest Protocol înaintat lui Miron Cristea, **fiecare punct dezvoltă o idee-cheie a unui program național de unitate politică și de făurire a identității naționale reîntregite, bazate pe limba comună, pe conștiința de neam, pe religia creștină** (de exemplu, cităm *punctul 3* din protocol, document care, în opinia noastră, prezintă o importanță majoră pentru dezideratele naționale, de redeșteptare a conștiinței naționale și de unitate a neamului românesc și de făurire a unui stat unitar român, din epocă). Conform **punctului 3 din acest Protocol**, este propus *”dreptul exclusiv al bisericilor noastre de a folosi limba românească ca limbă a lor liturgică și națională, de limbă de instrucție în toate școalele și instituțiunile culturale confesionale, precum și ori unde în țară -deci și în școli neconfesionale de limbă a propunerii religiei”*²³⁰. De asemenea, în Protocol se mai prevede și că *„în satele românești, în școala elementară, în cea de repetiție și în asilele de copii limba de instrucție să fie cea română și în școala comunală și în cea de stat, sau cel puțin și cea română pentru elevii români”*. Protocolul conține prevederi privind recunoașterea autonomiei bisericii greco-catolice, introducerea unei catedre de limbă română ca studiu obligatoriu în toate comitatele

²²⁸ În Dr. Antonie Plămădeală, op. cit., pp. 103-107.

²²⁹ Idem, p. 103.

²³⁰ Idem, p. 103.

unde populațiunea română face cel puțin a 1/5 parte a locuitorilor; înființarea a trei episcopii greco-ortodoxe române la Timișoara, Cluj și Oradea Mare, limitarea dreptului de supraveghere a guvernului în autonomia bisericească și altele²³¹.

Într-o altă scrisoare adresată lui Miron Cristea de Emanuil Ungurianu, din 1913, se recomanda ca *"toate școlile elementare populare din fosta graniță să se predea la școli cu caracter confesional și ca școli romanesci Bisericii"* și că *"Biserica altcum are drept să intravină, ca credincioșii sei să capete instruire în limba maternă și în școalele comunale"*²³².

În ***Cuvântarea în chestiunea integrității Banatului***, din 18/31 decembrie 1919, Miron Cristea, ca Episcop ortodox român al Caransebeșului, referindu-se la primul guvern al României Mari sau "guvernul primei Adunări Naționale", "al primei Constituante", și-l dorește ca pe *"un guvern național, cu reprezentanți din toate partidele politice, de toate vederile și de toate nuanțele"*²³³. Emoția sa se dezvăluie auditoriului său, când se referă la *"primul cabinet al României întregite, compus în marea sa majoritate, din reprezentanții provinciilor desrobite"*²³⁴.

Privind spre fotoliile ministeriale, el *"regăsește acolo pe mulți din acei luptători ai neamului românesc de dincolo de Carpați"*²³⁵. Miron Cristea amintește în fața Senatului României, cum s-a citit în fața Parlamentului maghiar *"istorica Declarație în care era încadrată posibilitatea de a ne rupe de patria maghiară și a ne uni cu frații noștri liberi"*²³⁶. Sfătuind guvernul, Miron Cristea își exprimă încrederea ca *"aplicarea principiilor democratice să se facă în acea măsură și formă care să corespundă evoluției sociale și politice a țării și a poporului ei"*²³⁷, aducând în discuție și *"împrejurările excepțional de grele"*, care cer din partea poporului răbdarea cuvenită pentru realizarea de către guvern a proiectelor anunțate²³⁸.

Invocând *"autorizația specială a Episcopatului"*, Miron Cristea asigură guvernul de susținerea Bisericii Ortodoxe și felicită primul ministru pentru intenția sa *"de a ține întotdeauna*

²³¹ Idem, pp.103-104.

²³² E. Ungurianu, Timișoara, 25/1/1913, în Dr. Antonie Plămădeală, op. cit., pp.107-108.

²³³ Miron Cristea, *Cuvântare în chestiunea integrității Basarabiei*, 18/31 decembrie 1919, în cap. *Cuvântări ținute în Senatul României 1919-1922*, în Miron Cristea, culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p. 278.

²³⁴ Idem, p.79.

²³⁵ Ibidem, p. 279.

²³⁶ Ibidem, p. 279.

²³⁷ Ibidem, p. 280.

²³⁸ Ibidem, pp. 280-281.

seama în activitatea sa și a guvernului său, de tradițiunea bisericii ortodoxe, a cărei activitate din cele dintâi zile ale plămădirii neamului românesc până astăzi, este strâns concrescută cu întreaga viață a țării și a neamului acesta”.

În Cuvântarea lui Miron Cristea se subliniază foarte clar *legătura intrinsecă dintre ortodoxie și națiunea română*, aspecte care conferă identitate națională noului stat român: „... și acela care se va atinge de această pânză a ortodoxiei națiunii române, adecă a ortodoxismului român sau a românismului ortodox, acela ar începe să destrame tot trecutul țării și al neamului și să pericliteze și viitorul lor”²³⁹.

În discursul lui Miron Cristea ca Episcop de Caransebeș, în fața Senatului României, sus-menționat, este subliniată conexiunea dintre românism, formarea națiunii române, zona geografică a Banatului și identitatea străveche, românească: **”Banatul, d-lor, este un colț de țară, care nu numai că este românesc ci este leagănul leagănului nostru românesc...din punct de vedere geografic, acest colț de țară care are margini atât de ideale: Mureșul, Tisa, Dunărea, formează un astfel de întreg, încât este temerar a te gândi că se poate împărți, că se poate tăia în două”**²⁴⁰.

Pentru Miron Cristea, Banatul reprezintă nu doar o unitate culturală, spirituală, identitară românească ci și o entitate coerentă și funcțională, de tip comercial-economic și industrial, care nu se poate despărți în teritorii separate, între două țări, România și Serbia²⁴¹: **”...iar din punct de vedere economic, viața economică, comercială și industrială din Banat este atât de încheșată încât a o rupe în două înseamnă a duce Banatul întreg la decadență pe toată linia, cum a mai fost pe vremea turcilor, care asemenea, au rupt Banatul pe un timp în două. Toate căile de comunicațiune, râurile, apele și întregul sistem de hidrotehnică cu numeroase canale sunt puse în serviciul acestei vieți economice unitare”**²⁴².

²³⁹ Ibidem, p. 281.

²⁴⁰ Ibidem, p. 282.

²⁴¹ A se vedea și Arhivele Naționale Covasna, Fondul Prefectura Jud. Treiscaune, dos. 238/1920, f.1-2, citat în cap. *Episcopul Caransebeșului Miron Cristea- Apărător al unității Banatului (1918-1920)*, din antologia Ioan Lăcătușu, Vasile Stancu, *Contribuții documentare privind istoria românilor transilvăneni*, Colecția «Centenarul Marii Uniri (1918-2108)», Ed. Eurocarpatica, Sfântu Gheorghe, 2016, pp. 213-220.

²⁴² Miron Cristea, *Cuvântare în chestiunea integrității Basarabiei*, 18/31 decembrie 1919, în cap. *Cuvântări ținute în Senatul României 1919-1922*, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p. 262.

Episcopul de Caransebeș îndeamnă stăruitor la necesitatea lipirii Banatului la patria-mamă, având în vedere caracterul etnic-spiritual al Banatului de „*leagăn al leagănului neamului românesc*”: „... cu atât guvernul țării, cât și toți ceilalți factori ai ei, în înțelesul hotărârii unanime *Marei Adunări Naționale de la Alba-Iulia și a Adunărilor Naționale Locale de la Lugoj (10 iunie 1919) și de la Timișoara (10 august 1919) să insiste pentru alipirea integrală a Banatului la patria mamă*”, afirmă el în celebra Declarațiune, adăugând ferm că „...nu vom recunoaște sub nicio formă știrbirea acestui drept indiscutabil”²⁴³.

Miron Cristea exprimă și temerea ca „*nu cumva granițele acestea să rămână definitive și astfel, cea mai sănătoasă și mai dezvoltată parte a neamului nostru românesc din acele părți ale Banatului, să rămână în afară de granițele țării noastre, ca acești buni români să nu aibă parte de bucuria de a se uni cu patria lor mamă*”²⁴⁴. Lucru care ar fi similar, în opinia lui Miron Cristea, cu situația francezilor din Alsacia și Lorena la 1870.

Cu deosebită fermitate și dovedind o studiere atentă și multi-dimensională (episcopală, diplomatică, politică) a temei, **Miron Cristea se ridică în fața Senatului României pentru apărarea drepturilor bănățenilor**: „*voiu adresa rugarea mea, care este rugare a tuturor sufletelor din Banat, către dl. premier al cabinetului nostru... ca episcop, am nu numai considerente politice și diplomatice, eu ca episcop sunt tot odată și părintele sufleteș al celor 83.000 de români și fii sufletești cari sunt amenințați să se înnece. În afară de aceștia, adăugați încă 10-12.000 de români cari sufletește aparțin episcopului nostru dela Arad, colegul meu și alte câteva mii de români aparținând episcopului greco-catolic român dela Lugoj pe lângă Roma și cari sunt bisericeste supuși ierarhiei sârbești*”²⁴⁵.

Ceea ce este deci, esențial pentru luarea de poziție a Bisericii Ortodoxe Române, prin Episcopul de Caransebeș, Miron Cristea, în *Cuvântarea* sa sus-menționată dar și pentru

²⁴³ Cf. cap. *Episcopul Caransebeșului Miron Cristea- Apărător al unității Banatului (1918-1920)*, din antologia Ioan Lăcătușu, Vasile Stancu, *Contribuții documentare privind istoria românilor transilvăneni*, Colecția « Centenarul Marii Uniri (1918-2108) », Ed. Eurocarpatica, Sfântu Gheorghe, 2016, p. 220.

²⁴⁴ Miron Cristea, *Cuvântare în chestiunea integrității Basarabiei*, 18/31 decembrie 1919, în cap. *Cuvântări ținute în Senatul României 1919-1922*, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p. 284.

²⁴⁵ Ibidem, pp. 284-285.

reprezentanții (senatori și deputați) ai Banatului, la prima reuniune a Senatului României Mari²⁴⁶, în fața Senatului României, este citirea **Declarațiunii cu privire la Banat**. Acest document istoric este de mare importanță pentru modul în care Biserica Ortodoxă Română, prin Miron Cristea, a dat glas în fața Parlamentului României reîntregite, dreptului Banatului și a locuitorilor săi de alipire integrală a Banatului la patria mamă²⁴⁷.

Această **Declarațiune cu privire la Banat**, căreia Miron Cristea i-a dat citire în Senatul României reîntregite, făcându-se purtător de cuvânt al locuitorilor întregului Banat, este ilustrativă pentru concepția sa despre identitatea românească a provinciei istorice a Banatului, despre apartenența spirituală, culturală, de sânge, de istorie, a Banatului la patria mamă, despre drepturile inalienabile ale românilor locuitori ai Banatului, de a se uni cu țara mamă. Este vorba de o luare de poziție foarte clară a Bisericii Ortodoxe Române, prin glasul lui Miron Cristea, într-o chestiune politico-diplomatică și identitar-națională de maximă importanță, cea a situației Banatului istoric și a drepturilor lui de a se uni cu patria mamă: **„Banatul- cari din punct de vedere etnic este leagănul neamului românesc- se înfățișează în toate privințele ca un întreg indivizibil....Din cele mai vechi timpuri, românii sunt singurii locuitori de baștină ai Banatului... Și –cu toate că în veacurile din urmă dușmanii seculari ai neamului românesc au împetritat unele ținuturi bănățene cu răzlețe colonii streine și ajutorate pe întreaga linie de puterea Statului austriac și ungar- totuș elementul românesc, prigonit și strâmtorat, formează marea majoritate a locuitorilor lui, și Banatul întreg și-a păstrat caracterul său românesc”**²⁴⁸.

Din nou, este invocat principiul autodeterminării, considerând Biserica Ortodoxă Română, prin glasul Episcopului său de Caransebeș, că **„este absolut firesc că Banatul întreg nu poate aparține decât României, cu atât mai vârtos, că aceasta o doresc nu numai românii ci o cere și totalitatea șvabilor și a slovacilor din Banat, adică patru cincimi a locuitorilor lui”**²⁴⁹.

²⁴⁶ *Declarațiune citită de Miron Cristea în fața Senatului României reîntregite*, în 5/18 decembrie 1918, București, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 278-287.

²⁴⁷ Ibidem, p. 287.

²⁴⁸ Ibidem, pp.285-286.

²⁴⁹ *Declarațiune citită de Miron Cristea în fața Senatului României reîntregite*, în 5/18 decembrie 1918, București, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p. 286.

În Declarațiunea cu privire la Banat, Miron Cristea arăta că „...alipirea întregului Banat la România o cer și marile jertfe și însemnatul concurs dat de poporul român și de viteaza sa oștire întru obținerea definitive biruințe a glorioșilor noștri aliați”, într-o luptă dusă pentru „desrobirea și drepturile popoarelor asuprite”²⁵⁰.

Miron Cristea invocă și tratatul de la 4/17 august 1916²⁵¹, care „cu iscălitura celor patru mari Puteri aliate a sancționat dreptul României și asupra Banatului întreg”.

În numele senatorilor Banatului, în perfectă înțelegere cu deputații bănățeni din Cameră și prin glasul Episcopului de Caransebeș Miron Cristea, sunt enunțate cele trei mari puncte ale Declarațiunii cu privire la Banat: „...ca atât guvernul țării, cât și toți ceilalți factori ai ei, în înțelesul hotărârei unanime a Marei Adunări Naționale dela Alba-Iulia și a Adunărilor Naționale locale dela Lugoj (10 iunie 1919) și Timișoara (10 august 1919) să insiste pentru alipirea integrală a Banatului la patria mamă”²⁵². De asemenea, se instituie și „protestul contra oricărei tendințe de-a smulge dela sânul patriei mume pe cea mai sănătoasă, mai bogată și mai înaintată parte a pământului românesc, ai cărei fii, în orice împrejurări vreau să fie considerați ca aparținând Patriei române, contopiți sufletește cu frații lor de pretutindeni...”²⁵³. Răspunsul Senatului, prin vocea lui Al. Constantinescu a fost ca „să se afișeze în toate comunele din România Mare discursul PS.S. Episcopului de Caransebeș, ca un omagiu adus bisericii și simțămintelor patriotice cari le-a exprimat, în această sală, reprezentantul Banatului”²⁵⁴, propunere votată în unanimitate²⁵⁵.

În Cuvântarea în chestiunea Sinodului Episcopesc, din 10 februarie 1920, Miron Cristea, ca Mitropolit Primat, amintește de „unirea națională și politică a românilor de pretutindeni, care s-a votat în Corpurile legiuitoare în cadrul unei însuflețiri pe care România mea nici când n-a simți-o

²⁵⁰ Cf. cap. *Episcopul Caransebeșului Miron Cristea- Apărător al unității Banatului (1918-1920)*, pp. 182, din antologia Ioan Lăcătușu, Vasile Stancu, *Contribuții documentare privind istoria românilor transilvăneni*, Colecția «Centenarul Marii Uniri (1918-2108)», Ed. Eurocarpatica, Sfântu Gheorghe, 2016, pp. 219-220.

²⁵¹ Despre tratatul de alianță cu Antanta, de la București, a se vedea și Episcopia Caransebeșului, Simpozionul Internațional „Credință și Mărturisire”, Caransebeș, 12-14 aprilie 2010, Ed. Episcopiei Caransebeșului, 2010, pp. 430-447, citat în cap. *Episcopul Caransebeșului Miron Cristea- Apărător al unității Banatului (1918-1920)*, pp. 210-211, din antologia Ioan Lăcătușu, Vasile Stancu, *Contribuții documentare privind istoria românilor transilvăneni*, Colecția «Centenarul Marii Uniri (1918-2108)», Ed. Eurocarpatica, Sfântu Gheorghe, 2016.

²⁵² *Declarațiune citită de Miron Cristea în fața Senatului României reîntregite*, în 5/18 decembrie 1918, București în Miron Cristea, culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., , p. 287.

²⁵³ Ibidem, p. 287.

²⁵⁴ Ibidem, pp. 288-289.

²⁵⁵ Ibidem, p. 289.

*până atunci. Înainte de a se vota în Corpurile legiuitoare, am votat această unire la Alba-Iulia, la Cernăuți și la Chișinău*²⁵⁶.

În aceeași Cuvântare, Miron Cristea evidențiază comunitatea de destin, de interese, de tradiții a tuturor românilor: *"...după sute de ani, după o mie de ani, ne-am regăsit că avem același port, aceleași datine, aceeași limbă, același suflet, și dacă sufletul acesta, în împrejurări grele, pretutindeni s-a păstrat în toată ingenuitatea sa națională românească, meritul de căpetenie este, pe lângă conservatorismul neamului nostru românesc, al poporului nostru țăran, pe lângă îndârjirea și încăpățânarea cu care el ține mai mult la limbă decât la viața sa... pe lângă acest conservatorism al neamului nostru, sufletul ni l-a păstrat sfânta maica noastră Biserica, această mamă a noastră*²⁵⁷. În discurs, Miron Cristea consideră ca o continuare firească a procesului de unire națională și politică, unirea Bisericilor surori din provinciile istorice cu Biserica din țara mamă și formarea unei singure Biserici naționale unitare: *"... Și dacă, onorat Senat, s-a făcut unitatea politică, unitatea națională, unitatea în cele lumești, vă întreb și eu: poate această mamă iubitoare, care ne-a format pe toți, să nu simtă și ea necesitatea unei unități sufletești și bisericești pe toată linia?"*²⁵⁸.

Miron Cristea, ca Episcop al Caransebeșului căruia i s-a făcut invitația de a participa la întrunirile Sf. Sinod, alături de Episcopii din provinciile desrobite²⁵⁹ susține în această Cuvântare proiectul de lege prezentat de Sf. Sinod și de guvern, privind unirea Sinoadelor Episcopale sau Episcopiilor din teritoriile desrobite, articolele din proiectul de lege fiind, în opinia sa, unele care nu fac decât să consființească *„ceea ce de fapt exista și ceea ce prevăd canoanele Bisericii noastre”*, ele întemeindu-se pe *„dreptul canonic al Bisericii noastre ortodoxe răsăritene și anume pe canonul 38 apostolicesc, care spune precis că fiecare neam, fără considerațiuni de granițe politice, trebuie să aibă în fruntea sa un singur mitropolit, o singură autoritate superioară bisericească*²⁶⁰.

²⁵⁶ Miron Cristea, *Cuvântare în chestiunea Sinodului episcopesc*, 10 februarie 1920, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p.291.

²⁵⁷ Miron Cristea, *Cuvântare în chestiunea Sinodului episcopesc*, 10 februarie 1920, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p. 291.

²⁵⁸ Ibidem, pp. 291-292.

²⁵⁹ Ibidem, p. 292.

²⁶⁰ Ibidem, p. 293.

Scopul proiectului de lege „este să uniformizeze întreaga Românie Mare... să întărească situațiunea din Basarabia, Bucovina, Transilvania, regatul vechiu și de pretutindenea”²⁶¹. Amintind de cuvintele Mitropolitului Sofronie Miclescu, de la 1857, care, în Marea Adunare, a pus la cale unirea Moldovei cu Muntenia (și citându-l: „să facem unirea ca să facem să avem un trup, cum sufletul de veghere una ne este”²⁶²), Miron Cristea afirmă unitatea indestructibilă dintre conștiința de neam și unitatea religiei, văzând ortodoxismul ca pe un element esențial al românismului („Biserica a format sufletul neamului nostru și dacă trupul este unit, sufletul nu poate decât să ne bucure”)²⁶³.

În altă Cuvântare, din 1920, *privind unirea Bisericii Ortodoxe Române din întreg regatul*, în calitate de Mitropolit Primat, Miron Cristea, în fața Senatului, insista pe viziunea unității intrinseci și la nivel instituțional-bisericesc și spiritual, prin necesitatea ca, după unirea provinciilor desrobite cu patria mamă, să urmeze în chip firesc și unirea Bisericii: „...formând o singură Biserică autocefală, independentă de orice Biserică și având numai o legătură în cele dogmatice cu Biserica mare Ecumenică a Răsăritului”²⁶⁴. Miron Cristea amintește senatorilor că el a fost dintre cei care a pledat pentru ca „românilor ortodocși de dincolo de Carpați să li se respecte autonomia lor religioasă, care are temei legal de 60 de ani și să li se recunoască dreptul de a-și alege pe mitropolitul lor dela Sibiu....același drept sunt eu de acord, să se recunoască și Bucovinei și Basarabiei”²⁶⁵.

În altă Cuvântare rostită în fața Senatului României în calitate de Mitropolit Primat, Miron Cristea, adresându-se senatorilor României reîntregite²⁶⁶, **referindu-se la chestiunea minorităților neromâne din țară**, amintește de persecuțiile la care au fost supuși românii ca locuitori pe teritorii trecute vremelnice în corpul altor state, ne-românești: „trecutul nostru... apoi începând de la Sf. Ștefan, regele Ungariei cel dintâi și mai ales, de la regele Ungariei Bela III, apoi noi, românii, am

²⁶¹ Ibidem, p. 293.

²⁶² Ibidem, p. 294.

²⁶³ Ibidem, p. 294.

²⁶⁴ Miron Cristea, *Cuvântare în chestiunea unificării organizațiunii Bisericii Ortodoxe Române din întreg Regatul*, 29 Faur 1920, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p. 295.

²⁶⁵ Ibidem, pp. 295-296.

²⁶⁶ Miron Cristea, *Cuvântare în chestiunea minorităților neromâne din țară*, 5 mai 1920, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 301-302.

avea motive de a nu uita ușor, pentru că persecuțiunile pe care le-am suferit noi românii în fosta țară ungurească, abia au pereche undeva în vreo țară din lumea întreagă. Am fost persecutați pentru credința părinților noștri, iar timpul din urmă pentru îndârjita aderare la toate tradițiunile și la sângele neamului nostru românesc, și aceste persecuțiuni adeseori se ridicau la înălțimea persecuțiunilor mucenicești, din primele veacuri ale creștinismului”²⁶⁷.

Miron Cristea, de la înălțimea tribunei Senatului României reîntregite, asigura „*frații maghiari, cari au să trăiască în granițele României Mari, că noi nu o să-i persecutăm nici când, și nu o să le facem răul pe care noi l-am suferit dela ei*”²⁶⁸.

Amintind de valorile toleranței, încrederii între popoare, ale respectului față de credința maghiarilor, față de datinile și obiceiurile lor, Miron Cristea, ca înalt ierarh ortodox, le cere acestora să fie participanți la făurirea României Mari și să împărtășească interesele și idealurile românilor, ca fiind părți ale aceleiași națiuni, trăitoare într-un singur stat unitar și reîntregit: “*noi vom respecta dragostea lor către rasa maghiară, vom da respectul și toleranța cea mai largă față de credința lor, vom respecta datinile și obiceiurile lor și toate năzuințele lor juste de înaintare, cu o singură condițiune: să se identifice cu interesele și aspirațiunile noastre*”²⁶⁹.

În Cuvântarea sa pe tema restatornicirii vechii Episcopii ortodoxe române de la Oradia-Mare, referindu-se la „*proiectul de lege de reînființare a Episcopiei ortodoxe-române în Crișana noastră veche, prezentat de dl. ministru Goga*”²⁷⁰, Miron Cristea, citându-l pe Alexandru Mocsoni insista pentru unitatea indisolubilă dintre ortodoxie și neamul românesc, realitate milenară a poporului român: “*...spiritul creștinismului ortodox, contopit cu spiritul anticei culturi române, această sinteză psihică, constitue geniul (chintesența, sâmburele) românismului întreg. Astfel, Biserica noastră națională română este o parte integrantă indisolubilă a poporului și sufletului român și deci nu e de mirare, dacă Biserica română și poporul român, de când sunt, una simțesc*”²⁷¹. Amintind aceste cuvinte spuse de Alexandru Mocsoni, Miron Cristea afirma foarte clar că „...prin

²⁶⁷ Idem, pp. 301-302.

²⁶⁸ Ibidem, p. 302.

²⁶⁹ Ibidem, p. 302.

²⁷⁰ Ibidem, p. 306.

²⁷¹ Ibidem, pp. 306-307.

urmare, d-lor senatori, nu este de mirare dacă biserica strămoșească adică ortodoxă română și poporul român sunt una și simțesc la fel"²⁷².

Încrezător în bunul-simț, în simțul dreptății și al încrederii în Dumnezeu, al țăranului român, prin care statul român va dăinui, Miron Cristea se adresează senatorilor: „.....vedeți, d-lor senatori, d-voastră cari vă siliți, cu multă dreptate, să dați succesiv toate drepturile politice și să asigurați și situațiunea materială a acestui popor, să fiți asigurați că el este vrednic de toată considerațiunea noastră, căci el are simțul bun de a ști conduce singur și atunci când n-are conducători firești, când vitrigitatea timpului i-a lipsit de ei. Acești țărani și acum...și totdeauna vor avea instinctiv sentimentul calei adevărate pe care trebuie să înainteze, Eu, care încă sunt fiu de țăran, am simțul acesta”²⁷³.

Și, concluzionează Miron Cristea, referitor la situația țărănimii române obijduite în Imperiul Austro-Ungar: „...a trebuit, d-lor, să ajungă dorobanțul nostru român până la Tisa, a trebuit să înainteze și dincolo de Tisa, pentru ca pe urmele lăsate de cinstitele opinci ale acestui dorobanț, să răsară bucuria reînvierii vechilor și frumoaselor noastre tradițiuni, atât naționale cât și bisericesti”²⁷⁴.

Invitând senatorii să voteze în unanimitate proiectul de lege privind înființarea Episcopiei de la Oradia-Mare, ca o etapă în procesul de unificare bisericească din România Mare într-un singur organism, Miron Cristea își încheie discursul astfel: „...adevăratele idealuri ale unui popor nu se pot înmormânta pe veci, căci vine vremea care le reînviază, ca să trăiască mai cu glorie și mai cu strălucire ca oricând”²⁷⁵. Acest discurs, prin hotărârea în unanimitate a senatorilor, a fost tipărit și afișat în toate ținuturile alipite la regat²⁷⁶.

În Cuvântarea sa privind reînființarea Episcopiei Vadului, Feleacului, cu reședința la Cluj, din 1921, rostită de Miron Cristea ca Mitropolit Primat²⁷⁷, referindu-se la proiectul de lege cu un asemenea obiect, acesta considera că „...astfel reînviem o veche tradiție a strămoșilor noștri și

²⁷² Ibidem, p. 307.

²⁷³ Ibidem, p. 309.

²⁷⁴ Ibidem, p. 310.

²⁷⁵ Ibidem, p. 312.

²⁷⁶ Ibidem, p. 313.

²⁷⁷ Miron Cristea, *Cuvântare privitoare la reînființarea episcopiei Vadului, Feleacului*, cu reședința la Cluj, 24 Faur 1921, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 325-326.

*anume revenim la moștenirea marelui și sfântului Voievod al Moldovei Ștefan-cel-Mare*²⁷⁸, ierarhul făcând propunerea ca Episcopia să se numească *"a Vadului, Feleacului și a Clujului, care este azi centrul politic și cultural al întregului ținut, pentru ca astfel să se reînființeze ambele aceste două ținuturi strămoșești"*. Luând cuvântul, ca Ministru al Cultelor și Artelor, Octavian Goga întărește luarea de poziție a lui Miron Cristea în favoarea votării de către senatori a proiectului de lege, văzută ca o *"reînviere a frumoasei tradiții și moșteniri a lui Ștefan cel Mare și Sfânt"*²⁷⁹, O.Goga, de la tribuna Senatului, afirmând că *"...este foarte necontestat adevărul istoric că supremul criteriu al naționalității poporului român, în cursul veacurilor, a fost biserica strămoșească"*²⁸⁰.

8. Miron Cristea și contribuția sa, ca Mitropolit Primat al României reîntregite, la viața societății civile; activități misionare, activități de caritate, sprijinirea cultului eroilor

Înaltul ierarh a luat poziție în repetate rânduri pentru implicarea activă a Bisericii Ortodoxe Române în viața socială și politică a țării, pentru prețuirea și comemorarea eroilor care au înfăptuit România reîntregită, pentru sprijinirea diverselor asociații, societăți caritabile privind cultul eroilor și a orfanilor de război.

În Cuvântarea la înființarea secției regionale din Banat a Societății "Ocrotirea orfanilor de război", din 15 aprilie 1920, Miron Cristea spunea: *"Partea cea mai mare a românimii din țările desrobite era de mult alipită la patria-mamă, pe când mândrul Banat abia-scăpat din ghiarele asupritorilor seculari, a ajuns sub o dominațiune și mai agresivă, decât cea de mai 'nainte.... (...). În*

²⁷⁸ Idem, p. 325.

²⁷⁹ Ibidem, p. 327.

²⁸⁰ Ibidem, p. 327.

cele din urmă a sosit ceasul mântuirii și pentru partea cunoscută din Banat și îndeosebi Timișoara formează astăzi... scump pământ al țării românești”²⁸¹.

În Cuvântarea sus-menționată, Miron Cristea amintește importanța istorică deosebită a Marii Uniri și de misiunea unică a generației sale: *“Unirea noastră cu vechiul regat al României este cel mai epocal moment din trecutul de două mii de ani al neamului nostru. Altul mai mare nu se mai poate ajunge. Realizarea acestui fapt mare a reclamat și jertfe tot atât de mari. Împreună cu acești mari eroi și mucenici ai Unității noastre naționale, va rămânea în ochii viitorimii mare și întreaga noastră generație de azi, căci dintre toate generațiile neamului nostru, pe noi ne-a ales Dumnezeu, ca să conlucrăm sau să fim martori ai celui mai mare eveniment din istoria poporului român. Noi suntem deci generația cea mai fericită*”²⁸². Societatea de Ocrotire a orfanilor de război, constituită în Banat, *«ia pe toți orfanii –fără deosebire de confesiune și de naționalitate în îngrijirea sa »*²⁸³, subliniază Mitropolitul Primat.

În Cuvântarea la înființarea Asociațiunii Culturale din Banat, din 15 aprilie 1920, Miron Cristea vede în scopul acesteia depunerea de eforturi la sprijinirea și afirmarea culturii –inclusiv bisericești- românești: *«...să pornească și să susție în mod statornic o mișcare de progres cultural în toate direcțiunile, îndeosebi prin întemeierea de biblioteci, pentru toate școalele secundare și civile, precum și pentru comune (răspândirea cărții românești) »*, o activitate misionară care se face *“... sprijinind cu premii și ajutoare orice manifestare de cultură românească», «reeditând producțiile de valoare ale literaților bănățeni», «ținând și aranjând conferințe, prelegeri și producțiuni artistice și culturale prin toate colțurile acestui ținut, pentru a generaliza tot soiul de cunoștințe folositoare și a deștepta și cultiva gustul pentru tot ce aparține domeniului artei românești, pentru care bănățenii au predispoziții adeseori foarte pronunțate și aptitudini*

²⁸¹ Miron Cristea, *Cuvântare la înființarea secției regionale din Banat a societății «Ocrotirea orfanilor de război »*, 15 aprilie 1920, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p.108.

²⁸² Idem, pp.108-109.

²⁸³ Ibidem, p. 109.

înnăscute», la care adaugă și eforturile pentru « înființarea unei politehnici și alte așezăminte culturale, la Timișoara »²⁸⁴.

În *Cuvântarea în cinstea magistraților și avocaților din județul Ilfov, căzuți în război în 1916-1919*, Miron Cristea, referindu-se la sfințirea plăcii comemorative în Palatul Justiției, adresează «un îndemn puternic pentru cei ce slujesc în acest templu, ca să fie pururea la înălțimea nobilei lor misiuni atât întru rezolvarea justă și echitabilă a cazurilor, ce o voim, cât și întru întărirea temeliiilor neamului și ale țării, știut fiind că *justitia regnorum fundamentum*, precum și *Scriptura* zice, prin graiul înțeleptului Solomon, că dreptatea ridică și înalță neamurile»²⁸⁵.

Cu prilejul ținerii *Adunării Generale a Societății de cultură macedo-română* (2 mai 1920), Miron Cristea remarca legăturile spirituale și de înrudire dintre cele două popoare: «*elementul aromân este o odraslă, un rămurel din cel mai de drept din tulpina vâjnoasă a neamului românesc (...)* »²⁸⁶; «*grație duhului democratic al vremurilor, grație drepturilor așa numitelor minorități din toate neamurile, grație raporturilor amicale dintre statele cu supuși români și dintre regatul român - trebuie în măsură mai mare decât în trecut, să căutăm și să alimentăm cu puteri morale și materiale toate momentele, cari pot contribui la salvarea individualității lor etnice și la promovarea intereselor lor bisericești, culturale, sociale, economice și chiar politice* »²⁸⁷.

Mitropolitul Primat considera că aromânii din România reîntregită, dincolo de susținerea lor de către Biserica ortodoxă română (așa cum am văzut mai sus), a identității lor specifice, pot să contribuie și la întărirea neamului românesc, el privind ca « natural compatibile » relația dintre drepturile minorităților de pe teritoriul României reîntregite și poporul român, în cadrul căruia îi număra și pe cei de altă etnie și identitate culturală.

Națiunea română, românismul, în concepția lui Miron Cristea, cuprind și comunitățile de români de alte etnii și culturi, aflați în teritoriul României reîntregite, și aceștia având o obligație civică, politică, morală față de țara ai cărei cetățeni sunt, să contribuie la propășirea neamului

²⁸⁴ Miron Cristea, *Cuvântare la înființarea Asociațiunii culturale din Banat*, 15 aprilie 1920, în Miron Cristea, culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 111-112.

²⁸⁵ Miron Cristea, *Cuvântare, ținută în Palatul de Justiție cu ocazia sfințirii plăcii comemorative a magistraților și avocaților din județul Ilfov, căzuți în război în 1916-1919*. Duminică 2 mai 1920, în Miron Cristea, culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 117-118.

²⁸⁶ Miron Cristea, *Cuvântare la Adunarea Generală a Societății de Cultură Macedo-română*, din 2 mai 1920, în Miron Cristea, culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p.118.

²⁸⁷ Idem, p. 120.

românesc, în care și ei sunt element activ și responsabil. Românismul (și este important să înțelegem concepția lui Miron Cristea despre românism în mod corect, analizând *Cuvântările* lui în primul rând, ca sursă primară de informații) este un românism inclusiv, adică unul bazat pe respectarea de către statul român, de către biserica ortodoxă (în acea vreme implicată direct și activ în viața politică a statului și în viața culturală, socială și civică) a drepturilor minorităților naționale. Miron Cristea apelează *”la toți cetățenii regatului român ca să sprijinească scopurile nobile ale Societății Macedo-române și să sară cu tot prilejul în ajutorul fraților, cari n’au putut avea fericirea de a fi cu noi împreună cetățeni ai țării române dar cari n’au încetat și nu vor înceta a fi membrii mării noastre familii, a neamului românesc »*²⁸⁸. În acest fel înțelege Miron Cristea să contribuie, prin Biserica pe care o reprezintă, ca întâi stătător, la a cimentă social diferitele minorități și a le integra armonios în sânul poporului român, dar și de a sprijini românii din afara granițelor României reîntregite, care sunt priviți ca *«membrii ai mării noastre familii, a neamului românesc»*. Este o viziune politică și diplomatică (bazată pe construirea unei relații active, sprijinite clar, deschis, de Biserica Ortodoxă Română, pentru susținerea legăturilor și a identității naționale românești, a românilor din afara granițelor țării, cât și pentru respectarea drepturilor minorităților naționale, de pe teritoriul României și a implicării lor în propășirea neamului românesc).

Miron Cristea dezvoltă în acest discurs **o adevărată linie diplomatică**, o viziune politică axată pe promovarea (și susținerea de către Biserica Ortodoxă Română, al cărui Întâi stătător este, în 1920) principiului bunei vecinătăți și a relațiilor de prietenie dintre România reîntregită și statele vecine, state care au comunități de români pe teritoriul lor. El identifică în acest sens, interesul național al României reîntregite ca fiind unul de a nu deranja sensibilitățile istorice ale statelor vecine, tocmai din cauza recente înfăptuiri a Marii Uniri, România dorindu-se un stat cu stabilitate la frontiere și interesat de dezvoltarea și cultivarea unor relații amicale cu statele balcanice și din imediata vecinătate.

Departă de a considera că Unirea s-a încheiat prin Actul de la 1 decembrie 1918, Miron Cristea este atent, din punct de vedere politic și diplomatic, la procesul ulterior, de încheiere, de definitivare a unității statului român reîntregit în 1918. El nu dorește ca România să se implice în chestiuni etnice care ar destabiliza recentul său statut de stat unitar și suveran, câștigat în 1918.

²⁸⁸ Ibidem, p. 120.

El îndeamnă macedo-românii ca «în năzuințele lor naționale și culturale să fie mulțumitori regatului român pentru puternicul sprijin moral și material ce le-a dat întru deșteptarea conștiinței și organizării lor culturale și naționale, dar să nu aștepte totul dela statul român, care are mari greutăți de tot soiul până va încheia România întregită, ci fiecare macedo-român să-și facă datoria către neamul său din toate puterile, îndemna pe toți să facă asemenea. România uneori trebuie să ție cont de relațiile sale cu statele Balcanice și nu poate face totdeauna, ce ar vrea și dori»²⁸⁹.

El recomandă comunității macedo-român din România să «organizeze satele cu impozite și dări culturale pe popor, cu ajutor de la emigranți din America și atunci cauza e salvată, propășirea asigurată»²⁹⁰, îndemnându-i să contribuie la cauza românismului, prin «... fiii satelor aromânești, crescuți aci și în alte părți, dimpreună cu intelectualii de-acasă, vor organiza satele și orașele, întemeind parohii, școli de tot soiul, societăți culturale și economice, bănci pretutindenea»²⁹¹.

Miron Cristea se implică și în clădirea unei relații de încredere, respect și ajutor pentru propășirea neamului românesc și întărirea recentului stat român, dintre Biserică și armata română. Astfel, prin *Telegrama sa*, generalul Vernescu, Comandantul Diviziei a 5-a, îi mulțumește mitropolitului Miron Cristea, «mișcat până la lacrimi de frumosul și prețiosul concurs, ce Înalt Prea Sfinția Voastră a binevoit să-l dea prin îndemnul ce-am avut fericirea și prilejul de a-l ceti tinerilor basarabeni din ținutul Tighina»²⁹². Răspunzând acestor călduroase mulțumiri, Miron Cristea îi mărturisește că așteaptă «sosirea mândrilor fii ai Basarabiei» și spunea: «fiți fericiți D-le General că Dumnezeu v'a rezervat Dvs. și celorlalți colegi și ofițeri onoarea de a reînvia nu numai memoria ci și vitejia arcașilor marelui Voievod Ștefan prin organizarea și instruirea strănepoților lor, ca parte integrantă a glorioasei armate române»²⁹³.

Miron Cristea emite și *Îndemnurile*, în *Cuvântare către primii ostași din Basarabia* (3 mai 1920), în care le spunea acestora: »fiți fericiți, că de aci înainte voi și cu frații voștri din ținuturile

²⁸⁹ Ibidem, pp. 120-121.

²⁹⁰ Idem, pp. 120-121.

²⁹¹ Idem, p. 121.

²⁹² Miron Cristea, *Telegrame, telegrama d-lui general Vernescu, Comandantul diviziei a 5-a, către IPS Mitropolit Primat Dr. Miron Cristea*, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p. 125.

²⁹³ Idem, pp. 125-126.

desrobite nu veți mai fi apărători ai dușmanilor neamului omenesc, ci streaja neadormită a țării, în care –nu străinii- ci noi înșine, părinții voștri și ai noștri, suntem stăpâni. Amin» ;

Cu privire la unirea Basarabiei cu România, Miron Cristea se exprima în cuvinte înșuflețitoare: «...S’a bucurat cu bucurie mare sufletul întregului neam românesc, când Moldova dintre Prut și Nistru s’a alipit la sânul patriei mume, de unde fusese smulsă pri silinicia unui vecin mai puternic. În clipele de încercare, prin care trecea atunci neamul nostru, fost-a întoarcerea Basarabiei ca un balsam alinător pe o rană dureroasă și ca un semn prevestitor, că și celelalte fiice înstreinate ale mumei vor alege la sânul ei cald și ocrotitor. Împlinitu-s’a semnul; bucuratu-s’a mai mult inima noastră»²⁹⁴.

Miron Cristea, adresându-se ostașilor din Basarabia, îi consideră fiii neamului românesc reîntregit care se întorc acasă, în sânul patriei-mamă: «...încât niciodată nu s’a stins în sufletul vostru simțământul, că faceți parte din neamul românesc, întocmai ca și moldovenii de peste Prut, ca și bucovinenii, muntenii, ardelenii și bănățenii, cari toți laolaltă alcătuim neamul românesc din România întregită»²⁹⁵; «...iar voi, tineri ostași basarabeni, în număr de 16.000 treceți Prutul în haine de ostaș român și sub cutele steagului tricolor. Fiți bineveniți și binecuvântați, fiii mei... Iară voi, ofițeri, soldați, gospodari și cetățeni din vechiul regat, primiți cu brațele deschise pe feciorii mândrei Basarabii»²⁹⁶.

În Cuvântarea la procesiunea cea mare pentru pomenirea eroilor din ultimul război, din 20 mai 1921, Miron Cristea îndemna la recunoștiință și prețuirea eroilor români: «...toți astăzi adunatu-ne-am să cinstim după cuviință pomenirea celor ce li s’a scurs purpura vieții pentru binele și mărirea patriei, ca să ne lase nouă moștenire bogată și pildă vrednică de urmat»²⁹⁷.

În Scrisoarea adresată Mitropolitului Primat Miron Cristea, cu același prilej, de către ministrul de război, general Rășcanu, se recunoaște sprijinul și aportul lui Miron Cristea în organizarea și activitatea Societății «Mormintele eroilor», pentru a "imortaliza sublima jertfă a

²⁹⁴ Miron Cristea, *Îndemnurile*, către primii ostași din Basarabia și Părinții lor, 3 mai 1920, în Miron Cristea, culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p. 122.

²⁹⁵ Idem, p. 123.

²⁹⁶ Ibidem, pp. 123-124.

²⁹⁷ Miron Cristea, *Cuvântare la procesiunea cea mare pentru pomenirea eroilor din ultimul război*, 20 mai 1921, în Miron Cristea, culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 137-139.

celor ce îi cinstim astăzi, a eroilor Neamului »²⁹⁸. El aduce la cunoștința Mitropolitului Primat un proiect de lege numit «*Recunoștința Națiunii pentru cei ce au făurit România Mare* »²⁹⁹, în care sunt cuprinse proiecte precum: cinstirea memoriei eroilor neamului (înființarea cultului eroilor și cinstirea mormintelor lor), înființarea Oficiului Național al Ocrotirilor (gândit ca «*o instituție pe întreg cuprinsul României mari, menită să asigure invalizilor, orfanilor și văduvelor, o dreaptă despăgubire iar urmașilor lor, garantarea prin legea pensiilor a existenței lor* »³⁰⁰), precum și referitor la pensiile luptătorilor în marele război.

În *Cuvântarea sa la deschiderea Congresului «Societății ortodoxe naționale a femeilor române»* (nedatată), Miron Cristea laudă inițiativa «... unui mănunchiu de femei fruntașe din această capitală a țării noastre –în împrejurări grele pentru credința și biserica noastră strămoșească -au alergat – ca și Samarineanca- cu sufletul plin de însuflețire pentru propovăduitorul Evangheliei, în toate părțile, chemând către Hristos și biserica Lui, și către ortodoxia legii sale, mai întâi pe cetățenii din București și apoi pe cetățenii țării întregi»³⁰¹.

«Rostul femeilor în neamul nostru», spune Miron Cristea, este «*de a fi binevestitoarele ideilor nobile, propovăduitoarele ideilor salutare, adunătoare de mijloace pentru toate scopurile de binefacere și umanitarism și îndeosebi apărătoarele credinței noastre părintești și a bisericii noastre naționale, cu toate prea frumoasele ei tradiții culturale, istorice, artistice etc., nu numai conștiente de îndatoririle grele ale bisericii ci și gata a munci cu zel pentru întărirea bisericii și pentru reînvierea tradițiilor ei, pentru crearea și sporirea așezămintelor ei*»³⁰². Miron Cristea apreciază rolul social și politic, de implicare activă în realizarea identității de neam românesc, a «*Societății ortodoxe naționale a femeilor române* », care va contribui «*prin toate acțiunile ei, în măsura în care va fi sprijinită, ca biserica română să aibă credincioși conștii, însuflețiți și gata de jertfă pentru nobilele și patrioticele ei scopuri*»³⁰³.

²⁹⁸ *Scrisoarea Ministrului de Război, General Răcșanu, către Mitropolitul Primat cu acest prilej*, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 140-141.

²⁹⁹ Idem, p. 141.

³⁰⁰ Idem, p.141.

³⁰¹ *Cuvântare la deschiderea Congresului Societății ortodoxe naționale a femeilor române*”, nedatat, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 160-161.

³⁰² Idem, p. 161.

³⁰³ Ibidem, p. 162.

În altă Cuvântare a sa, la *Congresul profesorilor universitari*, din 12 iunie 1920, Miron Cristea li se adresa: »*Patria nouă este întemeiată. Hotarele ei sunt trase; dar în interiorul ei lipsește încă sufletul unitar, fără de care consolidarea ei este cu neputință. Partea cea mai grea de muncă în această privință revine celor ce sunt chemați a prevedea trebuințele învățământului de jos până sus*»³⁰⁴; »*Ce frumoase îndrumări a dat de ex. Universitatea București tinerimii și țării în jurul intrării în război și a realizării idealului nostru național. Asemenea îndrumări spre mișcări ideale, e chemată Universitatea a da, iar nu a hrăni patimile sociale și electorale destul de înăsprite*»³⁰⁵. Miron Cristea nu era de acord cu implicarea în luptele politice sterile, ale profesorilor, cărora le vedea astfel primejduită și neglijată »*chemara lor sfântă dăscălească*», lucru de natură »*să pună în primejdie cultura națională...* », căci, spunea el, »*Mărint țara, ni s'a sporit popoarele neromâne. Unele ne sunt mult superioare în cultură. Acelora nu ne putem impune decât prin muncă și rezultate culturale superioare, ceea ce este o necesitate de stat de primul rang*»³⁰⁶. Miron Cristea se opune participării corpului profesoral român la intrigile și la luptele politice: »*mai puțină politică militantă, nici o agitație electorală, pătimășă, mai multă muncă adevărată și pozitivă în jurul catedrei*»³⁰⁷, le recomanda învățătorilor și profesorilor, Mitropolitul Primat al României.

Despre conștiința națională și istoria zbuciumată a neamului românesc, care a încercat Unirea și prin Mihai Viteazul, la 1600, Miron Cristea spunea »*...în capul lui Mihai, înaintea căruia cu evlavie stăm- ca în fața unor sf.moaște- s-a plăsmuit pentru întâia dată idea măreață a unității naționale a neamului românesc.... Dar durere - biruința lui n-a putut fi de lungă durată; a fost numai un vis plăcut și trecător. Lipsea -pe atunci- forța, care să cimenteze izbânda; lipsea conștiința națională*»³⁰⁸. »*Biruința lui Mihai*» este privită ca »*un izvor de puternică înrâurire și hrană pentru aspirațiunile neamului*»³⁰⁹.

³⁰⁴ Miron Cristea, *Cuvântare, la Congresul profesorilor universitari*, 12 iunie 1920, în Miron Cristea, culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p. 164.

³⁰⁵ Idem, p. 165.

³⁰⁶ Idem, p. 165.

³⁰⁷ Idem, p. 166.

³⁰⁸ Miron Cristea, *Cuvântare la mănăstirea Dealul cu ocaziunea așezării în mormânt definitiv a capului lui Mihai Viteazul*, 26 august 1920, în Miron Cristea, culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p. 167.

³⁰⁹ Ibidem, pp. 167-168.

"Iubit popor Român! Cultivă cu îngrijire toate tradițiile scumpe ale trecutului tău căci ele sunt o hrană bogată a tuturor comorilor sufletului tău»³¹⁰, îndemna Miron Cristea, mergând pe linia promovării identității de neam prin cunoașterea istoriei românilor, prin cultul eroilor și prețuirea tradițiilor, ca elemente de bază ale românismului.

Miron Cristea evidențiază liantul dintre tradiție și credință, dintre unitatea națională ca viziune politică și ideal național și păstrarea credinței ortodoxe, element identitar de bază pentru neamul românesc sub toate cuceririle și asuprașirile altor popoare: *»...Și –prevăzând că biruințele lui nu vor fi de lungă durată- a dat pretutindenea o deosebită atenție bisericii noastre strămoșești, fiind convins că biserica va susține mereu vie idea unității sufletești a răslețitului neam românesc și în aceasta vedea el garanția viitorului nostru»³¹¹ ; «succesele politice și naționale ale lui Mihai nu s'au susținut, ci s-au prăbușit repede. Dar biserica strămoșească și organizația ei au rămas, ca să creeze unitatea noastră de credință, unitatea sufletească și culturală, cari au pregătit terenul pentru unitatea națională ce avea să fie»³¹².*

Miron Cristea deplânge interesele și patimile meschine, invidiile și zavistia ce au prăbușit un mare vis politic de unire al tuturor românilor, pe care Mihai Viteazul s-a străduit să îl materializeze la 1600: *»....unde-ar fi țara, unde-ar fi neamul azi, dacă alcătuirea lui Mihai și multe alte succese mărețe ar fi stat în picioare și n'ar fi fost prăbușite și de-a pismeii răutate și de oarba neunire, și de marile patimi ale micilor pigmei, pe cari nici viitorul neamului nu-i încălzește.*

În numele lui Mihai strig neamului întreg: Români ! Suprimați-vă și înăbușiți interesele particulare, personale, familiare și egoiste și le supuneți binelui obștesc, intereselor naționale ale țării, împlinind cu toții și pretutindenea pe pământul României testamentul lui Mihai»³¹³.

În Cuvântarea ținută în cadrul cultului eroilor morți în război, Miron Cristea scotea în relief rolul Bisericii Ortodoxe Române în procesul de reîntregire al neamului românesc: *"fiind adânc convins că biserica noastră ortodoxă română... așa și pe viitor această biserică are să fie și să*

³¹⁰ Ibidem, p. 168.

³¹¹ Ibidem, p. 168.

³¹² Ibidem, p. 169.

³¹³ Ibidem, pp. 170-171.

*rămâie cea mai sigură garanție a existenței noastre, ca neam și ca stat român*³¹⁴; „ziua aceasta de prăznuire a memoriei scumpilor eroi din acest oraș, căzuți pe câmpul de luptă pentru întregirea țării, voind ca de o parte împreună cu voi iubiților fii credincioși să mă închin cu sufletul plin de părintească iubire în fața eroilor voștri astăzi sărbătoriți...”³¹⁵. Înaltul ierarh îndeamnă la cinstirea eroilor țării care au făcut posibil visul de veacuri al înfăptuirii unui stat unitar român, suveran și liber: „prezența mea la prăznuirea unor asemenea eroi vreau să fie un îndemn – precum pentru Ploieșteni- așa și pentru întreaga țară: de a da întreaga noastră luare-aminte cultului eroilor, căci astăzi nu avem o datorie mai sfântă decât a nu da uitării pe aceia, cari cu jertfa vieții lor ne-au desrobit frații, ne-au întregit neamul”³¹⁶.

Și, după cum aprecia Miron Cristea, generația contemporană lui nu mai are de înfăptuit decât o mică jertfă, cea de consolidare a statului român reintregit și de afirmare a civilizației românești în toată Europa: „Deci, pe deplin vrednici de eroii noștri vom fi noi, cei rămași în urma lor, numai atunci când ne vom inspira din faptele și jertfa lor. Ei ne-au întregit țara și neamul, aducând pentru aceasta suprema jertfă. De la noi se cere cu mult mai puțin, puțin de tot. Se cere numai, ca prin munca zeloasă și cinstită să o consolidăm, să o întărim și să o ridicăm la înălțimea de la care să-și poată îndeplini misiunea-i de civilizare a acestui colț al Europei”³¹⁷.

În Cuvântarea sa la deschiderea Congresului Societății ortodoxe naționale a femeilor române, ținută la București, în 22 mai/4 iunie 1922, Miron Cristea evidențiază rolul important al acestei Societăți de caritate și rolul ei binefăcător în educația generațiilor tinere în spiritul tradițiilor și al credinței ortodoxe, asociație care „a concentrat la munca comună puterile multor fii aleși și fiice bune ale bisericii noastre, devenind astfel una din cele mai importante așezăminte ale bisericii, chemată a se întări tot mai mult”³¹⁸, recomandându-i ca „toate așezămintele ei să poarte pronunțat timbrul bisericesc și național, încât educația generațiilor, ce vor trece prin ele, să fie cu

³¹⁴ Miron Cristea, *Cuvântare, ținută în Biserica sfinților Împărați dela Ploiești cu ocazia unei serbări pentru ostașii eroi și în deosebi pentru magistrații și avocații morți pentru patrie*, 15/28 mai 1922, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 232-233.

³¹⁵ Idem, p. 233.

³¹⁶ Idem, p. 233.

³¹⁷ Ibidem, p. 236.

³¹⁸ Miron Cristea, *Cuvântare, La deschiderea Congresului Societății ortodoxe naționale a femeilor române*, ținut la București, la 22 mai/4 iunie 1922, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 238-240.

*adevărat superioară altor școale particulare, iar cultura, ce se propoveduiește în ele, să emaneze din tradițiile religioase și românești ale acestui pământ*³¹⁹.

În ceea ce privește chestiunea conexiunii dintre religie și știință, trebuie remarcată Cuvântarea sa la inaugurarea Universității dela Cernăuți, din 25 octombrie 1920, când Miron Cristea vede în rolul acestei universități „și un puternic izvor de cultură românească, și un intensiv focar de calde sentimente patriotice”³²⁰. După cum aprecia el, rolul Bisericii este cel de a sprijini știința și de a o promova chiar, deoarece prin această legătură strânsă între știință și religie se poate ajunge la o etapă superioară de dezvoltare a culturii românești: „Biserica ortodoxă română, ca parte a bisericii ecumenice a Răsăritului, care totdeauna a respectat știința și rezultatele ei, care n’a silit nici pe Galilei, nici pe alți adânc cugetători învățați să-și renege convingerile științifice, întemeiate pe calculi mai presus de orice îndoială- v’a însoțit munca culturală și științifică a acestui focar românesc cu binecuvântările sale...”³²¹

Adresându-se tinerilor studenți, înaltul ierarh îi îndeamnă să urmărească în primul rând, iubirea de țară și de neam: „Iar voi, iubită tinerime universitară, încălziți-vă la acest focar de lumină, de căldura iubirii de neam și de țară; examinați însușirile și bune și rele ale acestui neam, ca să știți oțeli pe cele bune și suprima ce este rău; îmbogățiți-vă sufletul cu armele cunoștințelor necesare misiunii grele ce vă așteaptă, de-a contribui mâine la consolidarea iubitei noastre patrii mărite”³²².

În Cuvântarea la Centenarul lui Tudor Vladimirescu, din 17 martie 1921, Miron Cristea recunoștea pe deplin caracterul specific al vremurilor sale, favorabil democrației: „Trăim în era democrației, a iubirii față de popor și a asigurării drepturilor lui”³²³; „Iară, când boierii greci și grecizați ai divanului adhoc dela București îl amenințau, că lucrând în contra patriei își atrage grea osândă, el le da- pătruns de cele mai frumoase sentimente naționale- admirabilul răspuns: „Patria este poporul”. Astfel a devenit deșteptătorul puternic al conștiinței de sine a poporului, al conștiinței naționale, izvorul atâtor fapte mărețe din trecutul neamului”. Pentru Miron Cristea, este

³¹⁹ Idem, pp. 239-240.

³²⁰ Miron Cristea, *Cuvântare la inaugurarea Universității dela Cernăuți*, 25 oct. 1920, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p. 185.

³²¹ Idem, pp. 185-186.

³²² Idem, p. 186-187.

³²³ Miron Cristea, *Cuvântare, la Centenarul lui Tudor Vladimirescu*, 17 martie 1921, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 196-197.

important să se adopte un model democratic cu puternică amprentă națională și bazat pe apartenența la credința ortodoxă: *"Azi –la praznicul centenarului- cea mai vie a mea dorință este, să dăm neamului- nu idei importate, - ci democrația lui Tudor, izvorâtă din o bogată conștiință națională și întemeiată pe o adâncă iubire de biserică strămoșească, de patrie și de mulțimea celor nevoiași"*³²⁴.

Despre Tudor Vladimirescu, numit „Olteanul”, ..., Miron Cristea, în altă Cuvântare, spunea, respingând dimensiunea internaționalistă a democrației și insistând, dimpotrivă, pe latura națională a democrației: *„...Întemeietorul democrației românești ne învață că nicio exotică plantă a democratismului internațional este a se răsădi în solul țării noastre; ci democrația română să fie în veci întemeiată pe iubirea de biserică strămoșească, de pământul și poporul românesc, împilat de streini și hrănită de alese simțiminte naționale"*³²⁵.

În Cuvântarea sa rostită la sfințirea palatului "Sindicatului Ziariștilor" din București, 20 Noembrie/ 3 Decembrie 1922, ca "fost ziarist"³²⁶, Miron Cristea mărturisește că *"invitarea aceasta ne-a cauzat o bucurie deosebită, putând constata, că presa română și în deosebi cei dela conducerea acestui Sindicat, apreciază în deplină măsură frumoasele tradiții bisericești și de credință religioasă, cari – alătura de cele naționale- stau la temelia, pe care s-a dezvoltat până acum neamul românesc și țara lui"*³²⁷. Înaltul ierarh *"binecuvântează munca, ce se va desfășura din acest palat"*³²⁸ și dorește *"presei române să devie și să rămâie o putere cât mai simțită a vieții noastre naționale"*³²⁹.

³²⁴ Idem, p. 197.

³²⁵ Miron Cristea, Cuvântare, la instalarea episcopului Vartolomeu Bacăoan în Biserica Catedrală din Râmnicu-Vâlcea, 9/22 aprilie 1921, în Miron Cristea, culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p.200.

³²⁶ Miron Cristea, Cuvântare, la sfințirea palatului "Sindicatului Ziariștilor" din București, 20 Noembrie/3 dec. 1922, în Miron Cristea, culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 276-277.

³²⁷ Idem, pp. 276-277.

³²⁸ Ibidem, p. 277.

³²⁹ Ibidem, p. 277.

9. Contribuții diplomatico-strategice civilizaționale ale lui Miron Cristea la construirea unei Axe răsăriteane a ortodoxiei

Miron Cristea a dezvoltat de-a lungul vremii o linie diplomatică bisericească și politică axată pe obiectivul apropierii și stabilirii de relații prietenești cu bisericile ortodoxe din statele surori, contribuind astfel la ideea geopolitică de încheiere a unui spațiu al civilizației ortodoxe, bazat pe o unitate dogmatică și spirituală.

În *Epistola Irenică adresată Patriarhilor Ecumenici și Capilor tuturor bisericilor autocefale ortodoxe de Răsărit*, Miron Cristea, în calitate de «*Arhiepiscop și Mitropolit al Ungro-Vlahiei, Exarh al Plaiurilor, Primat al României și Președinte al Sfântului Sinod*», în calitate de «*Prim Mitropolit al României întregite cu atâtea ținuturi românești*», arată că are în vedere «*unitatea dogmatică și duhovnicească pe care dorim a o susține cu tăria celor mai vrednici înaintași ai Noștri, cu toate bisericile pravoslavnice din ariile cu popor ortodox*»³³⁰.

El propune ca «*în interesul bunei rezolvări a unor chestiuni bisericești care bat la poarta tuturor țărilor cu popoare ortodoxe, și în interesul întăririi unității atât de folositoare pentru toți a Marei Biserici Ortodoxe Răsăritene de pretutindenea - să reluăm firul atât de mult întrerupt al consfătuirilor în soboare comune ale tuturor țărilor și popoarelor cari mărturisesc apostolica credință ortodoxă răsăriteană*»³³¹. Cum apreciază Miron Cristea, «*răsboiul mondial din anii ultimi a încheiat mai bine că în trecut națiunile ortodoxe în state și țări naționale, încât o întrunire ecumenică a bisericilor ortodoxe din toată lumea ne pare într'un viitor apropiat mai posibilă ca mai înainte; dar și mai necesară*», într-un context politic internațional tulbure, apreciat de Mitropolitul Primat ca o lume în care «*curente contrare creștinismului peste tot s'au întărit și dușmanii bisericii lui Hristos s'au sporit, încât o unire a forțelor morale și o apărare comună se impune pe baza unor frățești consfaturi ecumenice, ceea ce pentru bisericile mai mari ar fi de mare folos iar pentru cele*

³³⁰ Miron Cristea, *Epistola Irenică, către Sfinții lor Patriarhii Ecumenici și către capii tuturor bisericilor autocefale ortodoxe de Răsărit*, 1920, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p.86.

³³¹ Idem, p. 87.

mai mici, un scut, o încurajare și întărire, spre slava credinței lui Hristos, ai Căruia slujitori suntem»³³².

După cum consideră Miron Cristea în această Epistolă, în conturarea viziunii sale asupra rolului strâns dintre Biserică și stat, pentru păstrarea ființei naționale a popoarelor ortodoxe, pentru unitatea lor, pentru dezvoltarea legăturilor spirituale, de apartenență la aceeași comunitate spirituală – este vorba de o dezvoltare a ideii de civilizație creștină răsăriteană, ca zonă identitară trans-națională, de spirit și credință-, «...numai păstrarea neatinsă a sfintei și drepte noastre credințe, și întărirea legăturilor seculare duhovnicești și dogmatice, cari fac puterea sfintelor biserici ortodoxe răsăritene și unitatea marei și sfintei Biserici a Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos-«³³³.

În *Cuvânt Pastoral către preoți, Preoții și mișcările culturale*³³⁴, Miron Cristea îndemna preoțimea română „...să iasă cu luntrea misiunii lor și mai la largul vieții obștești. Să ia parte la toate mișcările școlare, culturale, sociale, umanitare și filantropice, patriotice din partea locului”³³⁵. După Miron Cristea, statutul de biserică națională al Bisericii Ortodoxe Române reclamă implicarea acesteia activă în toate domeniile vieții sociale și politice ale țării: „Biserica va fi la locul ei și va merita cu drept cuvânt atributul de biserică dominantă și națională a statului român, numai atunci când – pe urma unei munci grele și conștiente a întregului cler, vom putea introduce în toate acțiunile și mișcările vieții publice din țara noastră și mai ales în cele culturale, sociale și umanitare, firul roșu al spiritului creștin și le vom putea imprima timbrul neîntrecutelor învățăături ale Aceluia, ai Cărui ucenici suntem sau ar trebui să fim”³³⁶.

În *Pastorala din 1922*, Miron Cristea spunea: „Suntem datori față de urmașii noștri –cei ce vor trăi mai fericiți ca noi, în cuprinsul patriei întregite - să le lăsăm moștenire o biserică vie, un cuget cu adevărat creștin și toate acele puteri sufletești și toate acele virtuți, pe cari numai credința și dorul de cele vecinice pot să le statornicească în sufletul omenesc”³³⁷.

³³² Ibidem, p.87.

³³³ Ibidem, pp.87-88.

³³⁴ Miron Cristea, *Cuvânt pastoral către preoți, preoții și mișcările culturale*, în Miron Cristea, culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 225-226.

³³⁵ Idem, pp. 225-226.

³³⁶ Ibidem, p. 226.

³³⁷ Miron Cristea, *Pastorală*, 1922, în Miron Cristea, culegerea de cuvântări *Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 230-231.

Miron Cristea evidențiază rolul Bisericii Ortodoxe Române în edificarea caracterului național și creștin al poporului român, de-a lungul veacurilor: *”Biserica ortodoxă română...a contribuit mai mult decât orice altă instituțiune –prin munca sa de veacuri- la formarea sufletului unitar al neamului românesc și pe jertfele sutelor de mii ale credincioșilor ei s-a întemeiat unirea noastră națională”*³³⁸, spune Miron Cristea, în *Cuvântarea sa la deschiderea Sf. Sinod*, în noiembrie 1922. Cu acest prilej, el propune ca măsuri urgente, *”sporirea seminariilor teologice, ca să putem crește numărul necesar de preoți”*³³⁹, *”reorganizarea lor (...), așezarea în clădiri proprii(...), înzestrarea Institutului Biblic, sporirea bursierilor în străinătate, organizarea Cancelariei Sf. Sinod și a cancelariilor dela episcopiile mai ales din vechiul regat, renovarea atâtor monumente istorice (...), zidirea de biserici încăpătoare și demne de religia a aproape totalității poporului român (...)”* și pornirea *”mișcării întru a aduna fondurile necesare pentru a zidi în capitala țării Biserica mântuirii neamului”*³⁴⁰.

În altă Cuvântare, rostită la *deschiderea Consistoriului superior bisericesc*, tot în 1922, Miron Cristea trage un semnal de avertizare la adresa *”cultelor străine”*, *„unele cu totul străine ori cel puțin mai îndepărtate de interesele neamului românesc și de aspirațiunile lui- nu numai nu au pierdut ceva din vechea lor tărie, în cadrele noii patrii române, ci din contră, guvernele române de până acum – ca să le arate toată bunăvoința și să le lege de noua lor patrie, le-au pus într-o situație excepțional de favorabilă”*³⁴¹, subliniind această situație în comparație cu starea bisericii dominante ortodoxe naționale române, care, apreciază Miron Cristea, a fost lăsată de guvern *„în trista situațiune din trecut, trăind din nădejdiile pe care nu și le-a pierdut”*³⁴².

Miron Cristea amintește de propagarea după război, a curentelor anti-creștine, numite *„curente deadreptul contrare bisericii”*, pe lângă care *„s’a pornit în toate colțurile țării o propagandă extraordinar de activă din partea mai multor secte afirmative religioase..; ținta unora este de a ataca credința ortodoxă, nu numai spre a ne slăbi biserica, ci prin aceasta voesc a slăbi*

³³⁸ Miron Cristea, *Cuvântare, la deschiderea Sfântului Sinod*, 12/25 Noemvrie 1922, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p. 272.

³³⁹ Idem, p. 274.

³⁴⁰ Ibidem, pp. 274-275.

³⁴¹ Miron Cristea, *Cuvântare, la deschiderea Consistoriului Superior Bisericesc*, 6 iunie 1922, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p. 241.

³⁴² Idem, p. 242.

însăși țara și neamul”³⁴³. În scopul de a combate astfel de tendințe, Miron Cristea propune „o propovăduire mai intensivă a credinței ortodoxe”³⁴⁴, distribuirea în popor de „broșuri cu cele 4 evanghelii și celelalte părți din Testamentul Nou, precum și părți educative din Testamentul Vechiu, cu explicațiuni atâta pentru înțelegerea textului³⁴⁵, cât și pentru combaterea învățăturilor greșite”; selecționarea și re-tipărirea de „cărțile și broșuri de cuprins religios și moral”³⁴⁶ iar „pentru combaterea sectelor, trebuie să se facă revizia broșurilor deja gata, prezentate”³⁴⁷.

Miron Cristea mai propune și înființarea unui „Institut Biblic” care să editeze „biblioteca religioasă la înălțimea zilelor de azi”³⁴⁸, la care, adaugă Mitropolitul Primat, „trebuie înființate și tipografii bisericești”, pentru a scuti din cheltuielile cu tipărirea broșurilor. De asemenea, Miron Cristea îndemna să fie sprijinite și „lățite în toate comunele”, „foile populare cu conținut religios”³⁴⁹.

În Cuvântarea de la Deschiderea Sfântului Sinod, în 12 iunie 1922³⁵⁰, Miron Cristea critică „lipsa unei organizări statornice a bisericii ortodoxe”, „insuficiența pregătirii și teoretice și practice a clerului nostru”, „lipsa zelului apostolesc”, apreciind că „regenerarea sufletească și morală a poporului român o cred imposibilă, fără a avea un asemenea cler conștiu pe toată linia”, „o cerință vitală pentru viitorul și progresul țării noastre”³⁵¹. El își dorește înființarea, la Universitatea Oxford, a „unui propriu cămin studențesc cu capelă pentru bursierii noștri, în frunte cu un binecunoscut preot ortodox, care să conducă viața sufletească a acestor tineri trimiși la școlile străine”³⁵². Dând ca exemplu (față de biserica ortodoxă din vechiul regat), „celelalte biserici din țară au cele mai puternice legături internaționale, pe urma cărora își cresc teologii în număr mare la cele mai vestite facultăți teologice din lume, ba ni se vestește chiar, că sectele religioase din America cresc zeci de tineri români, născuți acolo, în cele mai bune institute teologice ale lor”³⁵³. În acest context, Miron

³⁴³ Ibidem, pp. 241-242.

³⁴⁴ Ibidem, p. 243.

³⁴⁵ Ibidem, pp. 242-244.

³⁴⁶ Ibidem, p. 244.

³⁴⁷ Ibidem, pp. 243-244.

³⁴⁸ Ibidem, pp. 244-245.

³⁴⁹ Ibidem, p. 245.

³⁵⁰ Miron Cristea, *Cuvântare, la deschiderea Sfântului Sinod*, 12 iunie 1922, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 246-247.

³⁵¹ Idem, pp. 246-247.

³⁵² Ibidem, p. 248.

³⁵³ Ibidem, p. 248.

Cristea apreciază că *"ar fi o primejdie pentru noi dacă n-am fi în stare a ne crește și noi un număr mare de tineri teologi cu o vastă cultură teologică și înzestrați cu un puternic aparat științific care să ridice și să mențină nimbul bisericii noastre la aceeași înălțime pastorală și culturală"*³⁵⁴.

În altă Cuvântare, Miron Cristea deplângea tendințele de nepăsare ale românilor față de sfintele mănăstiri, focare ale culturii și identității de neam, ale spiritualității creștine ortodoxe, spunând: *"vai de poporul, ai cărui fii vor rupe firul cu viața trecutului, căci își va tăia creanga de sub picioarele proprii și se va prăbuși în abisul pieririi"*³⁵⁵, îndemnând maicile *"să îngrijească cu stăruință aceste ctitorii pe unde au umblat, au trăit și au muncit cei mai aleși fii ai neamului, și de cultul istoricelor morminte din ele"*, căci, spune Mitropolitul Primat al României reîntregite, *"ele vor fi pentru generațiile viitoare pilde și îndemnuri spre viața superioară, altruistă, de muncă și supremă jertfă pentru binele obștesc, căci n-avem noi Românii instituție, care mai cu efect, - decât biserica strămoșească, - și să creeze caractere tari și să predisună spre jertfire de sine pentru mântuirea deaproapelui, pentru țară și neam, cari numai pe aceste temelii vor trăi pururea"*³⁵⁶.

Tot cu privire la rolul Bisericii ortodoxe române în încheierea conștiinței de neam și de țară unitară, Miron Cristea spunea: *"biserica noastră drept credincioasă a fost încă din cele dintâi clipe ale plămădirii și formării neamului românesc, maica sa ocrotitoare... biserica a fost leagănul culturii noastre naționale și acel însemnat așezământ și Dumnezeuesc și românesc, care a format sufletul unitar al Românilor de pretutindenea"*³⁵⁷; *"dar biserica noastră, ca oricare altă biserică, ca oricare altă instituțiune moralizatoare și culturală, este și o biserică învățătoare"*³⁵⁸.

În Cuvântarea pentru inaugurarea *"Seminarului teologic pentru orfanii de război"*, din noiembrie 1922, Miron Cristea evidențiază faptul că *"înfăptuirea unirii noastre naționale în hotarele*

³⁵⁴ Ibidem, p. 248.

³⁵⁵ Miron Cristea, *Cuvântare ținută în Biserica dela Mănăstirea Vărateșcu*, duminica 7/20 august 1922, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., pp. 257-258.

³⁵⁶ Ibidem, p. 258.

³⁵⁷ Miron Cristea, *Cuvântare, la hirotonia Primului misionar intern Grigore Pișculescu (Gala Galaction)*, 8 septembrie 1922, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p. 260.

³⁵⁸ Idem, p. 262.

*României întregite este acel epocal eveniment din viața de până acum a poporului român care ne îndreptățește a simți în suflet cea mai vie și mai puternică bucurie din câte am simțit vreodată*³⁵⁹.

Față de *"curente internationale, străine sau chiar antinaționale și contrare credințelor noastre"*³⁶⁰, Miron Cristea îndemna: *"să nu ne lăsăm seduși de anumite devize și lozinci, cari la aparență sună frumos și propoveduite de unii, cari vreau să vorbească în numele patriei, deși nu-i leagă nimic de glia strămoșească, decât cel mult gândurile de a o exploata; să nu alunecăm nici pe o clipă de pe temeliile probate pe care ne-am clădit țara până acum, ci- inspirându-ne mereu din urmele trecutului propriu- să sorbim hrana sănătoasă pentru dezvoltarea normală și firească și pe viitor a sufletului românesc, și pentru creșterea tinerelor generații în acest înțeles"*³⁶¹. Miron Cristea laudă acest Seminar care *"este compus aproape exclusiv din preoți"*, avertizând ca preoțimea să se țină departe de frământările politice, căci *"în acest ținut adeseori se deslănțuiesc urâte patimi politice. Oricare ar fi crezul politic, căruia vă închinați, nu uitați că preotul e dator a fi acelaș părinte iubitor al tuturor păstoriților și, fără deosebire de colorit politic"*³⁶².

10. Unirea administrativă a Bisericilor Ortodoxe Române din provinciile românești dezrobite, cu România

Opera istorică amplă de înfăptuire a unității tuturor românilor a presupus nu doar un proces de *unificare politică* ci și unul de înfăptuire a unei *unificări instituțional- administrative*, inclusiv a instituțiilor religioase. Dacă privim Biserica Ortodoxă Română ca o instituție—simbol a identității de neam, culturale, spirituale a poporului român și nu doar ca o instituție administrativă, apare ca firească aspirația, odată cu realizarea Marii Uniri politice a tuturor românilor, de unificare și a Bisericilor Ortodoxe din provinciile românești dezrobite, cu Biserica

³⁵⁹ Miron Cristea, *Cuvântare, la inaugurarea seminarului teologic pentru orfanii de război, de la Câmpulung, 2/15 noemvrie 1922*, în Miron Cristea, *culegerea de cuvântări Trei ani de propovăduire pastorală*, op. cit., p. 265.

³⁶⁰ Idem, p. 265.

³⁶¹ Ibidem, p. 266.

³⁶² Ibidem, pp. 268-269.

Ortodoxă din România și crearea unei singure Biserici Ortodoxe Române. «*Unificarea, adică organizarea ei unitară, sub conducerea Sf. Sinod din București, prin contopirea tuturor organismelor sale* »³⁶³ devine un ideal urmărit și mai insistent de ierarhii români ortodocși, încă de la sfârșitul primului război mondial.

Până la înființarea Patriarhiei Române (în 1925), existau legături active între Bisericele Ortodoxe Române din diferitele regiuni ale României reîntregite. Astfel, în 1922, Miron Cristea ținea o legătură activă cu Arhiepiscopul Gurie Grosu, de la Arhiepiscopia Chișinăului și Hotinului. De la Cabinetul Arhiepiscopului, printr-o adresă din 16 septembrie 1922, Miron Cristea primește cuvinte de caldă apreciere pentru efortul său de a ajuta la înfăptuirea României Mari, Arhiepiscopul Gurie exprimându-și totodată și regretul pentru întârzierile din reforma seminariilor teologice, despre *"reorganizarea lor și aducerea la un tip unic"*, cât și pentru intromisiunea Ministerului de Instrucție în sistemul de învățământ bisericesc (*"a făcut la școala eparhială niște numiri fără consimțământul nostru. Are să fie un conflict regretabil"*), îi comunica Arhiepiscopul, lui Miron Cristea³⁶⁴. În altă adresă către Miron Cristea, din 9 octombrie 1922, Arhiepiscopul Gurie îi mulțumește acestuia pentru primirea și citirea cărții despre organizarea bisericii din Transilvania. Totodată, Arhiepiscopul Gurie îl înștiințează asupra înființării, la Chișinău, de către Ministrul de Justiție, a unei misiuni formate "din trei persoane –prim președinte al Curții de Apel –Erbiceanu, Director general de justiție Crăciunescu și Prim procuror Vasile Racovici, pentru a studia legile de care se conduce Biserica în Basarabia, pentru lămurirea situației ei juridice și între altele cine e persoană juridică"³⁶⁵.

Sub președinția Mitropolitului Primat Miron Cristea, încă din 1920, odată cu întrunirile periodice ale ierarhilor în Sfinte Sinoade la București³⁶⁶, se conturează tot mai pregnant un curent de gândire în rândul clerului ortodox din Bisericele Ortodoxe Române separate, de se

³⁶³ *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. II, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1957, p. 601, în Adrian Ignat, op. cit., p. 310.

³⁶⁴ Gurie Grosu, Arhiepiscopia Chișinăului și Hotinului, Cabinetul Arhiepiscopului, 16 sept. 1922, în Dr. Antonie Plămădeală, op. cit., pp. 40-41.

³⁶⁵ Gurie Grosu, Arhiepiscopia Chișinăului și Hotinului, Cabinetul Arhiepiscopului, 9 oct. 1922, în Dr. Antonie Plămădeală, op. cit., pp. 41-42.

³⁶⁶ În Adrian Ignat, op. cit., pp. 310-311.

înfăptui și unificarea efectivă și canonică a bisericilor românești, pe baza unor legi clare, inclusiv unele adoptate la nivel politic.

Ședința Congresului preoțesc din Transilvania, din 1919, a revelat o atitudine deschisă favorabilă pentru «*unificarea Eparhiilor ortodoxe române din România într-o singură Biserică Ortodoxă Română*»³⁶⁷. Tot în 1919, clerul ortodox român s-a adunat la București, într-o *Constituantă Bisericească* și a luat în discuție problema unificării și organizării Bisericii Ortodoxe din întreaga Românie reîntregită. După cum se arată în documentele vremii, «*întreaga preoțime dă expresie viei sale dorinți ca drept consecință înfăptuirii (unității) politice naționale a neamului nostru și în conformitate cu canonul 34 apostolic: singuraticile Biserici ortodoxe române din cuprinsul României reîntregite să fie împreunate într-o singură Biserică ortodoxă română autocefală, având ca organ central al unității sale spirituale pe Sfântul Sinod, compus din toți ierarhii*»³⁶⁸.

Este important să menționăm recunoașterea unificării sinodale proclamate la sfârșitul anului 1919, recunoscută în 1920 de Congresul Național Bisericesc al Românilor Ortodocși din Mitropolia Transilvaniei, Congresul arătând în rezoluția sa finală că: «*Mitropolia românilor ortodocși din Transilvania și din fosta Ungrie se unește pentru vecie cu Biserica Vechiului Regat, Serbiei și a Bucovinei....Până la crearea unei organizații bisericești unitare, Biserica din provincia noastră mitropolitană își susține în întregime actul său de organizare autonom, călăuzită de conștiința că principiile depuse în Statutul nostru organic trebuie să servească drept temelie la viitoarea organizare unitară a Bisericii Ortodoxe și din România reîntregită*»³⁶⁹.

³⁶⁷ În Adrian Ignat, op. cit., p. 311.

³⁶⁸ Cf. *Dezideratele Primului Congres al preoțimii din România reîntregită*, imprimate prin grija preotului prof. C. Nazarie, Președintele Congresului, București, 1920, în Adrian Ignat, op. cit., p. 311.

³⁶⁹ Cf. Arhiva Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Dosar nr. 151, fila 106, în Adrian Ignat, op. cit., p. 312.

În ședința din 25 februarie 1920, Congresul Național Bisericesc al Mitropoliei Ardealului a stabilit să se alipească Bisericii României și de a alcătui o singură Biserică Ortodoxă Română autocefală³⁷⁰.

Rolul de factor unificator al lui Miron Cristea, ca Mitropolit Primat și cunoscător al realităților și evoluției istorice a Bisericii din Transilvania, a fost unul hotărâtor în acest proces de unificare canonică, administrativ-bisericească. În repetate rânduri, Miron Cristea și-a exprimat deschis poziția favorabilă autonomiei Bisericii față de stat, pledând pentru un model de colaborare de tip « 1/3 clerici și 2/3 mireni »³⁷¹. În opinia lui: *»În năzuințele noastre spre autonomie, ușor se pot ivi suspiciuni din partea organelor statului, care, până acum, au avut, după părerea noastră, ingerințe și în astfel de treburi bisericesti, unde nu a fost nicio trebuință. Dar, rog pe toți membrii Constituantei, și, mai ales, ai clerului, ca fii ai bisericii dominante, a statului român, și deci, ca unii care sunt în drept a aștepta, și de la organele statului numai ajutorul cel mai dezinteresat, să căutăm din tot sufletul preciza, în modul cel mai norocos pentru ambele părți, raportul dintre biserică și statul român, încât nu numai suprema lex a suveranității statului român să fie pretutindeni respectată, ci să ne asigurăm pentru viitor un sprijin moral și material, mult mai efectiv și mai simțitor al statului față de biserica națională și oficială și să asigurăm pentru un viitor cât mai lung, cea mai armonioasă colaborare dintre biserici și stat. Celor ce vor să susțină starea de umilință a bisericii din Vechiul Regat -întrucât or mai fi de aceștia - le zicem cu Apostolul, ce s-a citit azi la slujbă, să se renunțe la gândul care pune jug peste grumazul ucenicului lui Hristos»*³⁷².

Procesul de consolidare al Bisericii Ortodoxe Române în Transilvania și nu numai, în vremea dezbaterilor privind modelul de organizare bisericească a continuat, prin înființarea unor

³⁷⁰ Cf. Dr. Valer Moldovan, *Biserica Ortodoxă Română și problema unificării*, Studio de drept bisericesc, Cluj, 1921, p. 4. Dr. Valerian Șesan, *Reflexiuni asupra unificării organizației Bisericii Ortodoxe în România întregită*, București, 1923, p. 17, citați în Adrian Ignat, op. cit., p. 313.

³⁷¹ Adrian Ignat, op. cit., p. 314.

³⁷² Cf. George Enache, *Amestecul puterii politice...*, în „Rost”, nr. 8, 2003, citat în Adrian Ignat, op. cit., pp. 314-135.

Eparhii noi, precum: episcopiile Oradei (1920), Clujului și Armatei (1921), Tomisului, Cetății Albe și Hotinului (1923)³⁷³.

Rolul lui Miron Cristea ca Mitropolit Primat apare din nou, ca unul unificator-simbolic în procesul multi-dimensional de unificare politică a statului român, acesta săvârșind ceremonia de încoronare a suveranilor României reîntregite, primii suverani ai României Mari, regele Ferdinand și Regina Maria. *Deși nu îl unge pe Rege cu Sfântul Mir, datorită confesiunii sale catolice*, Miron Cristea este cel care încuviințează încoronarea, rostind rugăciunea de încoronare ca Mitropolit Primat al României, este cel care îi dă Regelui binecuvântarea și tradiționala recunoaștere a Bisericii, prin rostirea cuvintelor «vrednic este»³⁷⁴.

Prin Constituția din 1923, art. 22, este consacrat statutul de « biserică națională » al Bisericii Ortodoxe și rolul său de partener a statului român: *»Biserica Ortodoxă Română fiind religia marii majorități a românilor, este Biserica dominantă în Statul român; iar cea greco-catolică are întâietate față de celelalte culte»*³⁷⁵. Totodată, prin art. 22 se reconfirmă autocefalia Bisericii Ortodoxe Române (« *Biserica Ortodoxă Română este și rămâne neatârnată de orice ierarhie străină, păstrându-și unitatea cu Biserica Ecumenică a Răsăritului în privința dogmelor* ») în timp ce chestiuni precum statutul de organizare al Bisericii și ridicarea ei la rangul de Patriarhie au rămas pentru o reglementare specială prin legi ulterioare speciale (acestea au fost votate de Corpurile legiuitoare ale României reîntregite, așa cum arată doctrina, în baza propunerilor provenite de la «Constituanta bisericească» și erau separate de legile privind cultele)³⁷⁶.

ANEXE II

³⁷³ Cf. Prea fericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Lucrarea Bisericii în viața poporului Român, Cuvânt rostit la decernarea titlului de Doctor Honoris Causa din Partea Universității „1 decembrie 1918”, Alba Iulia*, cf. site <http://www.crestin-ortodox.ro-diverse-69731> , citat în Adrian Ignat, op. cit., p. 315.

³⁷⁴ Cf. Nicolae Iorga, *În Ardealul anului încoronării*, Ed. Pavel Surul, București, 1923, p. 66, citat în Adrian Ignat, op. cit., pp. 315-316.

³⁷⁵ www.cdep.ro, Constituția României din 1923, publ. în M. Of. nr. 282, 29 martie 1923.

³⁷⁶ Cf. Adrian Ignat, op. cit., p. 316.

Participanți la Marea Adunare Națională de la Alba-Iulia, 1 decembrie 1918

Sursa: <http://hunedoaralibera.ro/la-multi-ani-romani-la-multi-ani-romania/>

xxxx

Rezoluțiunea Adunării Naționale de la Alba-Iulia din 18 Noiembrie/1 Decembrie 1918

- I. Adunarea Națională a tuturor Românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunată prin reprezentanți lor independenți la Alba-Iulia în ziua de 18 Noiembrie/1 Decembrie 1918, declară și unifică cu România și a tuturor teritoriilor locuite de dânsii cu România.
- Adunarea Națională proclamă în deosebi dreptul inalienabil al națiunii române la întreg Banatul cuprins între sârbi, Hareș, Tisa și Dunăre.
- II. Adunarea Națională rezervă tuturor sus îndobânditei autonomii prezervării pînă la încheierea Constituției altele decât pe baza votului univoc.
- III. În legătură cu aceasta, ca principii fundamentale la alcătuirea noului Stat Român, Adunarea Națională proclamă următoarele:
 1. Deplină libertate națională pentru toate popoarele autohtone. Tutoare popor și va institui, adunămînta și judeca în limba sa proprie prin intermediul său și pentru popor, va pune dreptul reprezentare în corpuri legislative și la guvernare. Trăind aproape cu națiunile învecinate cu libertatea.
 2. Egală îndreptățire și deplină libertate autonomă confesională pentru toate confesiunile din Stat.
 3. Săptămîna de sîrbîntă a unui secol democratic pe toate teretele vieții publice. Totul trebuie decise, egal, secret pe comună, în mod proporțional, pentru ambele sexe în vîrstă de 21 de ani la reprezentare în comuna, județe, ori parlament.
 4. Desăvîrșită libertate de presă, asociere și închinare, liberă propagandă a tuturor gîndurilor cunoscute.
 5. Reforma agrară radicală. Se va face conservarea tuturor proprietăților, în special a proprietăților mici. Pe baza acestei conservări, deplină și îndreptățită, în temeiul dreptului de a micșora dintr-o tîrbîntă lașitudine, se va da posibilitatea țărănului să-și creeze o proprietate arde, pînă la pînă și să poată alina și să poată munci el și în înțeles lui. Principiul conducător al acestei politici agrare e, pe de o parte, premorțirea nivelului social, pe de altă parte, potențarea producției.
 6. Muntenismul industrial se asigură neobișnuit și avantaj, care sunt legărate în cele mai avansate state industriale din apas.
- IV. Adunarea Națională de expresiune, dorinței sale ca Congresul de pace să înfrîngă și comunismul, națiunilor libere în care ca dreptul și libertatea să fie asigurată pentru toate națiunile mici și mari dreptății, dar în război să se elimineze războiul exemplar pentru regularea raporturilor internaționale.
- V. Românii, adunați în această Alună, salută pe frații lor din Bucovina, scăpați de sub jugul monarhiei Austro-Ungare, și unii cu țara mamă România.
- VI. Adunarea Națională salută cu iubire și entuziasm liberarea popoarelor subjugate pînă aci în monarhia Austro-Ungară, apăsătoare națiunile cehoslovacă, austro-germană, jugoslavă, polonă și sîrbă și belaruse ca încă saluă al său să se aducă la cunoștință tuturor națiunilor.
- VII. Adunarea Națională cu spursen se înclină înaintea memoriei acelor buni români, care în acest război și-au vărsat sîngere pentru înfrîngerea iahului nostru, murind pentru libertatea și apărarea națiunii române.
- VIII. Adunarea Națională de expresiune, mulțumiri și admiră pînă la toate tinerii puterilor aliate, care prin strălucitele lupte pînă la cîrmă, împotriva unui dușman pregăt de multe decenii pentru război, au salvat civilizațiunea din ghearele barbariei.
- IX. Pentru conducerea mai degrabă a afacerilor Națiunii Române din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, Adunarea Națională hotărăște institui un nou Regat al Națiunilor Române, care va avea toate îndreptățile și reprezentarea națiunii române, cîrmind și preluîndu-și toate națiunile lumii și să în toate dispozițiile pe care le afla necesare în interesul națiunii.

H. Laurentiu Oancea,
Notar al Adunării Naționale.

1/ Marian C. Pop
Vice Președinte al Adunării Naționale.

Textul Rezoluției Adunării Naționale de la Alba-Iulia, 1 decembrie 1918

Sursa: <https://i2.wp.com/www.ziarulunirea.ro/wp-content/uploads/2014/11/rezolutia.jpg>

XXXXX

Sursa: http://www.ziuanationala.ro/-template_image005.jpg

XXXXX

Sursa: <http://a1.ro/news/sa-traim-dragi-romani-98-de-ani-de-la-unirea-transilvaniei-banatului-crisanei-si-maramuresului-cu-romania-id615341.html>

XXXXX

Participanți la Marea Unire de la 1 decembrie 1918

Sursa: <http://a1.ro/news/sa-traim-dragi-romani-98-de-ani-de-la-unirea-transilvaniei-banatului-crisanei-si-maramuresului-cu-romania-id615341.html>

XXXXX

Sala Unirii, din Alba-Iulia

Sursa: <http://www.mediafax.ro/social/sala-unirii-din-alba-iulia-simbol-si-templu-al-romaniei-mari-daca-fiecare-roman-ar-trece-pe-aici-poate-am-intelega-mai-bine-notiunea-de-unitate-galerie-foto-16011347>

XXXX

Delegație a românilor din Transilvania, în care este și Miron Cristea, și care a dus Actul Unirii la București

Sursa: <http://www.buletindecarei.ro/2015/11/careienii-si-marea-unire-de-la-1918-participanti.html>

Sursa 2: <http://www.informatia-zilei.ro/sm/1-decembrie-1918-marea-unire-a-transilvaniei-cu-tara/>

XXXX

Piatră tombală din Catedrala Patriarhiei, București, Catedrală unde sunt înmormântați patriarhii României, inclusiv Miron Cristea.

Sursa: <http://jurnalromanesc.blogspot.ro/2009/11/turism-catedrala-patriarhala-din.html>

XXXX

Dr. Elie Miron Cristea.

Fotografie inedită a lui Miron Cristea

Sursa: <http://dragusanul.ro/centenarul-biruintei-iudelor-asupra-martirilor/>

xxx

Anul XL.	Arad, 4/17 Septembrie 1916.	Nr. 36.
REDACTIA și ADMINISTRATIA: Deák Ferenc-utca 35. — Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacției. Concurs, inserțiuni și taxe de abonament se trimit administrației tipografiei dieceane.	BISERICA ȘI ȘCOALA — FOLIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ. — APARE OATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECĂ.	ABONAMENTUL: Pe un an 10 coroane. Pe jum. an 5 coroane. — Pentru România și străinătate: Pe un an 14 franci. Pe jum. an 7 franci. — Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Pastorala din Caransebeș.

P. S. Sa Dr. Miron E. Cristea a adresat credinciosilor săi următoarea pastorală din prilejul izbucnirii războiului cu România:

»Acum — după 2 ani de crâncenă războire — ne puteam cu drept cuvânt și după atâtea jertfe, aștepta la încheierea de toți doritei păci, care să puie capăt războiului.

Dar în loc de asta — vedem, că războiul acesta mondial nu numai se încinge din nou, ci atrage în luptă și alte popoare, până acum neutrale. Așa în presara Sf. Mariei Mari a declarat război Monarhiei noastre Austro-Ungare spre marea noastră mahnire și durere și regatul vecin al României; și ne sosesc vești, că în unele locuri s'au și început luptele cu acest nou inamic.

În toate pastoralele noastre din anii ultimi și în multe circulare și ordine, privitoare la războiul acesta, v'am atras atențiunea asupra datorințelor militare și cetățenești, ce în asemenea zile grele trebuie să le dovedească orice cetățean: iar fiii poporului Român din patrie și îndeoșbi și cei de pe teritoriul eparhiei Caransebeșului au documentat pe toate fronturile o rară vitejie și o încredere neîntrecută de alte popoare. Mai ales Regimentul nostru de casă Nr. 43 de infanterie s'a distins pretutindenea astfel încât prin ținuta, vitejia și isprăvile sale a făcut cinste

și tronul, cari și până acum ne-au ocrotit. Deci, fiecare credincios al eparhiei să rămâie fidel Regelui, fidel steagului lui și credincios față de patria ungară, identificându-se cu toate interesele pământului, pe care s'a născut și care l'a hrănit pe el și pe strămoșii săi, și pe care trebuie să-l apere între alte împrejurări.

Sperez, că toți fiii noștri sufletești se vor purta până la sfârșit așa, încât nimenea să nu poată avea nici barem vr'o umbră de bănuială, că fie și numai unul și-a uitat de sine și-a dat mâna cu inimizii țării, ori cari ar fi aceia.

On, preoțime se aducă acestea în biserici la cunoștința tuturor în modul cel mai convingător și să stăruie și din partea ei cum va ști mai bine în același înțeles; iară preoții militari, să le comunice și ostașilor, sfătuindu-i a-și împlini cu sfințenie jurământul depus.

Cu acestea rog pe bunul Dumnezeu, care conduce destinele omenimei și ale popoarelor, ca să iee pe viitor sub scutul său pe împăratul și Regele nostru, se ducă la biruință armele lui să ocrotească țările și popoarele lui, să vă scutească și pe voi și vetrele voastre de toate relele și primejdiile, iară diu parte-mi vă împărtășesc Caransebeș, 16/29 August 1916.

Binecuvântarea noastră arhipăstorească;

Dr. MIRON E. CRISTEA,
Episcop.

Exemplar din publicația *Biserica și Școala*, din Arad, 4/16 septembrie 1916, conținând *Pastorala* Episcopului de Caransebeș, Miron Cristea

Sursa: <http://dragusanul.ro/centenarul-biruintei-iudelor-asupra-martirilor/>

XXXX

Delegația Unirii la București (1918), formată din episcopii Miron Cristea și Iuliu Hossu, Caius Brediceanu, Al. Vaida-Voievod și Vasile Goldiș

Sursa: <http://www.catacombeleortodoxiei.ro>

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Preț abonamentului: Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane pe 1/2 an 5 „ „ România și străinătate pe an 14 franci „ „ „ „ 14 „, 50 F.	Preț inserțiunilor: Pentru publicații oficiale, concursuri școlare etc., publicate de 2 ori, decât conțin până la 150 de cuvinte 0 cor., până la 300 de cuvinte 0 cor., de mai la sus 10 coroane	Correspondența se adresează redacției „FOAIA DIECESANĂ” lașă loc de primărire și inserțiune la ADMINISTRAȚIA Libăriei și Tipografiei din Caransebeș
---	--	---

PARTEA OFICIALĂ

Nr. 1758 E.

Onorată preoțime parohială!

S'a esperiat, că în mai multe parohii de ale noastre averile bisericesti nu se administrează în conformitate cu dispozițiile cuprinse în statutul organic, regulamentele și ordinațiunile din vigoare; apoi preminuțiile și socoțile bisericesti nu se compun și subștern la timp la Consistoriu spre aprobare, de unde urmează multe încurcături și pagube în averile comunelor noastre bisericesti.

Apoi s'a mai esperiat și aceea, că în cele mai multe cazuri nerînduile în administrarea averilor bisericesti se fac în parohiile unde preotul nu se interesează de administrarea averilor bisericesti, ci tolerează abuzurile.

Deci pentru delăturarea acestor rele, Sinodul nostru eparhial sub Nr. prot. 15 ex 1902 au adus următorul conclud:

„Preoții în calitate de membrii naturali ai comitetului și președinți ai Sinodului parohial sunt datori a veghea și a griji, ca afacerile episcopice în parohie să se conducă întru toate în conformitate cu statutul organic și regulamentele și ordinațiunile din vigoare, și ca averea parohiei să se administreze în mod conștiințios prin corporațiunile chieuate; apoi aceiași preoți sunt datori a griji, ca preliminarile și socoțile bisericesti de cult și fundationale să se compună la timpul prescrist, să se pertracteze în comitetul și sinodul parohial și apoi să se subștearnă la Consistoriu, având la cas de trebuință a veni în ajutorul episcopiei parohiale. În scopul eserțierii controlului se îndreptătesc și se îndatorează respectivii preoți, ca cel puțin de două ori în an să sconteze cassa bisericii și a cultului.

„Îndată ce preotul va observa nerînduile în administrarea averii bisericesti sau abateri dela dispozițiile cuprinse în statutul organic, regulamentele sau ordinațiunile din vigoare este datoriu a face toți pașii de lipsă la corporațiunile competente din parohie pentru delăturarea nerînduilelor sau abaterilor.

„La cas, că nu ar succeda a delătura reul, preotul este datoriu a face numai decât arătare la oficiul protopresbiteral, căci întrelăsând a face aceasta, dîndul devine responsabil stăt pentru neobservarea dispozițiunilor din vigoare, cât și pentru eventualele daune.”

Acest conclud Sinodal se comunică cu Onorata preoțime spre seire și strictă acomodare.

Caransebeș, din ședința Consistoriului ținută la 17 Septembrie 1902.

Filaret Musta m. p.
Arhimandrit, vicar al episcopului.

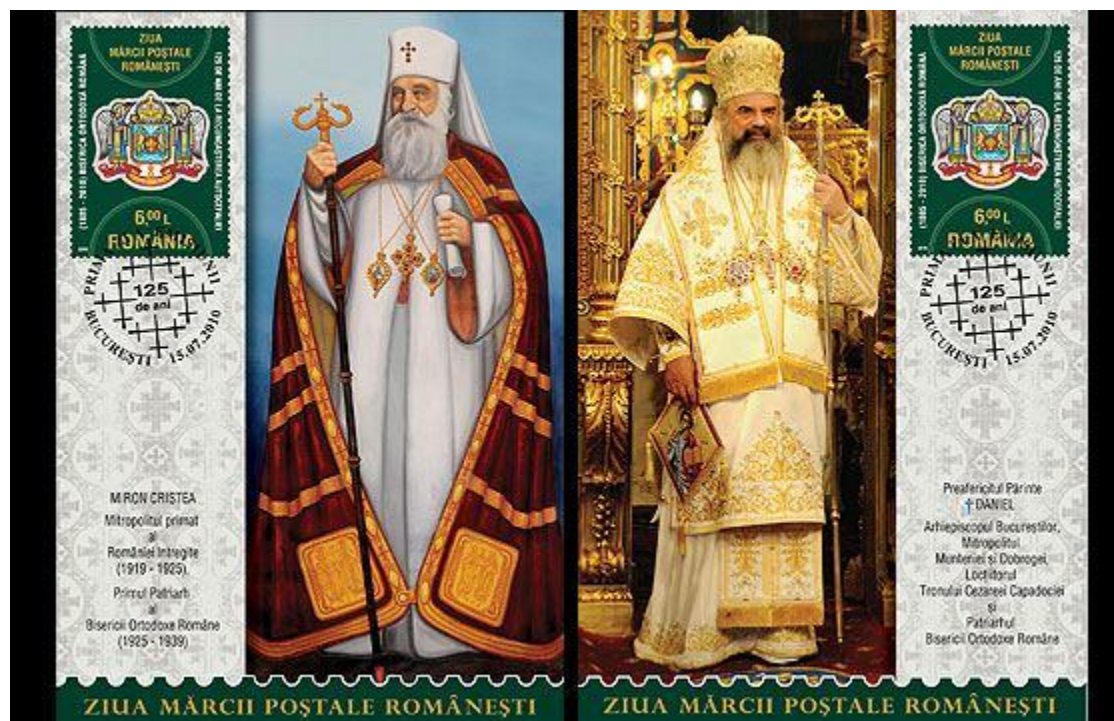
PARTEA NEOFICIALĂ

Câteva cuvinte despre icoane și picturi bisericesti

Crestinul adevărat simte o necesitate internă, ca să-și vadă casa înfrumusețată cu câte o icoană sfântă. Și este de laudat născuța crestiniilor noștri de a-și înfrumuseța casa cu icoane sfinte, tocmai așa precum o de laudat acela, carele dormie de cetero l-și procură câte o carte frumoasă și folositoare pentru a-și îmbogăți cunoștințele. Icoana este iarăși o carte, în care poate ceti și cel necușitoriu de carte, poate învăța istoria mântuirii și l-și poate câștiga întărirea credinței, căci zice s. Grigorie Teologul: „Pictura este pentru cei neînvețați oca-ocă e scrierea pentru cei învățați”. Dăra precum la procurarea cărților trebuie să fim cu băgare de samă, ca

Sursa: <http://www.episcopiacaransebesului.ro/arhiva-stire.php?readmore=833>

XXXXX

Coliță filatelică omagială dedicată Patriarhului Miron Cristea și Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, cu ocazia împlinirii a 125 de ani de la recunoașterea autocefaliei BOR

Sursa: <http://romfilatelia.ro/magazin/produs/colectii-anuale/ziua-marcii-poatale-romaneati-125-de-ani-de-la-recunoaterea-autocefaliei-bisericii-ortodoxe-romane>

XXXX

Miron Cristea, învestit ca Patriarh al României, în 1925.

Sursa: <http://ziarulumina.ro/contributie-romaneasca-la-convocarea-sfantului-si-marelui-sinod-113067.html>

11. Înființarea Patriarhiei Române, efect al Marii Uniri politice. Miron Cristea, primul Patriarh al României reîntregite

Unificarea politică impunea însă și un proces de re-organizare a Bisericilor Ortodoxe Române, care aveau statute și regimuri de organizare și mentalități diferite, în provinciile

istorice românești și care se diferențiau de Biserica Ortodoxă Română din Vechiul Regat (aflată sub influența modelului oferit de legea organică de la 1872)³⁷⁷.

Astfel, în cadrul Congresului preoțesc de la Sibiu, din 6-8 martie 1919, s-a propus înființarea unei Patriarhii a României, de către protopopul Gheorghe Ciuhandu de la Arad. În referatul prezentat cu acest prilej, acesta arată că *«pe lângă cele patru patriarhii apostolice ale Răsăritului, respectiv pe lângă patriarhiile bisericilor necalcedoniene, și popoarele slave au avut sau aveau la acel moment, patriarhie»* și că *«patriarhatul românesc putea fi înființat în baza canonului 34 apostolic»*³⁷⁸.

Propunerea sus-menționată, adoptată de Congres, a fost apoi înaintată și lui Miron Cristea, ca Mitropolit Primat, invocându-se caracterul realizabil al acestui proiect, deoarece *«unitatea spirituală ce a existat și până aici între bisericile ortodoxe române din regat și din provinciile lui noi (...) trebuie concretizată prin unificarea Bisericilor Ortodoxe Române particulare și sub raportul canonic; sub primația de la București, ca centru de unitate canonică a Bisericilor tuturor românilor ortodocși- fie păstrându-se și pe mai departe dignitatea primațială a mitropolitului de la București, fie creindu-se, conform tradițiilor și practicilor Orientului ortodox, dignitatea patriarhală, la care să fie ridicat scaunul mitropolitan-primațial de București»*³⁷⁹.

Miron Cristea a acceptat propunerea făcută de Congres și a trimis în august 1919, această concluzie, către Constituanta bisericească, astfel că la Sinaia, în 12-15 iunie 1919, a avut loc Constituanta bisericească, sub președinția Mitropolitului Pimen al Moldovei, la care au participat membrii Sf. Sinod, reprezentanții învățământului teologic, ai mănăstirilor și preoților³⁸⁰. Aici s-a luat hotărârea ca *«unificarea bisericească să se facă de sus în jos iar Biserica*

³⁷⁷ Cf. pr. asistent Nicolae Dură, *Forme și stări de manifestare a autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române de-a lungul veacurilor*, în vol. *Centenarul Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române 1885-1985*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987, p. 326. Citat în Adrian Ignat, op. cit., p.307.

³⁷⁸ Cf. Ioan N. Floca, *Canonicitatea Patriarhiei Române în Mitropolia Banatului*, anul XXXV, 1985, nr. 9-10, p. 571, citat în Lucian Dindirică, *Miron Cristea. Patriarh, regent și prim-ministru*, Opera Omnia, Ed. TipoMoldova, Iași, 2011, p. 171.

³⁷⁹ Lucian Dindirică, op. cit., pp. 170-171.

³⁸⁰ Lucian Dindirică, op. cit., p. 172.

să fie încoronată cu treapta de Patriarhie» iar « Arhiepiscopul de București să devină protosul tuturor ierarhilor cu demnitate de patriarh»³⁸¹.

Conform istoricilor, la data de 17/30 decembrie 1919, Sf. Sinod, într-o sesiune extraordinară, proclama « *unificarea Bisericii pe vecie* » iar alte propuneri pentru ridicarea scaunului de Mitropolit Primat al Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie au mai fost făcute și în cadrul Constituantei bisericești reunite între 16-24 decembrie 1921³⁸².

Miron Cristea s-a abținut să intervină în dezbaterile aprinse care îl priveau direct, anume în cele considerând ca Biserica să fie ridicată la rangul de Patriarhie și implicit, scaunul de Mitropolit Primat, ocupat de el, să fie ridicat la rangul de Patriarh³⁸³. Această idee a înființării Patriarhiei române, arată Miron Cristea în *Notele sale*, era expresia voinței mai multor personalități ale României reîntregite, oameni politici, clerici, ierarhi, intelectuali de elită, în special Nicolae Iorga arătând expres că Miron Cristea trebuie să devină Patriarh, el fiind Mitropolitul Primat al României³⁸⁴.

După cum mărturisește, Miron Cristea a încercat să le mai tempereze elanul, ca să nu se spună că « *dorește și forțează* »³⁸⁵, în opinia lui « *fiind destule greutatea de biruit și de nivelat* » și nepărându-i-se « *oportun a scoate în relief chestiunea Patriarhiei* »³⁸⁶.

La rândul lor, adepții proiectului de înființare a Patriarhiei au arătat că acesta este realizabil deoarece apare ca o expresie firească a « *desăvârșirii unității noastre statale de la 1 decembrie 1918* », la care se adaugă argumentul potrivit căruia, conform « *tradiției ortodoxe răsăritene, organizarea și administrația bisericească ar trebui să urmeze organizării politice a statului în care își desfășoară activitatea* »³⁸⁷. După Onisifor Ghibu³⁸⁸, un învățat ardelean,

³⁸¹ Idem, p. 172.

³⁸² Ibidem, p. 173.

³⁸³ Ibidem, pp. 174-175.

³⁸⁴ Elie Miron Cristea, *Note ascunse. Însemnări personale (1895-1937)*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1999, pp. 94-95.

³⁸⁵ Dr. Elie Miron Cristea, op. cit., p. 94.

³⁸⁶ Idem, pp. 94-95.

³⁸⁷ Lucian Dindirică, op. cit., p. 175.

³⁸⁸ Idem, p. 174.

«Patriarhul român trebuie să fie capul tuturor creștinilor din România, indiferent de confesiunea lor de până acum»³⁸⁹.

Tot în 1920, la București, se tipărește o broșură intitulată « Unificarea Bisericii. Organizare autonomă și canonică », autor protosinghel Agafton Otmenedec, care își exprimă expres dorința ca *“să fie și la noi așa cum rușii și sârbii au din nou Patriarhat (...) este o chestiune de demnitate națională și se impune să avem și noi Patriarhat”³⁹⁰.*

În cadrul ședinței Constituantei bisericești din 21 noiembrie 1920, s-a remarcat propunerea Arhiepiscopiei Basarabiei ca *«Biserica ortodoxă română (...) să aibă în frunte un Patriarh al acestei Biserici reîntregite»* iar în februarie 1921, în cadrul Congresului bisericesc din Basarabia, s-a impus hotărârea de susținere printr-un Proiect de lege privind unificarea bisericească, *«a ideii înființării Patriarhiei ortodoxe române »³⁹¹*, mai ales în contextul în care existau destule indicii că Patriarhia Ecumenică a Constantinopolului era pregătită să recunoască hotărârea Sf. Sinod de înființare a Bisericii Ortodoxe Române³⁹².

Trebuie să remarcăm de asemenea, prestigiul de care se bucurau statul român și Biserica Ortodoxă Română pe plan extern, avându-se în vedere aici intervenția guvernului român pe lângă cel turc, în timpul tratatelor dintre Turcia și Grecia de la Lausanne în 1923, prin care România solicita ca Eparhia Ecumenică să funcționeze în continuare la Constantinopol. Din partea Turciei a venit o acceptare clară a acestei solicitări, deoarece era direct interesată să desfășoare o relație bilaterală bună cu România, deci inclusiv avea în vedere pentru acest lucru, să facă un compromis referitor la problema Patriarhatului³⁹³.

În acest context, Patriarhul Meletios al IV-lea a mulțumit Mitropolitului-Primat Miron Cristea pentru contribuția avută la menținerea Eparhiei Ecumenice la Constantinopol, la care se adaugă și o altă contribuție a lui Miron Cristea la diplomația bisericească și la întărirea

³⁸⁹ Cf. Onisifor Ghibu, *Necesitatea revizuirii radicale a situației confesiunilor din România*, Tipografia Națională, Cluj, 1923, p. 36, citat în Adrian Ignat, op. cit., p. 325.

³⁹⁰ Lucian Dindirică, op. cit., pp. 173-174.

³⁹¹ Idem, p. 176.

³⁹² Ibidem, p. 177.

³⁹³ Lucian Dindirică, op. cit., pp. 178-179.

legăturilor cu Bisericele ortodoxe din țările surori, precum sfințirea bisericii românești de la Sofia, marcându-se astfel, după părerea istoricilor, «o reintegrare a Bisericii ortodoxe a Bulgariei în familia ortodoxismului»³⁹⁴.

Datorită prestigiului de care se bucura la acea vreme, pe plan internațional, Biserica Ortodoxă Română, s-a decis și s-a realizat proiectul de înființare a Patriarhiei Române³⁹⁵.

Din 1920 până în 1925, *chestiunea înființării Patriarhiei Române* a fost amplu dezbătută în rândul politicianilor și al clericilor din România reîntregită, luându-se în calcul și atitudinea favorabilă pe plan european și internațional față de unificarea politică a românilor și crearea statului național unitar român liber și reîntregit în granițele sale firești, cât și prestigiul politic de care se bucura țara noastră pe plan extern.

În viziunea Ministrului Cultelor, Al. Lapedatu, crearea Patriarhiei Române devenea o necesitate istorică și un proiect realizabil³⁹⁶, fiind impus de «*situația actuală, de superioritatea numerică și morală a Bisericii Ortodoxe Române față de celelalte Biserici ortodoxe*»³⁹⁷. Conform opiniei sale, «*am rămas azi cel mai mare stat ortodox, cu o populație drept credincioasă mai numeroasă decât oricare altul...În sfârșit, prestigiul politic de care se bucură statul român în rândul celorlalte state ortodoxe reclamă cu necesitate ca Biserica sa națională să nu rămână, în relație cu bisericile acestora și acțiunile comune cu ele, în situație de inferioritate numai prin faptul că, în ordinea sa ierarhică, nu are încă un patriarhat național, ca și acelea*»³⁹⁸. Biserica Ortodoxă Română și-a împletit interesul major al unificării sale (de la un nivel administrativ-instituțional mergând până la nivelul spiritual și religios dar și cu o dimensiune politică, de unificare și de constituire a unei identități naționale și religioase clar asumate de poporul român) cu procesul unificării politice de la 1918, ca și în toate celelalte momente istorice de la formarea poporului român.

³⁹⁴ Idem, p. 179.

³⁹⁵ Cf. Ioan Scurtu, coord., secretar Petre Otu, *Istoria Românilor*, vol. VIII, *România întregită (1918- 1940)*, Ed. Enciclopedică, București, 2003, p.210, citat în Lucian Dindirică, op. cit., p. 179.

³⁹⁶ Lucian Dindirică, op. cit., pp. 180-181.

³⁹⁷ Cf. Adrian Ignat, op. cit., p. 313.

³⁹⁸ Cf. Tit Simedrea, citat în Adrian Ignat, op. cit., p. 313.

După cum recunoaște doctrina, *multe personalități ale vremii au pledat deschis și insistent pentru înființarea Patriarhiei Române*, printre acestea numărându-se și Ministrul Cultelor, Al. Lapedatu (care a evidențiat prestigiul României pe plan extern după înfăptuirea Marii Unirii, între statele-surori ortodoxe dar și prestigiul Bisericii Ortodoxe)³⁹⁹ sau istoricul Nicolae Iorga (care a pledat pentru dreptul istoric al Bisericii de fi ridicată la rangul de Patriarhie)⁴⁰⁰. Într-un articol din ziarul *Universul*, în 7 decembrie 1924 (având ca titlu «*Necesitatea înființării patriarhatului*»), istoricul Nicolae Iorga exprima clar o poziție favorabilă înființării unei Patriarhii a României, așa cum se întâmplase și în țările vecine, Rusia, Bulgaria, Serbia, unde existau Patriarhii, arătând că «*suntem singurul popor ortodox cu un simplu mitropolit primat în fruntea bisericii autonome (...) de la noi au fost stăpânite timp de două secole, toate patriarhiile răsăritene*»⁴⁰¹.

Totodată, Nicolae Iorga considera că, în vederea întrunirii Sf. Sinod de la Ierusalim, din 1925, “*nu putem fi reprezentați printr-un șef inferior celor al națiunilor celorlalte din ortodoxie*” și sugera ca, pe lângă Mitropoliții Ungro-Vlahiei, Moldovei și Ardealului, să se înființeze și unul al Basarabiei”⁴⁰². Nicolae Iorga pleda pentru adoptarea titlului patriarhal de către Biserica Ortodoxă Română, în linia apostolică a creștinismului românesc, deoarece “*Patriarhatul nu înseamnă decât prestigiul suprem într-o biserică națională cu trecut istoric*” și, mai arăta cunoscutul istoric, “*cine e mitropolit primat în Capitala României întregite, acela e de drept patriarh al Bisericii românești autonome, membru cu titlu egal al comunității ortodoxe. Iar societatea românească e datoare a înconjura cu tot prestigiul necesar chiar în lipsă de mijloace ale statului, noua Patriarhie românească*”⁴⁰³.

³⁹⁹ Cf. Alexandru I. Lapedatu, *Înființarea Patriarhatului în Biserica Ortodoxă Română*, apud Arhim. Tit Simedrea, ed. Patriarhia Românească, *Acte și documente*, ediție completă, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1926, p.12, citat în Adrian Ignat, op. cit., p. 317.

⁴⁰⁰ Cf. Nicolae Iorga, *Necesitatea înființării patriarhatului*, în ziarul *Universul*, București, 7 dec. 1924, republicat în Arhim. Tit Simedrea, ed. Patriarhia Românească, *Acte și documente*, ediție completă, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1926, p. 7, citat în Adrian Ignat, op. cit., p. 317.

⁴⁰¹ Lucian Dindirică, op. cit., p.181.

⁴⁰² Idem, pp. 181-182.

⁴⁰³ Ibidem, pp. 181-182.

Trebuie remarcat de asemenea, și memoriul Consiliului Profesorat al Facultății de Teologie din Cernăuți și memoriul semnat de Dionisie Episcop Vicar al Eparhiei Chișinăului și Hotinului, adresate Sfântului Sinod și Președintelui acestuia, cu cererea de înființare a Patriarhiei, din decembrie 1924⁴⁰⁴. La acestea se adaugă, ca repere importante în etapele de creare a Patriarhiei Române, și convocarea din 1924 a Sfântului Sinod, având pe agenda dezbaterilor, înființarea Patriarhiei române⁴⁰⁵. În 4 februarie 1925, Sfântul Sinod a luat act de poziția Mitropolitului Pimen al Moldovei, care a cerut Sinodului să aprobe înființarea Patriarhiei Române, indicând pe Mitropolitul Primat ca viitor patriarh și având reședința în București⁴⁰⁶.

Exprimând poziția oficială a statului român, Ministrul Cultelor Al. Lapedatu a declarat în Sf. Sinod că statul român este favorabil acestui deziderat, recunoscând că, datorită contextului extern deosebit de favorabil ideii de unitate națională a românilor, se putea înfăptui și etapa unificării religioase-administrative și canonice a Bisericii Ortodoxe Române, culminând cu înființarea Patriarhiei României reîntregite. După cum considera AL. Lapedatu, ca Ministru al Cultelor, față de chestiunea dezbătută în Sf. Sinod: *«... întrucât sub niciun raport istoric și nici sub raport canonic nu se poate invoca vreun impediment serios împotriva unei asemenea înălțări a capului Bisericii noastre naționale.... aceasta în puterea autocefaliei sale și statul, în virtutea suveranității sale, sunt de acord a aprecia că ridicarea Arhiepiscopului și Mitropolitului Ungro-Vlahiei, în calitatea sa de Primat al României, la rangul de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, e o necesitate a noii organizații bisericești, reclamată de situația Bisericii noastre înăuntrul Statului român și situația acestui între celelalte state ortodoxe... »*⁴⁰⁷.

La începutul anului 1925, Sf. Sinod a reluat dezbaterile asupra chestiunii înființării Patriarhiei Române, adoptând hotărârea finală în data de 4 februarie 1925, comunicându-o

⁴⁰⁴ Cf. Preot prof. dr. Alexandru Moraru, *Autocefalie și Patriarhat în Biserica Ortodoxă Română*, în *Biserica în Misiune, Patriarhia Română la ceas aniversar*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005, p. 679, citat în Adrian Ignat, op. cit., p. 317. La fel, a se vedea Lucian Dindirică, op. cit., pp.183-184. A se vedea și articolul „85 de ani de la ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rang de Patriarhie”, <http://ziarullumina.ro>

⁴⁰⁵ Adrian Ignat, op. cit., pp.317-318.

⁴⁰⁶ Lucian Dindirică, op. cit., pp. 185-186.

⁴⁰⁷ Adrian Ignat, op. cit., p. 318.

apoi Ministerului Cultelor, însoțită de solicitarea ca să se dispună «întocmirea unui proiect de lege care să fie adusă în corpurile legiuitoare, astfel și Statul, în puterea suveranității sale, să dea o formă legală acestei hotărâri»⁴⁰⁸. În ședință s-a adoptat, după cum arată istoricii, propunerea ca «Mitropolia Ungro-Vlahiei, cu scaunul mitropolitan la București să fie ridicată la rangul de Patriarhie»⁴⁰⁹. Tot în cursul ședinței, Arhiepiscopul de Chișinău, Gurie Grosu a arătat că este necesar «ca noi să avem în capul nostru pe Patriarhul Românilor ortodocsi din țara reîntregită», salutând «pe noul nostru Patriarh D.D. Miron, să trăiască fericiți și întru mulți ani!»⁴¹⁰.

În Cuvântul luat de Al. Lapedatu, exprimând poziția statului român, se arată că «Biserica, în puterea autocefaliei sale și statul, în virtutea suveranității sale, sunt de acord cu ridicarea Arhiepiscopului și Mitropolitului Ungro-Vlahiei, în calitatea sa de Primat al României, la rangul de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române», aceasta fiind «o necesitate a noii organizații bisericești, reclamată de situația bisericii noastre în lăuntrul statului român și de situația acestuia între celelalte state ortodoxe»⁴¹¹.

În Actul final de înființare al Patriarhatului românesc, căruia i-a dat citire în cadrul acestei ședințe a Sf. Sinod, ca și referent, Episcopul Vartolomeu al Râmnicului-Noul Severin⁴¹², se preciza: «Cu vrerea lui Dumnezeu și prin propriile lui puteri, poporul român a ajuns să-și arate, în hotarele străbune întregite, și în libertățile lui, maturitatea desăvârșită și puternicia națională la care s-a ridicat (...). Poporul român își înființează de azi înainte, prin propria lui suveranitate, politică și bisericească, Patriarhatul pentru Biserica Ortodoxă Română, recunoscându-i Mitropolitului de București al Țării, titlul de Patriarh al României, în locul titlului de până aici de Primat al României. De astăzi înainte, în virtutea acestui act de superioară înzestrare bisericească, Mitropolitul

⁴⁰⁸ Cf. adresa nr. 63 din 7 februarie 1925, Arhiva Sf. Sinod, Dosar cu nr. 200, f. 25. citat în Adrian Ignat, op. cit., p. 320.

⁴⁰⁹ Lucian Dindirică, op. cit., p.186.

⁴¹⁰ Idem, p. 188.

⁴¹¹ Lucian Dindirică, op. cit., pp. 189-190.

⁴¹² Arhiva Sf. Sinod, dosar 168-1923-195, f. 331-332. S.A.N.I.C., fond Miron Cristea, dosar 5, f. 50, dosar 7, fila 1. Cf. Lucian Dindirică, op. cit., pp. 190-192.

*Capitalei Române va purta cu titlu protocolar și canonic numirea de Arhiepiscop al Bucureștilor și Mitropolit al Ungro-Vlahiei, Patriarh al României”*⁴¹³.

În cadrul Parlamentului României, în Corpurile legiuitoare, parlamentarii au exprimat poziții favorabile Bisericii, ajungându-se în 1925 cu ocazia înființării Patriarhiei României, la concluzia că există o deplină înțelegere și armonie de poziții între clerici și politicieni privind această chestiune⁴¹⁴.

În cadrul discursului ținut cu acest prilej în Cameră, Miron Cristea a apreciat că este un moment de înfăptuire solemnă unificarea Bisericilor, nu atât un moment de realizare personală (*“cinstea mare la care mă faceți părtaș prin unanimitatea și însuflețitul domniilor vestre vot de astăzi, nu este numai cinstea mea personală ci este cinstea Bisericii întregi – ca și colectivitate- precum și cinstea fiecărui credincios al Bisericii, este și cinstea fiecăruia din domniile voastre, care reprezentați Națiunea în Parlamentul Țării”*)⁴¹⁵.

Legea înființării Patriarhiei Române a fost votată în Senat, în 12 februarie 1925 și în Cameră, în 17 februarie și a fost promulgată de rege în 23 februarie, fiind publicată în Monitorul Oficial.

De asemenea, este publicat în Monitorul Oficial, Decretul regal nr. 44 de *«ridicare a scaunului Arhiepiscopal și Mitropolitan al Ungro-Vlahiei, ca Primat al României, la rangul de scaun Patriarhal»*⁴¹⁶.

Conform art. 1 din lege, așa cum arată istoricii, *«Scaunul Arhiepiscopal și Mitropolitan al Ungro-Vlahiei se ridică, ca Primat al României, la rangul de scaunul Patriarhal»*.

Conform art. 2, Înalț Prea-Sfințitul D. D. Dr. Miron Cristea, în calitate de Arhiepiscop și Mitropolit al Ungro-Vlahiei, devenea Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Potrivit art. 3 din lege, el se bucura de toate drepturile recunoscute de Sfintele Canoane și legile Țării, care urmau să fie detaliate printr-un regulament special, emis de Sfântul Sinod.

⁴¹³ Lucian Dindirică, op. cit., pp. 191-192.

⁴¹⁴ Adrin Ignat, op. cit., pp. 320-321.

⁴¹⁵ Lucian Dindirică, op. cit., pp. 206-207.

⁴¹⁶ Lucian Dindirică, op. cit., pp. 207-208.

Alegerea Patriarhului României, conform prevederilor art. 4 din lege, era în sarcina «*unui colegiu electoral compus din membrii Adunării, care, după legea de organizare a acestei Biserici, va alege pe Arhiepiscopul și Mitropolitul Ungro-Vlahiei și din membrii de religie ortodoxă ale Corpurilor legiuitoare*»⁴¹⁷.

Regele avea, potrivit acestui act normativ special, sarcina de a confirma alegerea, la propunerea Sf. Sinod și a guvernului⁴¹⁸.

În demnitatea de Patriarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, conform legii sus-menționate, art. 5, nu puteau fi aleși decât «*mitropoliții și episcopii în funcțiune ai acestei Biserici*».

Prin acest act normativ special, a fost înființată canonic și legal Patriarhia Română însă Biserica Ortodoxă Română a continuat să se conformeze modelelor de organizare bisericească de dinaintea anului 1918⁴¹⁹. Astfel, față de Biserica Ortodoxă din Vechiul Regat, care nu avea autonomie și era sub controlul permanent al statului, față de Biserica din Bucovina și Basarabia, unde drepturile bisericești erau slabe sau inexistente, în Ardeal Biserica Ortodoxă Română beneficia de o reală autonomie și, prin Miron Cristea, a influențat major schimbarea modelului de organizare a Bisericii Ortodoxe Române⁴²⁰.

Trebuie aici evidențiat și rolul *Constituantei bisericești înființate în 1920*, și care avea pe agenda de lucru găsirea unui numitor comun între diferențele de organizare și chiar teologice dintre Biserica Ortodoxă Română din Transilvania și cea din Vechiul Regat⁴²¹.

Patriarhia fost recunoscută din punct de vedere legal.

⁴¹⁷ Adrian Ignat, op. cit., p.321.

⁴¹⁸ Adrian Ignat, op. cit., p. 321.

⁴¹⁹ Idem, p. 322.

⁴²⁰ Adrian Ignat, op. cit., p.322.

⁴²¹ Adrian Ignat, op. cit., pp. 322-323.

Ca Prim Patriarh al României reîntregite, Miron Cristea a trimis o scrisoare irenică⁴²², în 12 martie 1925, tuturor bisericilor ortodoxe surori, spre a le aduce la cunoștință ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie⁴²³.

Patriarhul Vasile al II-lea a recunoscut primul, în numele Patriarhiei Ecumenice, noul statut al Bisericii Ortodoxe Române, prin emiterea *Tomos-ului de recunoaștere al Patriarhiei Constantinopolului pentru Patriarhul României*⁴²⁴, din 30 iulie 1925⁴²⁵. Tomos-ul a fost înmânat Patriarhului Miron Cristea, în data de 27 septembrie 1925, de o delegație de înalți ierarhi condusă de Mitropolitul Ioachim al Calcedonului și de Mitropolitul Ghermanos al Sardenului⁴²⁶.

Înscăunarea lui Miron Cristea ca Primul Patriarh al României reîntregite și ceremonia de învestitură au avut loc în ziua de 1 noiembrie 1925⁴²⁷; după săvârșirea Sf. Liturghii în Catedrala Patriarhală, toate delegațiile din țară și trimișii străini s-au îndreptat către Palatul regal, unde, în Sala Tronului, în prezența reprezentanților bisericilor ortodoxe surori, numeroși politicieni, înalți funcționari ai statului român, membrii Sf. Sinod, s-a dat citire decretului regal de învestitură, de către Ministrul Cultelor, Alexandru Lapedatu⁴²⁸.

Sute de mii de bucureșteni s-au strâns atunci pe străzile ce duceau către Mitropolie și Palatul regal, spre a își manifesta entuziasmul la alegerea Primului Patriarh al României. În *Note ascunse, Însemnări personale*, Miron Cristea, cu emoție, spune că «a fost o zi de neuitat»⁴²⁹. Multe personalități ale intelectualității românești au privit pozitiv acest

⁴²² Lucian Dindirică, op. cit., p. 209.

⁴²³ Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe...*, Ed. 1980, vol. 3, pp. 390-391, citat în Adrian Ignat, op. cit., p.323.

⁴²⁴ A se vedea Elie Miron Cristea, *Note ascunse*, op. cit., p. 98.

⁴²⁵ Cf. *Tomosul Patriarhiei Constantinopolului pentru Patriarhul României*, în *Biserica Ortodoxă Română*, an XLIII (1925), nr.5, pp. 235-267. Adrian Ignat, op. cit., p. 323.

⁴²⁶ Adrian Ignat, op. cit., p. 323.

⁴²⁷ A se vedea cap. 11, *Intelectuali români din Arcul intracarpatic în viața publică bănățeană și arădeană*, în antologia lui Ioan Lăcătușu, Vasile Stancu, *Contribuții documentare privind istoria românilor transilvăneni*, Ed. Eurocarpatica, Sfântu Gheorghe, 2016, p. 185.

⁴²⁸ Elie Miron Cristea, *Note ascunse, Însemnări personale 1895-1937*, op. cit., pp. 99-100.

⁴²⁹ Idem, pp. 99-100.

eveniment, considerându-l «o afirmare a ortodoxismului, un început de viață nouă» (Octavian Goga)⁴³⁰.

Bisericii Ortodoxe Române, ridicate acum la rangul de Patriarhie, i s-a consolidat implicit și prestigiul în relațiile cu bisericile din țările surori⁴³¹.

Cele două evenimente istorice, *recunoașterea și ridicarea la rangul de Patriarhie a Bisericii Ortodoxe Române și înscăunarea lui Miron Cristea ca primul Patriarh al României reintregite* au fost etape esențiale în realizarea pe deplin a unității neamului românesc, care nu se poate rezuma doar la unirea politică a teritoriilor provinciilor istorice dezrobite cu țara-mamă ci au trebuit duse la îndeplinire și pe alte planuri (religios-simbolic, administrativ-instituțional). Ca Patriarh al României, Miron Cristea a condus Biserica Ortodoxă Română într-o perioadă în care statul român unitar a trebuit să treacă printr-o serie reforme economice, politice, sociale ample.⁴³²

12. În loc de concluzii

După cum am arătat în lucrare, contribuția lui Miron Cristea atât la pregătirea Marii Uniri a Transilvaniei cu România și la făurirea statului român unitar, suveran și indivizibil, cât și după 1 decembrie 1918, în ceea ce privește procesul de pregătire a unificării administrative și canonice a bisericilor ortodoxe române din provinciile dezrobite cu Biserica Ortodoxă Română din vechiul regat și crearea unei singure Biserici Ortodoxe Române, recunoscută în Constituția din 1923 ca biserică dominantă și națională, a fost una deosebit de importantă.

Lucrarea noastră nu și-a propus să abordeze pe larg întreaga activitate misionar-pastorală, spiritual-religioasă, diplomatico-politică și cărturărească desfășurată de-a lungul vieții sale, de Miron Cristea.

⁴³⁰ Adrin Ignat, op. cit., p.324.

⁴³¹ Adrian Ignat, op. cit., p. 325.

⁴³² Cf. Constantin Stan, *Patriarhul Miron Cristea: o viață- un destin*, Ed. Paideia, București, 2009, p. 271, citat în Adrian Ignat, op. cit., p.326.

Obiectul modestei noastre lucrări îl constituie doar evidențierea unor aspecte semnificative, din punctul nostru de vedere, ale vieții și rolului lui Miron Cristea legate de pregătirea, înfăptuirea Marii Uniri de la 1918 și ulterior, de unificarea bisericească și crearea Patriarhiei române.

Capitolul întâi din lucrare l-am dedicat unei scurte expuneri privind contextul epocii, în care s-a invocat pentru prima dată principiul politic al naționalităților, devenit apoi un veritabil drept pentru eliberare națională de sub jugul imperialismului, recunoscut națiunilor.

Am evidențiat, în capitolele următoare, aspecte privind rolul jucat de Miron Cristea ca Episcop al Caransebeșului în pregătirea Unirii Transilvaniei cu România, referindu-ne inclusiv la reacții internaționale privind Actul Marii Uniri, reflectate în documentele vremii. În alte capitole am abordat contribuția politică și viziunea lui Miron Cristea la consolidarea conștiinței de neam, a identității naționale, ca promotor al curentului românismului și ortodoxismului, derivate din curentul naționalist (favorabil ridicării și eliberării națiunilor din asuprirea imperială, cât și formării statelor-națiune).

De asemenea, am inclus și scurte capitole despre influența educației și tradițiilor, inclusiv ortodoxe, asupra culturii românești, așa cum promovată-o Miron Cristea dar și privind aspecte referitoare la alegerea și învestitura sa în demnitatea de Mitropolit Primat al României reîntregite și apoi, în cea de Patriarh al României.

Lucrarea a mai abordat și unele luări de poziție ale lui Miron Cristea privind rolul preoțimii române în înfăptuirea și consolidarea conștiinței de neam și de țară și a statului român unitar; am inclus și un capitol care îi conturează un profil de apărător al drepturilor românilor din provinciile românești dezrobite și un rol activ în edificarea unificării bisericești, care a urmat procesului politic de Unire. De asemenea, am considerat interesant să ne referim succint, la o viziune diplomatico-bisericească specifică lui Miron Cristea privind înfăptuirea unei axe a creștinătății răsăritene.

Desigur, nu am intenționat să elaborăm o lucrare amplă despre Miron Cristea, acest lucru fiind deja înfăptuit, cu succes, de mulți autori care au închinat timp și trudă studierii

personalității complexe lui Miron Cristea. Scopul demersului nostru a fost doar acela de a evidenția contribuția lui Miron Cristea la pregătirea, înfăptuirea efectivă a Marii Uniri și apoi, din înălțimea demnităților sale de Mitropolit Primat al României și de Patriarh, la opera complexă de realizare a unificării Bisericii Ortodoxe Române din provinciile eliberate de sub jugul austro-ungar și de construire a unei Biserici Ortodoxe Române unitare și naționale.

ANEXE III

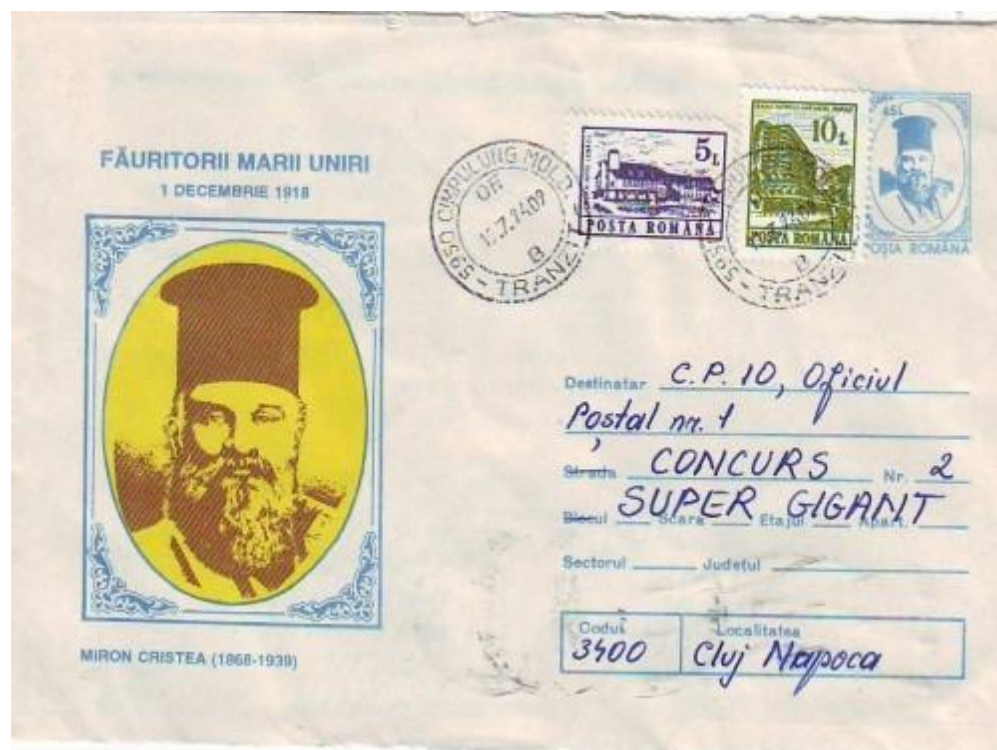

Începutul Conferinței de Pace de la Paris, la data de 18 ianuarie 1919.

Sursa: http://www.dacoromania-alba.ro/nr40/svabii_paris.jpg

http://lectia-de-istorie.blogspot.ro/2015_01_01_archive.html

XXXXX

Plic poștal cu imprimat special pe verso, dedicat lui Miron Cristea, ca personalitate a Marii Uniri, din seria de plicuri poștale cu tematica «Făuritorii Marii Uniri, 1 decembrie 1918 ».

Sursa- arhivă personală

Xxxx

Pictură a Patriarhului Miron Cristea

Sursa: <http://ziarullumina.ro/versuri-populare-culese-de-patriarhul-miron-cristea-106223.html>

Xxxx

Altă pictură cu Patriarhul Miron Cristea

Sursa: <http://ziarullumina.ro/tezaurul-folcloric-cules-de-patriarhul-miron-98945.html>

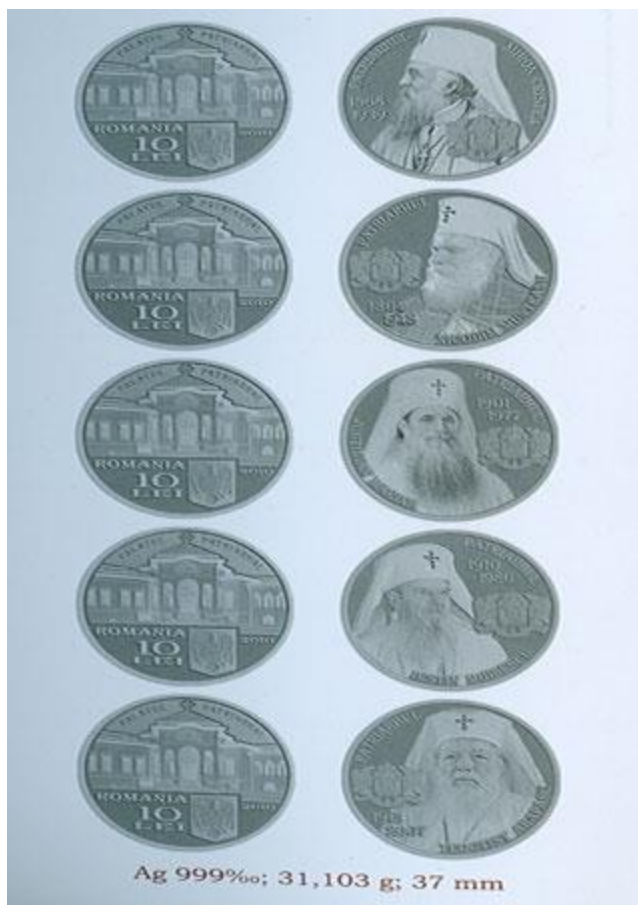
Xxxx

Fotografie de arhivă a lui Miron Cristea

Sursa: <http://istorieuzelevi.blogspot.ro/p/istorie-contemporana.html>

Xxxx

Serie specială, emisă în 2010, compusă din *Cinci monede din argint, dedicate patriarhilor Bisericii Ortodoxe Române. Între ele figurează și o monedă de argint cu portretul patriarhului Miron Cristea*. Monedele au putere circulatorie și au fost realizate la Monetăria Statului. Tirajul acestei emisiuni numismatice este garantat de Banca Națională a României.

Avers comun: Palatul Patriarhal din București; deasupra, inscripția în arc de cerc „PALATUL PATRIARHAL”; dedesubt, inscripția „ROMÂNIA”, valoarea nominală a monedei - „10 LEI”, stema României și anul de emisiune - „2010”.

Revers 1: portretul patriarhului Miron Cristea; în stânga, anii între care a trăit patriarhul - „1868 - 1939”; în dreapta, jos, stema Patriarhiei Române; la exterior, inscripția circulară „PATRIARHUL MIRON CRISTEA”.

Sursa: <http://www.crestinortodox.ro/religie/cinci-monede-argint-dedicate-patriarhilor-bisericii-ortodoxe-romane-120484.html>

Xxxx

Patriarhii României, inițiatori și înfăptuitori ai proiectului Catedralei Mântuirii Neamului (Miron Cristea, Teoctist și Daniel), reprezentați într-o frescă lângă Mântuitorul Isus Hristos.

Surse: <http://www.crestinortodox.ro/editoriale/catedrala-mantuirii-neamului-142361.html>

<http://altmarius.ning.com/profiles/blogs/catedrala-mantuirii-neamului>

xxxx

Bustul patriarhului Miron Cristea, de la Mănăstirea ctitorită de el, la Toplița. Mănăstirea Toplița din județul Harghita are hramul "Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul" și este o mănăstire ortodoxă cu obște de călugări

Sursa : <http://informatiahr.ro/sarbatoare-pe-muresul-superior-zilele-toplitene-si-zilele-miron-cristea/>

XXXX

Bustul Patriarhului Miron Cristea, de la Alba-Iulia

Sursa: https://ro.wikipedia.org/wiki/Miron_Cristea#/media/File:Monument_-_Miron_Cristea_-_Alba_Iulia.png

Xxxx

Mănăstirea Toplița, ctitorită de Miron Cristea (născut la data de [18 iulie 1868](#), în [Toplița](#)).
Sfințirea mănăstirii s-a făcut în ziua de duminică 21 octombrie 1928, în prezența ctitorului ei,
Patriarhul Miron Cristea

Sursa: <http://www.crestinortodox.ro/biserici-manastiri/manastirea-toplita-67989.html>

XXXXX

Mănăstirea Toplița,

după restaurările din 1972-1976 și ridicarea de noi construcții anexe. După moartea ctitorului, mănăstirea a trecut sub chiriaria Episcopului Vadului, [Feleacului și Clujului](http://www.crestinortodox.ro/biserici-manastiri/manastirea-toplita-67989.html), Nicolae Colan.

Sursa: <http://www.crestinortodox.ro/biserici-manastiri/manastirea-toplita-67989.html>

XXXXX

Mănăstirea Toplița

(clădirea inițială, din lemn) și alături, clădirile ridicate ulterior. Sursa:

<http://www.crestinortodox.ro/biserici-manastiri/manastirea-toplita-67989.html>

Bustul patriarhului Miron Cristea de la mănăstirea Toplița, jud. Harghita

Sursa: <http://www.ciclism.ro/forums/topic/18213-miercurea-ciuc-%E2%80%93-topli%C5%A3a-%E2%80%93-reghin-%E2%80%93-bistri%C5%A3a-%E2%80%93-n%C4%83s%C4%83ud-%E2%80%93-dej-%E2%80%93-gherla-%C5%9Fi-tg-ocna/>

Xxx

Festivalul de la Caransebeș, închinat cinstirii personalității lui Miron Cristea, care a fost și Episcop de Caransebeș. Sursa: <http://www.caon.ro/cea-de-a-treia-editie-a-festivalului-miron-cristea-la-caransebes/1099162>

Xxxx

Festivalul de la Caransebeș, închinat cinstirii personalității lui Miron Cristea, care a fost și Episcop de Caransebeș. Sursa: <http://www.caon.ro/cea-de-a-treia-editie-a-festivalului-miron-cristea-la-caransebes/1099162>

Xxxx

Statuia lui Elie Miron Cristea, Episcop de Caransebeș și întâiul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, amplasată în centrul civic al municipiului Caransebeș, în fața Catedralei Ortodoxe “Învierea Domnului și Sfântul Proroc Ilie Tesviteanul”

Sursă text și foto: <http://gugulani.ro/istorie/monumente/miron%20cristea.jpg>, preluat de sursa 2: CNIPT Caransebeș, Centrul Național de Informare și Promovare Turistică

<http://cnipt-caransebes.ro/zona-turistica/obiective-turistica-din-caransebes/obiective-turistice-antropice/statui/statuia-patriarhului-miron-cristea>

Xxx

Elie Miron Cristea, numit și „Patriarhul reîntregirii neamului”

Sursa: <http://www.ziarulnatiunea.ro/2014/03/06/elie-miron-cristea-patriarhul-reintregirii-neamului>

Xxxx

Există și o distincție specială “Miron Cristea”, anume **ordinul eparhial „Crucea Episcop Elie Miron Cristea”, clasa a II-a pentru clerici**. Aici, distincția este înmănată în anul 2011, la sărbătoarea Sfinților Trei Ierarhi, la vârsta de 95 de ani și la 70 de ani de slujire ca preot, părintelui Rusalin, din partea Preasfințitului Părinte Lucian, Episcopul Caransebeșului.

Sursa: <http://www.infocs.ro/parintele-rusalin-simeria-100-de-ani-in-slujba-bisericii-si-a-oamenilor> și Sursa: https://www.google.ro/search?q=distinc%C8%9Bia+ordinul+eparhial+%E2%80%9ECrucea+Episcop+Elie+Miron+Cristea%E2%80%9D,+clasa+a+II-a+pentru+clerici.&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjv59Lp6fTTAhWJdpoKHVswBwgQ_AUICygC&biw=1366&bih=638#tbm=isch&q=Crucea+Episcop+Elie+Miron+Cristea%E2%80%9D,+clasa+a+II-a+pentru+clerici.&imgsrc=75LEAzoRaTF5sM

Xxxx

Monedă de argint, dedicată Patriarhului Miron Cristea. Data emisiunii: 19.07.2010. Avers: **Palatul Patriarhal din București: deasupra, inscripția în arc de cerc "Palatul Patriarhal", dedesubt, inscripția "România". Valoarea nominală a monedei- "10 lei", stema României și anul de emisiune- "2010 »**

Sursa : http://www.bnr.ro/Numismatica-726.aspx?arch=1#CATEG_41

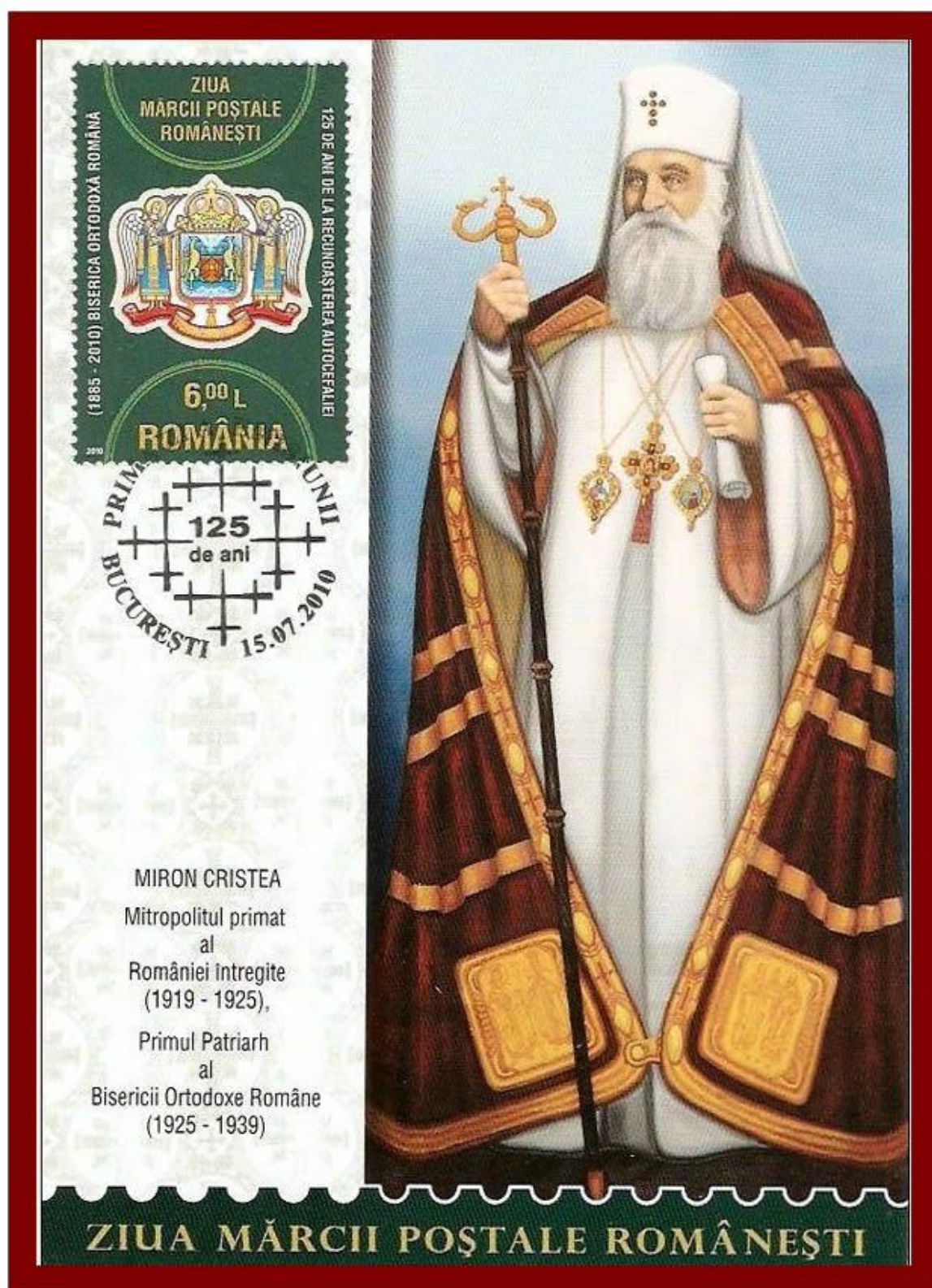
Xxxx

Reversul: portretul patriarhului Miron Cristea: în stânga, anii în care a trăit patriarhul –« 1868-1939 »; în dreapta, jos, stema Patriarhiei Române; la exterior, inscripția circulară « Patriarhul Miron Cristea ».

Sursa: http://www.bnr.ro/Numismatica-726.aspx?arch=1#CATEG_41

xxxx

Coliță filatelică, „Ziua Mărcii Poștale Românești- 125 de ani de la recunoașterea Autocefaliei

Bisericii Ortodoxe Române”, dedicată patriarhului Miron Cristea. Tirajul total al emisiunii este de 23.728 de timbre. Cea de 16-a emisiune din 2010, lansată de Romfilatelia, compusă dintr-un singur timbru, cu valoare nominală de 6 lei.

Sursa : <http://kolektor.ro/2010/08/05>

Xxxx

Patriarhul României și Președintele Consiliului de miniștri, Miron Cristea, anunțând votarea Constituției din 27 februarie 1938

Sursa: http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Miron_Cristea

XXXX

Sursa: <http://www.patriarh.ro/Miron/repere.phpm>

XXXX

Recunoașterea Patriarhiei Române la nivel internațional

Sursa: <http://ziarullumina.ro/recunoasterea-patriarhiei-romane-la-nivel-international-23419.html>

xxxx

Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul României, a săvârșit slujba de pomenire pentru Patriarhul Miron Cristea, la Catedrala patriarhală. Publicat de basilica.ro, 06.03.2009

Sursa: <http://basilica.ro/preafericitul-parinte-daniel-patriarhul-romaniei-a-savarsit-slujba-de-pomenire-pentru-patriarhul-miron-cristea-la-catedrala-patriarhala/>

XXXX

Miron Cristea (frescă votivă în Catedrala Încoronării din Alba Iulia, realizată de pictorul Costin Petrescu, cca. 1922)

sursa: <https://anomismia.wordpress.com/tag/nichifor-crainic>

Xxxx

Parohia « Miron Patriarhul » din București. Biserica Parohiei „Miron Patriarhul”, construită în anul 1928, având hram «Nașterea Maicii Domnului», avându-l drept ctitor și pe Patriarhul Miron Cristea al României. Temelia a fost pusă în ziua de 8 iunie 1928, iar biserica a fost terminată la data de 1 decembrie 1928. Sursa <http://ziarulumina.ro/hramul-parohiei-miron-patriarhul-din-bucuresti-115454.html>

Xxxx

Biserica parohială “Adormirea Micii Domnului- Sultana (Odaia Vlădichii)”, comuna Mănăstirea, jud. Călărași, așezată în centrul satului Sultana, la aproximativ 200 m de Lacul Mostiștea, pe șoseaua ce leagă Mănăstirea de Lehliu. Între anii 1931-1938 este reconstruită și pictată. Miron Cristea, ca Patriarh, este pomenit în Pisania bisericii: *„Cu ajutorul Tatălui al Fiului și al Sf. Duh și al Născătoarei de Dumnezeu, slăvita stăpâna noastră pururea fecioară Maria, maica lui Dumnezeu ridicatu-s-a din temelie acest sf. lăcaș cu hramul Adormirea Maicii Domnului în timpul I.P.S.S.D.D. dr. Miron Cristea, primul Patriarh al tuturor românilor, a preotului paroh Hristu Gaju, adus de soartă și evenimente istorice pe aici din comuna Gopeș județul Bitolia Macedonia în anii de la domnul IS. HS. 1931 – 1936. S-a pictat în anii 1937 – 1938 și s-a sfințit la duminică 5 martie anul 1939 de către P.S. Arhiereu Veniamin Pocitan, vicarul Sf. Patriarhii înconjurat de mare sobor de preoți. Arhitect a fost Petrescu Gopeș. Pictor Mihail Mitescu”*.

Sursa: <http://lacasuriortodoxe.sf-esc.ro/protopopiatul-oltenita/559-sultana-odaia-vladichii.html>

Xxxx

І.Р.С.С.Н.МІРОН ХРИСТЕ
ПРОМ. ПАТРИАРХЪ СЪТ. ТИМОТЕЙСКИ

Frescă cu "Primul Patriarh al tuturor românilor", Miron Cristea, din Biserica Adormirea Maicii Domnului- Sultana (Odaia Vlădichii).

Sursa: http://lacasuriortodoxe.sf-esc.ro/files/2015/08/sultana_odaia_vladichii_7.jpg

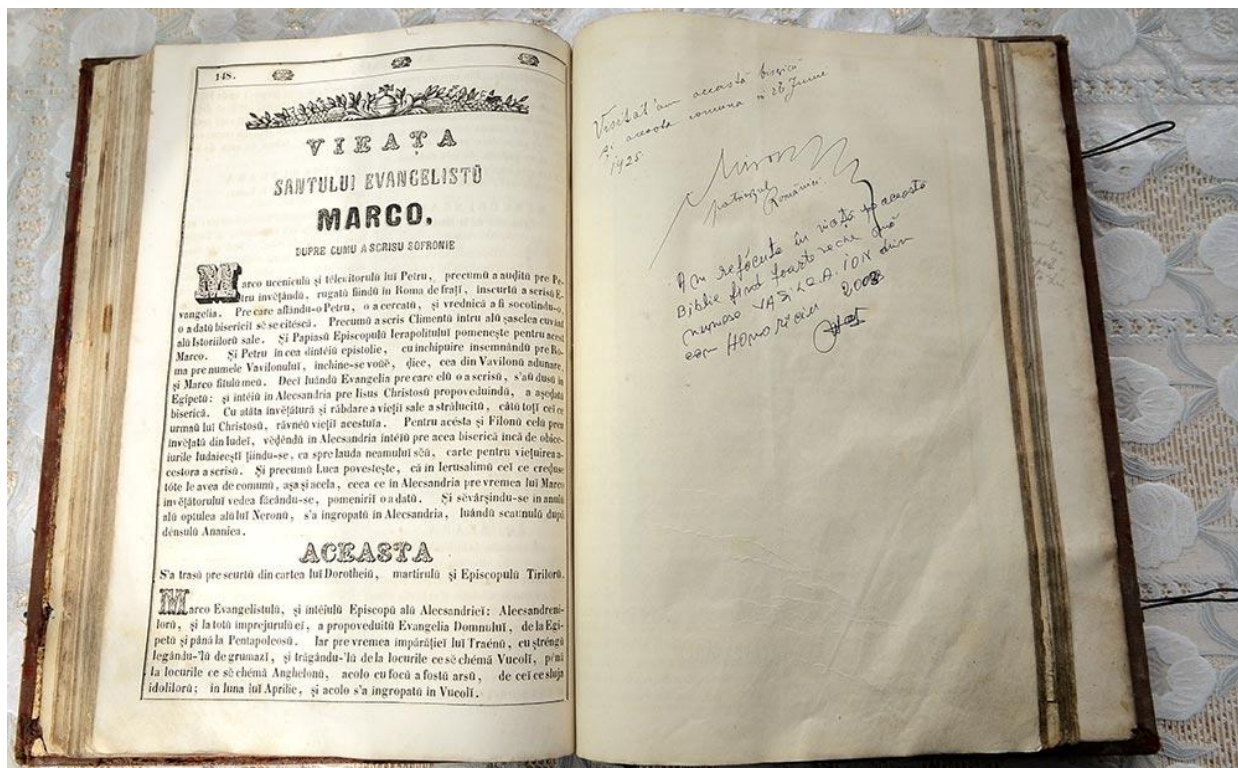
Xxxx

Patriarhul Miron Cristea, fotografie de epocă

Sursa: <https://jurnalspiritual.eu/wp-content/uploads/2013/06/12992667367722214387.jpgm>

Xxxx

Exemplar din Sf. Evanghelie, purtând semnătura lui Miron Cristea, ca Patriarh al României

Sursa: http://ziarullumina.ro/img/resize/ziarullumina.ro/images/2014-11/sfanta-evanghelie-cu-semnatura-patriarhului-miron-cristea_w1000_h616_q100.jpg

Xxxx

Bustul lui Miron Cristea.

Toplița, 17-20 iulie. A XIX-a ediție a complexelor manifestări cultural-științifice reunite sub denumirea **Zilele „Miron Cristea”**, dedicate cinstirii memoriei primului Patriarh al României.

Sursa: <http://informatiahr.ro/toplita-17-20-iulie-zilele-miron-cristea-editia-a-xix-a>

Xxxx

Medalie cu Miron Cristea

Sursa: <http://1.bp.blogspot.com/-q3aBTc9-PM0/U7Gvxs4Myl/AAAAAABKKg/gjA5LoHf6c4/s1600/Patriarhul+Miron+Cristea+Intru+multi+ani.jpg>,

Sursa 2: <http://epaminonda-epaminonda.blogspot.ro/2014/06/ro-m-on-66.html>

Xxxx

Patriarhul Miron Cristea și ministrul de Interne Armand Călinescu, participanți la instalarea rezidentului regal. Sursa foto <http://edu.kindergraff.ro>

Sursa 2: http://adevarul.ro/locale/alba-iulia/descentralizare-1938-argumentele-alba-iulia-fost-aleasa-capitala-tinut-noua-judete-1_56604e157d919ed50edaf4c2/index.html

XXXXX

Arhieriei ai Marii Uniri. Iuliu Hossu și Miron

Cristea.

Sursa:

ro.wikipedia.ro ;

http://www.romania-actualitati.ro/arhieriei_ai_marii_uniri_iuliu_hossu_si_miron_cristea-76784

Xxxx

Ceremonia întronizării primului Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Dr. Miron Cristea, București, 1 noiembrie 1925. Detaliu din tabloul aflat la Cancelaria Sfântului Sinod de la Mănăstirea Antim.

Sursa: <http://www.patriarh.ro/Miron/actmisionara.php>

Xxxx

Primul patriarh al Bisericii Ortodoxe Române (1925-1939)

Sursa: <http://www.patriarh.ro/Miron/index.php>

XXXXX

Sursa: <http://ziarullumina.ro/Infiintarea-patriarhiei-prin-noi-insine--29367.html>

XXXX

Membrii Sfatului Țării, sala în care s-a semnat Actul Unirii Republicii Democrate Moldovenești (succesoarea guberniei Basarabiei, fostă parte componentă a Țării Moldovei) cu România, 27 martie/9 aprilie 1918

Sursa: <http://www.presadeinvestigatii.ro/tag/marea-unire/>

XXXX

Sursa:

http://www.danbadea.net/wp-content/uploads/2013/12/Sfatul_Tarii_10_December_1918-e1385920046326.jpg

XXXX

ACTUL UNIRII

VOTAT DE SFATUL ȚĂRII
LA 27 MARTIE ST. V. 1918.

ÎN NUMELE POPORULUI BASARABIEI SFATUL ȚĂRII DECLARĂ:
REPUBLICA DEMOCRATICĂ MOLDOVENESCĂ (BASARABIA).
ÎN NOTĂRELE CI BINTRE PRUT, NISTRU, DUNĂRE, MAREA
NEGRĂ ȘI VECHILE GRĂNITE CU AUSTRIA, RUPTĂ DE
RUSIA ACUM O SUTĂ ȘI MAI BINE DE ANI DIN TRUPUL
VECHII MOLDOVE, ÎN PUTEREA DREPTULUI ISTORIC ȘI
DREPTULUI DE NEAM, PE BAZA PRINCIPIULUI CĂ NOROA-
DELE SINGURE SĂ-ȘI POTĂRASCĂ SOARTA LOR, DE AZI
ÎNAINTE ȘI PENTRU TOTODUNA, SE UNESC
CU MAMA SA ROMÂNIA.

TRĂIASCĂ UNIREA BASARABIEI -
CU ROMÂNIA

DE-A PUAURI ȘI TOTODUNA !

PREȘEDINTELE SFATULUI ȚĂRII,

ION INCULEȚ.

VICE- PREȘEDINTE

PAN. HALIPPA.

SECRETARUL SFATULUI ȚĂRII

I. BUZDUGAN.

Actul Unirii Basarabiei cu România, de la 1918

Sursa: <http://www.presadeinvestigatii.ro/tag/marea-unire/>

Xxxx

3.) Citirea hotărârei constituantei în Alba-Iulia la 1 Decembrie n. 1918
din partea P. S. S. episcopul Gherlei Dr. Iuliu Hossu, când se hotărăște
unirea tuturor Românilor.

Sursa: <https://pressone.ro/intamplator-fotograf-ul-marii-uniri/>

Xxxx

Sursa: <https://pressone.ro/intamplator-fotograful-marii-uniri/>

Xxx

Miron Cristea, ca Episcop al Caransebeșului. Sursa: <http://www.7-zile.com/2010/08/05/episcopul-miron-cristea-al-caransbesului-si-arhiereul-filaret-musta>

Xxx

„Anul Centenar Miron Cristea“ în Episcopia Caransebe^oului. Pr. Daniel ALIC-

« Ctitorul moral al Catedralei „Învierea Domnului“». Publicat 04/11/2010.

Sursa: <http://www.7-zile.com/2010/11/04/ctitorul-moral-al-catedralei-%E2%80%9Einvierea-domnului%E2%80%9C/>

XXXX

Catedrala „Învierea Domnului” și „Sf. Prooroc Ilie Tesviteanu” din Caransebeș

Sursa: <http://www.episcopiacaransebesului.ro/pagini/catedrala-noua.php>

XXXX

Festivalul de Muzică Religioasă „Miron Cristea” la Caransebeș

Sursa: http://www.episcopiacaransebesului.ro/pagini/scriptorium.php?articol_id=839

Preoții din Protopopiatele Oravița și Băile Herculane s-au întrunit miercuri, 24 noiembrie, în cadrul conferințelor preoțești de toamnă. Tema dezbătută a fost "*Activitatea Episcopului Elie Miron Cristea în Episcopia Caransebeșului (1910-1919)*".

Sursa: <http://ziarulumina.ro/patriarhul-miron-cristea-evocat-la-caransebes-19062.html>

Bibliografie selectivă:

I. Monografii științifice, studii, culegeri de cuvântări, culegeri de documente, memorialistică, jurnale, articole

- Academia Română, Secția de Științe Istorice și Arheologice, coord. Gheorghe Platon, *Istoria Românilor*, vol. VII, tom II, *De la Independență la Marea Unire (1878-1918)*, Ed. Enciclopedică, București, 2003
- Academia Română, Secția de Științe Istorice și Arheologice, vol. VIII, *România Întregită (1918-1940)*, cap. *Confirmarea internațională a actelor de Unire din 1918*, București, Editura Enciclopedică, 2003

- Bușe, Constantin; Dascălu, Nicolae, *Diplomație în vreme de război*, Ed. Universității București, București, 1995
- Bușe, Constantin, *Din istoria relațiilor internaționale. Studii*, Ed. Enciclopedică, București, 2009
- *Charter of United Nations, and the Statute of the International Court of Justice*, United Nations, New York, Department of Public Information, 100017, 2008.
- Cristea, Elie Miron, Patriarhul României, *Note ascunse, Însemnări personale (1859-1937)*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1999
- Diaconu, Ion, *Tratat de drept internațional public*, vol. 1, Ed. Lumina Lex, București, 2002
- Dindirică, Lucian, *Miron Cristea -Patriarh, regent și prim-ministru*, colecția Opera Omnia, Ed. Tipo Moldova, Iași, 2011
- Direcția Generală a Arhivelor Statului, colectiv de coordonare Ion Ardeleanu, Vasile Arimia, Ionel Gal, Mircea Mușat, *1918 la români. Desăvârșirea unității național-statale a poporului român. Documente externe, 1916-1918*, vol. II, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1983
- Episcopia Caransebeșului, Simpozionul Internațional “Credință și Mărturisire”, Caransebeș, 12-14 aprilie 2010, Ed. Episcopiei Caransebeșului, 2010, pp. 430-447, cap. *Episcopul Caransebeșului Miron Cristea- Apărător al unității Banatului (1918-1920)*, din antologia lui Ioan Lăcătușu, Vasile Stancu, *Contribuții documentare privind istoria românilor transilvăneni*, Colecția « Centenarul Marii Uniri (1918-2108)”, Ed. Eurocarpatica, Sfântu Gheorghe, 2016
- Evans, Graham; Newnham, Jeffrey, *Dicționar de relații internaționale*, trad. Anca Irina Ionescu, Ed. Universal Dalsi, București, 2001
- Georgescu, Titu, *România în istoria Europei*, Ed. Holding Reporter, ed. Graziela Bârlă, s.l., 1997
- Griffiths, Martin, ed., *Encyclopedia of international relations and global politics*, Routledge, London and New York, 2005, USA
- Kinder, Hermann; Hilgemann, Werner, *Atlas de istorie mondială. De la Revoluția Franceză până în prezent*, trad. Mihai Moroiu, vol. 2, Enciclopedia Rao, București, 2001
- *Intelectuali români din Arcul intracarpatic în viața publică bănățeană și arădeană*, cap. 11, în antologia lui Ioan Lăcătușu, Vasile Stancu, *Contribuții documentare privind istoria românilor transilvăneni*, Ed. Eurocarpatica, Sfântu Gheorghe, 2016
- Ignat, Adrian, *Aportul Bisericii la Marea Unire de la 1 decembrie 1918*, Ed. Universitară, București, 2011
- Năstase, Adrian, *Documente fundamentale ale dreptului internațional și ale relațiilor internaționale*, 1a, ed. îngrijită de Roxana Frailich, Regia Autonomă Monitorul Oficial, ARED, București, 1997
- Păcurariu, Mircea, Preot Prof. Dr., *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2006
- Petcu, Cristian Vasile, *Guvernarea Miron Cristea*, Ed. Enciclopedică, București, 2009

- Plămădeală, Antonie, dr., *Elie Miron Cristea, Corespondență*, Ed. Arhiepiscopiei Ortodoxe Române, Sibiu, 2005
- Prea fericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Lucrarea Bisericii în viața poporului Român, Cuvânt rostit la decernarea titlului de Doctor Honoris Causa din Partea Universității „1 decembrie 1918”, Alba Iulia*, cf. site <http://www.crestin-ortodox.ro-diverse-69731>
- Scurtu, Ioan, *Unitatea, caracteristică fundamentală a evoluției istorice a poporului român*, în antologia *„O viață în slujba istoriei. Ioan Scurtu la 75 de ani”*, vol. editat de Corneliu-Mihail Lungu și Mihai Nicolae, cap. *„Din contribuțiile istoriografice ale profesorului Ioan Scurtu”*, Ed. Ștefădina, București, 2015, pp. 532-533 (text cu titlul original *„Ioan Scurtu, Alba Iulia. 1 decembrie 1918”*, București, Ed. Sport-Turism, 1988, pp.9-91).
- Smouts, Marie-Claude; Battistella, Dario; Vennesson, Pascal, *Dictionnaire des relations internationales. Approches, Concepts, Doctrines*, Dalloz, Paris, 2006
- Șandru, Ilie; Borda, Valentin și alți colaboratori (Dorel Marc, Ioan Lăcătușu), *Un nume pentru istorie- Patriarhul Elie Miron Cristea*, Casa de Editură Petru Maior, Târgu-Mureș, carte tipărită sub egida Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei, 1998
- Takacs, Ludovic; Niciu, Marțian I., *Drept internațional public*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1976
- *Trei ani de propovăduire pastorală, Cuvântări ținute de Înalt-Preasfinția Sa dr. Miron Cristea*, Mitropolit Primat al României, București, Ed. Cartea Românească, SA, 1923
- Țurlea, Petre, *Nicolae Iorga*, Ed. Enciclopedică, București, 2016
- Vaisse, Maurice, Coord., *Dicționar de relații internaționale, Secolul XX*, trad. Marius Roman, Ed. Polirom, Iași, 2008
- Vlad, Constantin, *Relațiile internaționale în istoria modernă*, Univ. Spiru Haret, Ed. Fundației România de Măine, București, 2001
- Walz, Kenneth N., *Teoria politicii internaționale*, trad. Nicoleta Mihăilescu, Polirom, Iași, 2006
- *„85 de ani de la ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rang de Patriarhie”*, <http://ziarul lumina.ro>

II. Surse internet lucrare:

- United Nations, General Assembly, Resolutions adopted by the General Assembly, 3281 (XXIX), *Charter of Economic Rights and Duties of States*, <http://www.un-documents.net-29r3281.htm>
- www.cdep.ro, Constituția României din 1923, publ. în M. Of. nr. 282, 29 martie 1923
- <http://www.patriarh.ro/Miron/repere.php>

- <http://www.patriarh.ro/Miron/actpublicistica.php>
- <http://www.patriarh.ro/Miron/actmisionara.php>
- <http://www.condeiuardelean.ro>

III. Surse internet Anexe:

- http://www.dacoromania-alba.ro/nr40/svabii_paris.jpg
- http://lectia-de-istorie.blogspot.ro/2015_01_01_archive.html
- <http://ziarullumina.ro/versuri-populare-culese-de-patriarhul-miron-cristea-106223.html>
- <http://ziarullumina.ro/tezaurul-folcloric-cules-de-patriarhul-miron-98945.html>
- <http://istorieuzelevi.blogspot.ro/p/istorie-contemporana.html>
- <http://www.crestinortodox.ro/religie/cinci-monedede-argint-dedicate-patriarhilor-bisericii-ortodoxe-romane-120484.html>
- <http://www.crestinortodox.ro/editoriale/catedrala-mantuirii-neamului-142361.html>
- <http://altmarius.ning.com/profiles/blogs/catedrala-mantuirii-neamului>
- <http://informatiahr.ro/sarbatoare-pe-muresul-superior-zilele-toplitene-si-zilele-miron-cristea>
- https://ro.wikipedia.org/wiki/Miron_Cristea#/media/File:Monument_-_Miron_Cristea_-_Alba_Iulia.png
- <http://www.crestinortodox.ro/biserici-manastiri/manastirea-toplita-67989.html>
- <http://www.crestinortodox.ro/biserici-manastiri/manastirea-toplita-67989.html>
- <http://www.crestinortodox.ro/biserici-manastiri/manastirea-toplita-67989.html>
- <http://www.ciclism.ro/forums/topic/18213-miercurea-ciuc-%E2%80%93-topli%C5%A3a-%E2%80%93-reghin-%E2%80%93-bistri%C5%A3a-%E2%80%93-n%C4%83s%C4%83ud-%E2%80%93-dej-%E2%80%93-gherla-%C5%9Fi-tg-ocna/>
- <http://www.caon.ro/cea-de-a-treia-editie-a-festivalului-miron-cristea-la-caransebes/1099162>
- <http://www.caon.ro/cea-de-a-treia-editie-a-festivalului-miron-cristea-la-caransebes/1099162>

- <http://gugulani.ro/istorie/monumente/miron%20cristea.jpg>, preluat de sursa 2: CNIPT Caransebeș, Centrul Național de Informare și Promovare Turistică
- <http://cnipt-caransebes.ro/zona-turistica/obiective-turistica-din-caransebes/obiective-turistice-antropice/statui/statuia-patriarhului-miron-cristea>
- <http://www.ziarulnatiunea.ro/2014/03/06/entie-miron-cristea-patriarhul-reintegririi-neamului>
- <http://www.infocs.ro/parintele-rusalin-simeria-100-de-ani-in-slujba-bisericii-si-a-oamenilor>
- https://www.google.ro/search?q=distinc%C8%9Bia+ordinul+eparhial+%E2%80%9ECrucea+Episcop+Elie+Miron+Cristea%E2%80%9D,+clasa+a+II-a+pentru+clerici.&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjv59Lp6fTTAhWJdp_oKHVswBwgQ_AUICygC&biw=1366&bih=638#tbm=isch&q=Crucea+Episcop+Elie+Miron+Cristea%E2%80%9D,+clasa+a+II-a+pentru+clerici.&imgsrc=75LEAzoRaTF5sM
- http://www.bnr.ro/Numismatica-726.aspx?arch=1#CATEG_41
- http://www.bnr.ro/Numismatica-726.aspx?arch=1#CATEG_41
- <http://kolektor.ro/2010/08/05>
- http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Miron_Cristea
- <http://www.patriarh.ro/Miron/repere.phpm>
- <http://ziarullumina.ro/recunoasterea-patriarhiei-romane-la-nivel-international-23419.html>
- http://ziarullumina.ro/img/resize/ziarullumina.ro/images/2010-02/115722input_file2120100_w550_h345_q100.jpg
- <http://basilica.ro/preafericitul-parinte-daniel-patriarhul-romaniei-a-savarsit-slujba-de-pomenire-pentru-patriarhul-miron-cristea-la-catedrala-patriarhala/>
- <https://anomismia.wordpress.com/tag/nichifor-crainic>
- <http://ziarullumina.ro/hramul-parohiei-miron-patriarhul-din-bucuresti-115454.html>
- <http://lacasuriortodoxe.sf-esc.ro/protopopiatul-oltenita/559-sultana-odaia-vladichii.html>
- http://lacasuriortodoxe.sf-esc.ro/files/2015/08/sultana_odaia_vladichii_7.jpg
- <https://jurnalspiritual.eu/wp-content/uploads/2013/06/12992667367722214387.jpgm>
- http://ziarullumina.ro/img/resize/ziarullumina.ro/images/2014-11/sfanta-evanghelie-cu-semnatura-patriarhului-miron-cristea_w1000_h616_q100.jpg
- <http://informatiahr.ro/toplita-17-20-iulie-zilele-miron-cristea-editia-a-xix-a>

- <http://1.bp.blogspot.com/-q3aBTc9-PM0/U7Gvxs4MyI/AAAAAABKKg/gjA5LoHf6c4/s1600/Patriarhul+Miron+Cristea+Intru+multi+ani.jpg>
- <http://epaminonda-epaminonda.blogspot.ro/2014/06/ro-m-on-66.html>
- http://adevarul.ro/locale/alba-iulia/descentralizare-1938-argumentele-alba-iulia-fost-aleasa-capitala-tinut-noua-judete-1_56604e157d919ed50edaf4c2/index.html
- www.wikipedia.ro
- http://www.romania-actualitati.ro/arhivarea_ai_mariei_unirii_iuliu_hossu_si_miron_cristea-76784
- <http://www.patriarh.ro/Miron/actmisionara.php>
- <http://www.patriarh.ro/Miron/index.php>
- <http://ziarullumina.ro/Infiintarea-patriarhiei-prin-noi-insine--29367.html>
- <http://www.presadeinvestigatii.ro/tag/marea-unire/>
- http://www.danbadea.net/wp-content/uploads/2013/12/Sfatul_Tarii_10_December_1918-e1385920046326.jpg
- <http://www.presadeinvestigatii.ro/tag/marea-unire/>
- <https://pressone.ro/intamplator-fotograful-mariei-unirii/>
- <https://pressone.ro/intamplator-fotograful-mariei-unirii/>
- <http://www.7-zile.com/2010/08/05/episcopul-miron-cristea-al-caransebesului-si-arhiereul-filaret-musta>
- <http://www.7-zile.com/2010/11/04/cititorul-moral-al-catedralei-%E2%80%9EInvierea-domnului%E2%80%9C/>
- <http://www.episcopiacaransebesului.ro/pagini/catedrala-noua.php>
- http://www.episcopiacaransebesului.ro/pagini/scriptorium.php?articol_id=839
- <http://ziarullumina.ro/patriarhul-miron-cristea-evocat-la-caransebes-19062.html>
- <http://basilica.ro/anul-centenar-miron-cristea-in-episcopia-caransebesului>
- <http://decenei.com/mass-media-la-romanii-din-voivodina-620/>
- <http://www.7-zile.com/ftp/nr136/gif/patriarh.jpg.gif>
- <http://www.dacoromania-alba.ro/nr33/romanul.htm>

- <http://romfilatelia.ro/magazin/produs/colectii-anuale/ziua-marcii-poatale-romaneati-125-de-ani-de-la-recunoaterea-autocefaliei-bisericii-ortodoxe-romane>
- <http://www.episcopiacaransebesului.ro/arhiva-stire.php?readmore=833>
- <http://www.catacombeleortodoxiei.ro>
- <http://dragusanul.ro/centenarul-biruintei-iudelor-asupra-martirilor/>
- <http://jurnalromanesc.blogspot.ro/2009/11/turism-catedrala-patriarhala-din.html>
- <http://www.buletindecarei.ro/2015/11/careienii-si-marea-unire-de-la-1918-participanti.html>
- <http://www.informatia-zilei.ro/sm/1-decembrie-1918-marea-unire-a-transilvaniei-cu-tara/>
- <http://www.mediafax.ro/social/sala-unirii-din-alba-iulia-simbol-si-templu-al-romaniei-mari-daca-fiecare-roman-ar-trece-pe-aici-poate-am-intelege-mai-bine-notiunea-de-unitate-galerie-foto-16011347>
- <http://a1.ro/news/sa-traim-dragi-romani-98-de-ani-de-la-unirea-transilvaniei-banatului-crisanei-si-maramuresului-cu-romania-id615341.html>
- <http://a1.ro/news/sa-traim-dragi-romani-98-de-ani-de-la-unirea-transilvaniei-banatului-crisanei-si-maramuresului-cu-romania-id615341.html>
- http://www.ziuanationala.ro/-template_image005.jpg
- <https://i2.wp.com/www.ziarulunirea.ro/wp-content/uploads/2014/11/rezolutia.jpg>
- <http://hunedoaralibera.ro/la-multi-ani-romani-la-multi-ani-romania/>